

HAFTALIK BİLGİLENDİRME

RAPORU

2022

24 - 30 Ekim Günleri

İçindekiler sayfasındaki konu başlıklarına tıklayarak istediğiniz konu hakkında bilgi alabilirsiniz.

**Medya ve Kurumsal İletişimden Sorumlu
Genel Başkan Başdanışmanlığı**

İçindekiler

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR	2
CHP İKTİDARININ İLK HAFTASINDA YAPILACAKLAR	2
VAATLERİMİZ	3
24-30 EKİM 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	6
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	6
YILLIK CARİ AÇIK TOPLAMI 40,9 MİLYAR DOLARA ULAŞTI.	13
TEMEL GİDALARA ERİŞİM GİDEREK ZORLAŞACAK!	13
İSTİKRAR SÖYLEMLERİ KURUMLARDA BİLE KARŞILIK BULMUYOR	13
KONUT SATIŞLARINDA SERT DÜŞÜŞ!	14
DÜŞTÜ MÜ ARTTI MI!	15
2023 YILINDA ENERJİDE KAMUYA DEVASA BORÇ YÜKÜ	16
KONUTTA YILLIK ARTIŞ YÜZDE 184,6'YA ULAŞTI!	17
MEMLEKETİ SATA SATA...!	17
TARIMSAL GİRDİ ENFLASYONUNDA TARİHİ REKOR!	18
YILIN İLK 9 AYINDA 15 BİN 864 ŞİRKET KAPANDI	18
SAYIŞTAY'IN DEVLET SU İŞLERİ (DSİ) GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN TESPİTLERİ	19
SAYIŞTAY'IN MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN TESPİTLERİ	21
İSTİSNA KAİDE OLDU	24
DERİN YOKSULLUĞA 'YARDIM' PERDESİ	25
SARAY'A GÜNDE 18 MİLYON LİRA	26
ARABA SEVDASI	27
BAKANLIK BÜTÇELERİNDEN FAZLA PERSONEL BÜTÇESİ	28
BÜTÇEDE EĞİTİMİN PAYI GİDEREK ERİYOR	28
AHİRETE KALKINMANIN 12 KATI DESTEK	29
BÜTÇE KASADA, MADENCİ YERALTINDA KALDI	31
AMASRA FACİASININ SORUMLUSU İKTİDARDIR	31
DENETİM YOK AMA 'KADER' VAR!	35
FİTRAT DEĞİL! CİNAYET	36
GEÇTİĞİMİZ YIL HER GÜN 47 MADEN KAZASI YAŞADIK	37
TTK OCAKLARINDA 1 YILDA 2 BİN 960 YARALI!	38
TÜRKİYE, İŞÇİ ÖLÜMLERİNDE AVRUPA'DA BİRİNCİ, DÜNYADA 9'UNCU!	39
ÖRGÜTLENMELER AZALIYOR, İŞ CİNAYETLERİ ARTIYOR	40
"YANDAŞ MÜTEAHHİTLER İÇİN ADETA BİR CENNET"	41
YETERLİ BESLENME HAKKI	41
MEDİPOL'E BİR KIYAK DAHA	43
TARIM BAKANLIĞI'NDAKİ YOLSUZLUĞUN TUTANAKLARI	43
2 MİLYONA YAPILAN OTOGAR, 20 MİLYONA YENİDEN İNŞA EDİLECEK	45
YOLSUZLUK VE RÜŞVET İTİRAFI!	46
ÜNİVERSİTELER İŞSİZ KALMAYA MAHKUM GENÇLİK DEPOLARINA DÖNÜŞTÜ!	46
GİRESUN HARŞİT ÇAYINDAKİ KİRLİLİĞİN SEBEBİ	47
PANDEMİ BİTTİ, VERİLERDEKİ ÇELİŞKİ BİTMEDİ!	48
UTANÇ TABLOSU	48
AKPM'DEN DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI VE ÖZGÜRLÜK UYARISI	49
KADER DEĞİL!	50

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

*Kutlama mesajlarının dışında dini konulara girilmemeli. Röportaj ve Televizyon programlarında konu ile ilgili gelen ısrarlı sorulara, laiklik vurgusu ile dini konuların siyasilerin değil konu ile ilgili çalışan İlahiyat kökenli akademisyenler ile din alimlerinin vermesi gerektiğine vurgu yapılmalı. Siyasilerin din konuşmasının dini siyasete alet etmek olduğu vurgusu yapılabilir. Camiye, kışlaya ve okullara siyaset sokulmamalı.

*Ak Parti'nin kendi içerisinde yaşadığı tartışmalara girilmemeli, konu ile ilgili sorular cevaplanmamalıdır. Bu konudaki en önemli yaklaşım "Biz de izlemekteyiz, demokrasimiz açısından gözlemekteyiz." yanıtıdır.

*Türk Ordusu ve Genel Kurmay Başkanlığı ile ilgili eleştirel söylemlerde bulunulmamalı. AKP'nin millet(Milliyetçilik) ve ümmet(Din) siyaseti üzerinden rant elde etmeye çalıştığı, bu ideal doğrultusunda duyguları sömürerek oyunu arttırma çabasında olduğu unutulmamalıdır. Doğruda olsa söylenecek tek bir cümle dahi rakibin eline çok önemli bir fırsat verebilir.

*Türkiye'nin etnik ve mezhepsel, cinsiyet ve sınıfsal yapılanmalarına yönelik daima birleştirici bir söylemde bulunulmalı. Söylemlerimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı ortak paydasından hareket etmeli. Kurtuluş savaşındaki birliktelik ruhundan dem vurulmalı, hak arayışlarımızı ve adalet söylemlerimizi belirli zümreler ve olaylar için değil kavramlar ve olgular için kullanmaya dikkat edilmeli.

*Parti'nin iç organlarında konuşulması gereken hususlar medya önünde konuşulmamalı. Ülkenin menfaati için ilkemiz daima 'Kol kırılır yen içinde kalır' olmalıdır. Parti içi sorunların çözüm noktası medya ve kamuoyu değil parti içi organlardır. Parti sorunlarını kamuoyunda konuşmak 'Bunlar daha kendi sorunlarını çözemezken ülkeyi nasıl yönetecekler' algısı oluşturup, CHP'ye ve ülkenin geleceğine zarar vermektedir.

*Söylem oluştururken unutulmaması gereken yegane husus; doğru, güncel ve ilkeleri kapsar olmasıdır. Aynı zamanda unutulmaması gereken bir diğer önemli hususta; söylemleriniz tamamen doğru olabilir fakat onun yeri, zamanı ve kime söylendiğidir. Püf noktası, kimin, ne zaman ve nerede söylediğidir. Zira; Doğru, doğru yerde ve doğru zamanda doğrudur.

*Sosyal medya hesaplarından yapılacak paylaşımlarda bireysel görüşler yerine parti politikasına uygun söylemler tercih edilmeli. Zamanlamanın önemi paylaşımın hedef kitlesi ve paylaşım yapılan mecraya göre belirlenmeli.

*Diğer önemli bir husus, bir şeyi sizin kaç kere söylediğiniz değil karşındakinin duyup duymadığıdır. Doğruları defalarca söylemekten çekinmeyin. Sizin tekrar dediğiniz karşınızdakinin ilk kez duyduğu olabilir. Tekrarın gücüne inanın.

*Eleştirel söylemlerimizi, projelerimizle desteklemeliyiz. Yanlışı gösterip, doğruyu anlatmalı, bunun adresinin de CHP iktidarı olduğu vurgusunu yapmalıyız.

*Her açıklamaya, herkese ve her soruya cevap verilmemeli. Düşük seviyeli söylemlerle ilgili sorulara muhatap almayarak cevap verilmeli. Muhatap almamak çoğu zaman en güzel cevaptır. Muhatap almadığımız ya da o seviyeye inmeyeceğimiz dile getirilmeli. Zira o tarz söylemlerde bulunan insanların amaçları bizleri o polemige sokmaktır, amaçlarına ulaştırmamak için verilecek tek cevap 'muhatap almıyoruz' olmalıdır.

CHP İKTİDARININ İLK HAFTASINDA YAPILACAKLAR

***Katar ordusuna peşkeş çekilen Sakarya'daki Tank-Palet Fabrikası'nı hemen geri alıp, şanlı ordumuza iade edeceğiz.**

*Esnafın, pandemi döneminde bankalardan aldığı kredilerin faizlerini silecek, anaparayı ise makul ölçülerde taksite bağlayacağız.

***Bir kararname ile esnafın stopaj vergisini kaldıracağız.**

*Çiftçilerin, bankalardan veya tarım kredi kooperatiflerinden aldıkları kredilerin faizlerini sıfırlayacak, anaparayı ise makul ölçülerde taksite bağlayacağız.

***KYK borçlarının ötürü başlatılan tüm hacizleri durduracak, borçların faizlerini silecek; borçlu iş sahibi olduğunda, anaparayı makul taksitlere böleceğiz.**

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

*Beşiktaş'taki terör saldırısında hayatını kaybeden 39 polis, 8 sivil toplam 47 şehidimiz için toplanan paraların tamamını faizleriyle birlikte, hak sahiplerine teslim edeceğiz

***15 Temmuz Şehit ve Gazileri için vatandaştan toplanan paraların tamamını faizleri ile birlikte hak sahiplerine vereceğiz**

*Hangi koşulda bedeli ne olursa olsun; vatan topraklarına sahip çıkacak, Süleyman Şah Türbesi'ni vatan toprağına geri götürerek, orada şanlı bayrağımızı dalgalandıracacağız.

VAATLERİMİZ

TARIM

*Tarımsal üretimde kullanması için çiftçiye ÖTV'siz KDV'siz **kırmızı mazot** vereceğiz.

***Ziraat Bankası** kuruluş amacına uygun olarak, çiftçiye **üretim için ucuz kredi** verecek.

*Çiftçimizin kredi, **su ve elektrik borç faizlerini sileceğiz**, anaparayı ise yapılandıracağız.

*Her köye **en az bir teknik personel** ataması yapacağız.

*Çiftçiye verilecek destek **milli gelirin en az %1'i** olacak. Ödeme her yıl Ekim ayında yapılacak.

*Ürün taban fiyatlarını bir yıl önce açıklayacağız. Hububat, yağlı tohum, baklagiller gibi belli ürünlerde **alım garantisi** vereceğiz.

*Tarımsal sulamada kullanılan **elektrik ve sulama faturaları hasattan sonra** ödenecek.

***Tarım kooperatiflerinin** yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz.

***Tarım destekleri ve araçları haczedilemeyecek**, desteklerden kesinti yapılamayacak.

*Hasat döneminde **ithalatı yasaklayacağız**.

*Kadınların ve gençlerin tarımda istihdamının artması için **sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından** ödenmesini sağlayacağız.

SANAYİ ve TEKNOLOJİ

*Sanayicinin ve esnafın **elektrik borçlarının faizlerini** sileceğiz.

***Aritma tesislerinin enerji bedellerini** devlet ödeyecek.

*FABKA projesi ile girişimcilere **düşük maliyetli anahtar teslim fabrikalar** inşa edeceğiz.

*Her OSB'de teknik eğitim veren 6 yıllık ve yatılı **Teknoloji Lisesi** kurulacak.

***Enerji Kooperatiflerinin** yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz

***Yenilenebilir enerji** için YEKDES adında yeni bir **destekleme mekanizması** kuracağız.

*Sanayicimizin ihtiyaç duyduğu **teknik personeli yetiştirecek** mesleki eğitim politikaları kararlılıkla takip edeceğiz.

*Mesleki eğitim almış gençlerimizin, **kendi alanlarında çalışmalarını** teşvik edeceğiz.

KOBİLER

***Şirketlerin KDV alacaklarını** gecikmeden ödeyeceğiz.

*KOBİ kredilerinden alınan **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisini** sıfırlayacağız.

***Katma değeri yüksek ürün üretecek firmalar** için özel kredi ve vergi desteği sağlayacağız.

*KOBİ'lerin **devletten alacaklarını** ödeyeceğiz.

*OSB'lerde KOBİ'ler için **enerjiyi özel olarak fiyatlandıracağız**.

*KOBİ'lere **vergi indirimi** teşviki vereceğiz.

***Kara liste** bir defaya mahsus sileceğiz.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

VERGİ İNDİRİMLERİ

- *Motor hacmi 1600 cc ve altındaki otomobillerde **ÖTV'ye 1/4 oranında indirim** uygulayacağız.
- ***Gazilere ve şehit yakınlarına** 3 yılda bir vergilerden muaf araç alma hakkı vereceğiz.
- ***Damga Vergisi'**ni kademeli bir şekilde kaldıracacağız.
- ***İlk internet aboneliklerinden** vergi almayacağız.
- *Ücretlilerin **eğitim ve sağlık harcamalarını**, gelir vergisinde indirim konusu yapacağız.

GENÇLER

- *Gençlerin alacağı **ilk sıfır otomobilde, cep telefonunda ve oyun konsolunda ÖTV'yi** kaldıracacağız.
- *Gençlere **pasaport ücretsiz olacak**; yurtdışına çıkışta **harç ödeme** uygulamasını kaldıracacağız.
- *Gençler, sigorta kapsamında olduğu aile bireylerinin vefatı halinde **ilk sigortalı işgününe kadar sigorta hizmetinden yararlanmaya** devam edecek.
- *İşe ilk giren yeni mezunların **2 yıl süreyle vergi ve prim ödemelerini devlet karşılayacak**.
- *ADS kapsamındaki ailelerde gençlere **kamu istihdamında öncelik** sağlanacak.
- ***Yurt sorununu** bir yılda çözeceğiz
- *Yeni evli çiftlerin **ilk satın alacağı evde KDV'yi yarıya** düşüreceğiz.
- ***Evlilik öncesi bütün taramaların ücretsiz** olarak yaptırılmasını sağlayacağız.
- *Üniversiteli gençlere **kültür-sanat etkinliklerine** katılmaları için, içine belli miktarda para yüklenmiş kart vereceğiz.

KADINLAR

- ***İstanbul Sözleşmesi'**ne 1 hafta içerisinde yeniden taraf olacağız.
- *Kadın cinayetlerinin failleri için **ceza indirimi uygulanmayacak**.
- ***Doğum için işten ayrılan** kadınların işe dönmesi halinde işverene **vergi teşviki uygulayacağız**.
- ***Kadınların ve gençlerin kooperatif** kurmalarını teşvik edeceğiz.
- *Aile Destekleri Sigortası kapsamında **"Yeni Başlangıçölar Fonu"** kuracağız İhtiyaç duyan boşanmış kadınlara ev kurma desteği sağlayacağız.
- *Ebeveynler için çocuk iznini yeniden düzenleyeceğiz, **babalık izninin süresini** uzatacağız.
- ***Kreşlerin ve sığınma evlerinin** sayısını artıracacağız.
- *Rahim ağzı kanserini önleyen **HPV aşısı ücretsiz** olacak

ESNAF

- *Ticaret erbabına **sicil affı** getireceğiz.
- ***Kira stopajını** kaldıracacağız.
- *BAĞ-KUR prim borcu olsa dahi **esnafın ve bakmakla yükümlü oldukları ailelerinin sağlık** hakkından yararlanmasını sağlayacak net yasal düzenlemeleri yapacağız.
- *Esnafımıza **emeklilik için geriye doğru borçlanma** hakkı tanıyacağız.
- ***Esnaf Destekleri Sigortası Fonu'**nu kuracağız.

ÖĞRETMENLER

- *Öğretmen **atamalarını gerçekleştirecek**, alımlarında **sözlü sınavı** kaldıracacağız.
- ***Öğretmen maaşlarını** iyileştireceğiz.
- ***Bütün öğretmenler kadrolu olacak**, ücretli ve sözleşmeli öğretmen ayırımına son vereceğiz.
- *Her yıl 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde öğretmenlere **bir maaş ikramiye** vereceğiz.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

*Öğretmenlere sağlayacağımız **3600 ek gösterge** imkânının yanında, eğitim-öğretim tazminatlarını da artıracacağız.

***Ek ders ücretini** iki katına çıkaracağız.

*Okullar açık olduğunda **toplu taşıma araçları tüm eğitim çalışanlarına ücretsiz** olacak.

*Öğretmenlerin **aile bütünlüğünü** her koşulda sağlayacağız.

SAĞLIK HİZMETLERİ

***Yurttaşımızın prim borcuna bağlı olmaksızın**, Genel Sağlık Sigortası kapsamı içinde yer alabilmesini sağlayacağız.

*Katkı payı, ilave ücret ve fark ücretlerini **kaldıracağız**.

*Yurttaşlarımızın **periyodik sağlık kontrollerini ücretsiz** gerçekleştireceğiz.

*Şehir hastaneleri açılırken **kent merkezlerinde kapatılan** devlet hastanelerini yeniden açacağız.

***Askeri hastaneleri** yeniden açacağız.

***Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü'nü** yeniden açacak, ilaç, aşı, serum, tıbbi malzeme ve tıbbi cihaz üretimini stratejik sektörlerindeki **AR-GE çalışmalarına** destek vereceğiz.

***Tıp teknoparklarını** kuracağız.

***Meslek Hastalığı Hastaneleri'ni** ve **Çocuk Hastaneleri'ni** yaygınlaştıracacağız.

SAĞLIK ÇALIŞANLARI

***Sağlıkta şiddetin önlenmesi** için caydırıcı bir yasa çıkaracağız.

***Sağlık personeli atamalarını** derhal yapacağız.

***Aile Hekimlerinin** iş yükünü azaltmak için yardımcı sağlık çalışanı ataması yapacağız.

*Her bir sağlık mesleği üyesi tek tipte devlet memuru olarak istihdam edilecek.

***Sağlık çalışanlarının ek göstergeleri 3600'den başlamak üzere** kademeli olarak yükseltilecek.

***Çalışma saatlerini** Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uygun hale getireceğiz.

MUHTARLAR

*Tek bir **muhtarlık kanunu** olacak.

*Muhtarlık seçimleri için **birleşik oy pusulası** esası getirilecek.

*Bağımsız bir **muhtarlık evi** olacak.

*Muhtarlıklara **yardımcı büro personeli** tahsis edilecek.

*Kaldırılan **köy tüzel kişilikleri yeniden oluşturulacak**.

*Her muhtarlığın ayrı bir **bütçesi** olacak.

***Sosyal yardımlar, muhtarlıklar aracılığı ile dağıtılacak**.

*Belediye meclisinde, muhtarın seçildiği mahalleyle ilgili bir karar alınacaksa, o kararın görüşüldüğü **belediye meclisi toplantısına muhtar da katılacak**, toplantıda söz ve karar sahibi olacak.

*Muhtar, belediye ile birlikte **sosyal projeler geliştirecek**.

***"Türkiye Muhtarlar Birliği"** kurulacak.

ÇALIŞANLAR

*Asgari ücret enflasyona yenilmeyecek **asgari ücrete 6 ayda bir zam** yapılacaktır.

***Kıdem tazminatı çalışma yılı şartı olmaksızın** kullanılabilen bir hak olacak.

*Esnek çalışma modellerine son verecek, **güvenceli istihdam**a öncelik vereceğiz.

*İşsizlik Sigortası Fonu'nu amacına uygun kullanacağız.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- *Kapsam dışı bırakılan **taşeron işçileri kadroya** alacağız.
- ***3600 Ek Gösterge ve EYT** meselesini çözeceğiz.
- *KHK ile ihraç edilip, hakkında **beraat ve göreve iade kararı** verilenleri görevine iade edeceğiz.

ÇOCUKLAR

- ***Eğitim parasız olacak** çocuklarımıza eşit olanaklar sunacağız.
- *Öğrencilerin **kitap, kırtasiye, çanta, kıyafet ve hatta servis ihtiyaçları ücretsiz** karşılanacak.
- *Okullarda öğrencilerin **su ve öğle yemekleri ücretsiz** olarak MEB tarafından karşılanacak.
- ***Yetiştirme yurdundan ayrılmak zorunda kalanlara kamuda istihdam olanağı** sağlayacağız.

YAŞLILAR

- ***Huzurevinde yaşayan yoksul** yaşlıların harçlıklarını arttıracacağız.
- ***Eşi vefat eden kadınlara** yapılan sosyal yardım miktarını arttıracacağız.
- *65 yaş üzerindeki yurttaşlarımızın **kültür, sanat ve spor etkinliklerinden ücretsiz** yararlanmalarını sağlayacağız.
- *Emeklilerimize, Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB iş birliği sayesinde **makul ücretlerle gezi ve tatil olanağı** sağlayacağız.
- ***Uzun Dönem Yatılı Kurum Bakımı** hizmeti için sırada beklemeyi sonlandıracağız.
- ***Kısa Süreli ve Geçici Bakım hizmetlerini** etkin ve yaygın hale getireceğiz.
- *Alzheimer/Demens hastalarına yönelik **yatılı ve gündüz hizmetlerini** yaygınlaştıracacağız.

24-30 EKİM 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

- ***24 Ekim Birleşmiş Milletler Günü** 24 Ekim 1945'te kurulmuş; dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararası ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler kendini "adalet ve güvenliği, ekonomik kalkınma ve sosyal eşitliği uluslararası tüm ülkelere sağlamayı amaç edinmiş küresel bir kuruluş" olarak tanımlamaktadır. Birleşmiş milletler gerçekleştirdiği çalışmalar ile Dünya'da huzur ve refahın sağlanması, eşitliğin oluşturulması ve yoksulluğun giderilmesi için son derece önemli bir mihenk taşıdır.
- *26 Ekim 2017'de **İYİ Parti Meral Akşener öncülüğünde kuruldu.**
- ***27 Ekim Türkmenistan Bağımsızlık Günü**
- ***27 Ekim Dünya Görsel ve İşitsel Miras Günü**
- *28 Ekim **Dünya Animasyon Günü**
- ***29 Ekim Cumhuriyet Bayramı:**29 Ekim 1923 Türkiye'de cumhuriyetin ilanı: Mustafa Kemal Atatürk ilk Türkiye cumhurbaşkanı seçildi.
- *29 Ekim – 04 Kasım **Kızılay Haftası**
- *30 Ekim 2020'de eski başbakan **Mesut Yılmaz hayatını kaybetti.**

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

- **İşgücü-istihdam-işsizlik:** Ekonomideki diğer tüm yavaşlama işaretlerine rağmen TÜİK'in çok fazla ayrıntısı olmayan, (istihdamın sektörel dağılımı, kayıtlı-kayıt dışı istihdam v.b veriler açıklanmıyor) iş gücü istatistiklerine göre resmi işsizlik oranı ağustosta yüzde 9,6'ya geriledi. Bu arada İş-Kur'a kayıtlı işsizlerin sayısı, temmuzda olduğu gibi ağustosta da 3 milyon 343 bin kişiyle TÜİK'in resmi işsiz sayısının üzerine çıktı. Ancak TÜİK'in istihdamın 1 milyon 697 bin kişi arttığını ileri sürdüğü temmuz sonu itibarıyla son bir yılda SGK'nın zorunlu sigortalı sayısındaki artış ise 387 bin kişide kaldı.
- **Sanayi üretimi:** Sanayi sektörünün üretimi ağustosta mevsimlik etkilerden arındırılmış olarak geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 1 oranında arttı. Bu son 25 ayın en düşük yıllık artış oranına işaret ediyor. Reel kesim güven endeksi, ihracat siparişlerindeki yavaşlama eğilimi, elektrik tüketimindeki daralma ve PMI (satın alma

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

yöneticileri endeksi) endeksinin yüzde 46,9'a gerilemesi gibi göstergeler ekonomideki yavaşlamanın eylül ayında daha belirgin hale geldiğini gösteriyor.

- **Cari işlemler açığı:** Türkiye, mevsimsel olarak turizm gelirlerinin yüksek seyrettiği ağustos ayında da 3,1 milyar dolarla yüksek sayılabilecek bir düzeyde cari işlemler açığı verdi. Yılın ilk dokuz aylık dönemindeki açık ise geçen yılın aynı dönemine göre 27 milyar dolar (yüzde 211) artarak 39,7 milyar dolara, son bir yıllık açık ise 40,9 milyar dolara yükseldi.
- **Dış ticaret haddi:** Türkiye'nin ihracat ve ithalat fiyatları arasındaki makas ihracat fiyatları aleyhine büyümeye devam ediyor. Emeğini gittikçe daha düşük fiyata satan Türkiye adita ihracat yoluyla yoksullaşıyor.
- **Rezerv:** Merkez Bankasının 30 Eylül'de 107 milyar dolar olan brüt rezervi 7 Ekim'de 113,9 milyar dolar arttı. Brüt rezervdeki artışın 5,2 milyar dolarlık büyük kısmı swap borçlanması ve yükümlülük artışından kaynaklandığı için, 30 Eylül'de -59 milyar dolarla tarihinin en düşük noktasına gerileyen net rezerv sadece 1,5 milyar dolar iyileşerek -57,5 milyar dolar oldu.
- **Yabancı portföy yatırımcıları:** Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye'den çıkan yabancı portföy yatırımcıları, 30 Eylül – 7 Ekim haftasında hisse senedi ve tahvil piyasalarında net 267 milyon dolarlık daha satış yaparak Türkiye'den çıktılar. Yabancılar, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak – 7 Ekim 2022 günleri arasında Türkiye'deki portföylerini net olarak 5,9 milyar dolar azalttılar.
- **Tarım ürünleri üretici fiyatları** eylülde bir önceki aya göre yüzde 7,14 oranında artarken, son bir yıllık artış ise yüzde 151,5 olan yurt içi üretici fiyatlarındaki artışı da geride bırakarak yüzde 156 gibi rekor sayılabilecek bir düzeye çıktı.
- Son bir yılda fiyatları yüzde 180'e yakın oranlarda artan konutta, satışlarda ise temmuz ayında başlayıp, ağustosta da devam eden azalma eğilimi eylülde daha da derinleşerek sürdü.

TÜİK'E GÖRE İŞSİZLİK AZALİYOR

- Ekonomideki diğer tüm yavaşlama işaretlerine rağmen TÜİK'in çok fazla ayrıntısı olmayan, (istihdamın sektörel dağılımı, kayıtlı-kayıt dışı istihdam v.b veriler açıklanmıyor) iş gücü istatistiklerine göre resmi işsizlik oranı ağustosta yüzde 9,6'ya geriledi.
- TÜİK'e göre çalışabilir yaştaki nüfusun (15+) 79 bin kişi artarak 64 bin 793 kişiye çıktığı ağustosta, iş gücü 266 bin kişi artarak 34 bin 326, istihdam ise 366 bin kişi artarak 31milyon 14 bin kişi oldu. Son dört haftada iş aradığı için işsiz sayılan işsizlerin sayısı ise 100 bin kişi azalarak 3 milyon 312 bin kişiye indi.
- İstihdamdakilerin 1 milyon 253 binini zamana bağlı eksik istihdam olarak tanımlanan çok kısa süreli çalışan, tam gün ya da ikinci bir işte daha çalışmak için iş arayanlar oluşturuyor.
- İşgücünde ve işsizlerin arasında gösterilmeyen 2milyon 780 bin kişi ise son dört haftada iş arama kanallarından birine başvurmadığı için işsiz sayılmıyor.
- Dolayısıyla işsizler ile eksik istihdamdakiler ve umutsuzlarla birlikte geniş anlamda işsiz sayısı 7 milyon 345 bini, işsizlik oranı da yüzde 19,8'i buluyor.
- **Kayıtlı İşsizler:** Bu arada İş-Kur'a kayıtlı işsizlerin sayısı, temmuzda olduğu gibi ağustosta da 3 milyon 343 bin kişiyle TÜİK'in resmi işsiz sayısının üzerine çıktı. Bütün işsizlerin İş-Kur aracılığıyla iş arıyor olmasının mümkün olmadığı, İş Kur'a kayıt yaptırmadan da işsizlerin çeşitli kanallardan iş arıyor olabileceği dikkate alındığında işsiz sayısının kayıtlı işsiz sayısının bile oldukça üzerinde olduğu tahmin edilebilir.
- Bu arada İş-Kur'a kayıtlı işsiz sayısı eylülde ağustos ayına göre 61 bin kişi azalarak, 3 milyon 283 bin kişiye geriledi.
- **SGK ve TÜİK Arasındaki Uçurum:** TÜİK'in aylık işgücü istatistikleriyle ilgili bir başka önemli tutarsızlık da SGK'nın istatistikleriyle yaşanıyor. SGK henüz ağustos ayı istatistiklerini yayımlamadı. Ancak TÜİK'in istihdamın 1 milyon 697 bin kişi arttığını ileri sürdüğü temmuz sonu itibariyle son bir yılda SGK'nın zorunlu sigortalı sayısındaki artış ise 387 bin kişide kaldı. Kısa vadeli sigorta kollarına tabi olan stajyerler ve kursiyerler hariç tutulduğunda kayıtlı istihdamdaki son bir yıllık artış 773 bin kişiyle sınırlı kalıyor.
- TÜİK istihdamın kayıtlılık durumunu açıklamadığı için, son bir yıldaki istihdam artışının yaklaşık 1 milyonunun kayıt dışı istihdamdan kaynaklandığı sonucu çıkıyor.

• **İşsizlik Ödeneğine Başvuranlar:** İşten çıkarmaların dolayısıyla da işsizliğin öncü göstergelerinden biri sayılan işsizlik sigortasına eylül ayında başvuruların sayısı ise ağustosta olduğu gibi eylülde de 140 binin üzerine çıktı. Bu yıl ocak-eylül döneminde işsizlik ödeneği alabilmek için başvuruların sayısı ise geçen yılın aynı dönemine göre 165 bin kişi artarak 1 milyon 248 bine çıktı.

• Ocak-Eylül döneminde başvuran işsizlerden sadece 612 binine işsizlik ödeneği verildi.

• Eylülde toplam 407 bin işsize işsizlik fonundan işsizlik ödeneği verildi.

EKONOMİDEKİ YAVAŞLAMA BELİRGİNLEŞİYOR

• Sanayi sektörünün üretimi ağustosta mevsimlik etkilerden arındırılmış olarak geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 1 oranında arttı. Bu son 25 ayın en düşük yıllık artış oranına işaret ediyor.

• Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış olarak da bir önceki aya göre yüzde 2,4 oranında artış gösterdi. Temmuzda bir önceki aya göre yüzde 6,1 gibi oldukça yüksek oranda bir üretim azalışı yaşanmıştı. Bu nedenle ağustosta bir önceki aya göre artışın yüzde 2,4 oranında kalması ekonomideki yılın üçüncü çeyreğindeki yavaşlamanın yavaşlamanın tahminlerin üzerinde olduğuna işaret ediyor. Sanayi üretimi temmuzda yıllık olarak ise yüzde 2,5 oranında artmıştı.

• Reel kesim güven endeksi, ihracat siparişlerindeki yavaşlama eğilimi, elektrik tüketimindeki daralma ve PMI (satın alma yöneticileri endeksi) endeksinin yüzde 46,9'a gerilemesi gibi göstergeler ekonomideki yavaşlamanın eylül ayında daha belirgin hale geldiğini gösteriyor.

• (İstanbul Sanayi Odası PMI anket verilerine göre Eylül 2022 itibarıyla imalat sanayiinde yeni siparişlerde azalma eğilimi 12 aya ulaşırken, istihdam son 28 ayda ilk kez azaldı, nihai ürün stoklarında ise Şubat 2012'den beri en hızlı artış gerçekleşti.)

CARİ İŞLEMLER AÇIĞI YENİ BİR REKORA GİDİYOR

• Türkiye, mevsimsel olarak turizm gelirlerinin yüksek seyrettiği ağustos ayında da 3,1 milyar dolarla yüksek sayılabilecek bir düzeyde cari işlemler açığı verdi. İktidarın faiz düşürüp, cari işlemler fazlası vererek enflasyonu düşürme hayallerini sattığı geçen yıl ağustos ayında cari işlemler 1,1 milyar dolar fazla vermişti.

• Yılın ilk dokuz aylık dönemindeki açık ise geçen yılın aynı dönemine göre 27 milyar dolar (yüzde 211) artarak 39,7 milyar dolara kadar yükseldi. Ağustos sonu itibarıyla son bir yıllık cari işlemler açığı ise 40,9 milyar dolara yükseldi.

• Cari işlemler açığının en önemli kaynağı olan dış ticaret açığı eylülde 10,4 milyar dolara kadar yükselmişti. Cari açığın eylülde de 5 milyar dolara yakın gerçekleştiği tahmin ediliyor. Son aylarda ihracatta gözlenen yavaşlama eğilimi ve mevsimlik olarak da yılın son aylarında yüksek miktarda cari işlemler açığı veriliyor olması Türkiye'nin bu yılı 60 milyar dolarlık bir cari işlemler açığıyla kapatacağını gösteriyor. İktidar eylül ayı başında açıkladığı OVP 2023-2025'te 2022 yılı cari işlemler açığını 47,3 milyar olarak tahmin etmişti.

• Bu yıl cari işlemler açığının geçen yıla göre yüzde 200'ün üzerinde bir artış kaydetmesinde döviz gelirlerindeki artışın yüzde 26,3 olmasına rağmen döviz giderlerinin yüzde 38,9 oranında büyümesi belirleyici oldu.

• Bu arada "dost ülkelerden" rezerv artırmak için "mevduat" ve "swap" gibi isimlerle alınan borçlara rağmen, ilk sekiz aydaki net finansman girişi (yatırım + borçlanma + mevduat v.b) 14,3 milyar dolarda kaldı. Dolayısıyla Türkiye bu dönemde 25,4 milyar dolarlık finansman açığıyla karşı karşıya kaldı.

• Finansman açığına rağmen rezervde net 2,7 milyar dolarlık artış yaşandı, çünkü açığın 28 milyar dolarlık bir kaynağı belirsiz parayla finanse edildiğine işaret ediyor.

İHRACAT VE İTHALAT FİYATLARI ARASINDAKİ MAKAS AÇILIYOR

• Türkiye'nin ihracat ve ithalat fiyatları arasındaki makas ihracat fiyatları aleyhine büyümeye devam ediyor. Emeğini gittikçe daha düşük fiyata satan Türkiye adeta ihracat yoluyla yoksullaşıyor.

• TÜİK'in verilerine göre ağustosta ihracat fiyatları geçen yıl ağustos ayına göre yüzde 5,9 oranında artarken, ithalat fiyatlarındaki artış ise yüzde 26 oldu. 2015 yılındaki ortalama fiyatlar 100 kabul edilerek oluşturulan ihracat endeksi ağustosta 110,7'ye çıkarken, ithalat fiyat endeksi ise 151,7 olarak gerçekleşti. İki endeks arasındaki makas ihracat fiyatlarının aleyhine 41 puana kadar açıldı.

• İhracat fiyatlarını ithalat fiyatlarına oranlayarak hesapladığımız dış ticaret haddi de 73'le son yılların en düşük noktasına geriledi.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

MERKEZ BANKASININ NET REZERVİ -57,5 MİLYAR DOLAR

- Merkez Bankasının, brüt rezervi (altın + döviz); 30 Eylül – 7 Ekim günleri arasında 6,9 milyar dolar dola arttı.
- **Bankanın 30 Eylül'de 107 milyar dolar olan brüt rezervi 7 Ekim'de 113,9 milyar dolar arttı. Brüt rezervdeki artışın 5,2 milyar dolarlık büyük kısmı swap borçlanması ve yükümlülük artışından kaynaklandığı için, 30 Eylül'de -59 milyar dolarla tarihinin en düşük noktasına gerileyen net rezerv sadece 1,5 milyar dolar iyileşerek -57,5 milyar dolar oldu.**
- **Tamamı borçla oluşmuş olan brüt rezervin 73,3 milyar doları döviz, 40,7 milyar doları ise altın varlıklarından oluşuyor.**
- Bankanın brüt rezervinde 6,9 milyar dolarlık artış yaşanan geçen hafta, bilanço içi yükümlülükler 4 milyar dolar, swap borçları (kiralık döviz) ise 1,2 milyar dolar arttı. Bankanın bilanço içi döviz yükümlülükleri 109 milyar dolara. Swap borçları ise 69,9 milyar dolara çıktı. Dolayısıyla swap dahil toplam yükümlülükler 5,2 milyar dolar artarak 179,1 milyar dolar oldu.
- Bankanın, kamu mevduatı yükümlülük sayılmadığında swap borcu hariç net rezervi 12,4 milyar dolara yükselirken, swap borcu dahil **net rezervi ise 1,5 milyar dolar artarak (eksi) -59 milyar dolardan (eksi) -57,5 milyar dolara yükseldi.**
- Swap borçlarının, diğer bir ifadeyle Merkez Bankasının satıp sonra kiraladığı (**sat-kirala**) borçlarının brüt rezerv içerisindeki payı ise 7 Ekim itibarıyla yüzde 61,4 olarak hesaplandı.

DIŞ BORÇ FAİZ ÖDEMELERİ

- Türkiye bu yıl ocak-ağustos döneminde dış borçları için toplam 7,8 milyar dolarlık faiz öderken, AKP döneminde yapılan dış borç faiz ödemelerinin toplamı ise 204,4 milyar dolara kadar çıktı.
- Ocak-Ağustos döneminde kamu kesimi 3,6 milyar dolarlık, özel sektör ise 4,2 milyar dolarlık dış bor faizi ödedi. Devletin AKP döneminde dış borçlar için ödediği faiz 94,4 milyar dolar, özel sektörün ödediği ise 110 milyar dolar olarak gerçekleşti.
- **Uzun Vadeli Borçlanma Azaldı:** Risk primi (CDS) ve kredi notu tarihinin en kötü noktalarında bulunduğu için yıllık yüzde 10-13 gibi faiz oranlarıyla dış borçlanmaya gitmek zorunda bulunan Türkiye'nin uzun vadeli dış borç kullanımı geçen yıla göre yüzde 28,7 oranında azalarak 33,7 milyar dolara geriledi.
- Bu dönemde (kamu ve özel sektörün tahvil borçlanmaları da dahil) genel hükümetin uzun vadeli dış borçlanması yüzde 22,4 azalarak 6,9 milyar dolara, bankacılık sektörününki yüzde 31,7 azalarak 10,5 milyar dolara ve diğer sektörlerin borçlanması ise yüzde 29,1 azalarak 16,3 milyar dolara geriledi.
- Aynı dönemde uzun vadeli dış borç (tahvil borçları dahil) anapara ödemeleri ise yine geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 29,7 oranında azalarak 28,2 milyar dolarda kaldı.

YABANCI PORTFÖY YATIRIMCISI ÇIKMAYA DEVAM EDİYOR

- Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye'den çıkan yabancı portföy yatırımcıları, 30 Eylül – 7 Ekim haftasında hisse senedi ve tahvil piyasalarında net 267 milyon dolarlık daha satış yaparak Türkiye'den çıktılar.
- Yabancılar, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak – 7 Ekim 2022 günleri arasında Türkiye'deki portföylerini net olarak 5,9 milyar dolar azalttılar. Temmuzun son ve ağustosun ilk haftalarında yabancı yatırımcıların yeniden özellikle hisse senedi piyasasından alım yaptıkları gözlenmişti. Ağustosun son haftasında zayıflayan bu eğilimin eylül ve ekim aylarında ayında devam etmediği, yabancıların net satıcı tarafta olmaya devam ettikleri gözleniyor.
- Türk bankalarına swap yoluyla borç vermeyip aksine borç alan yabancı bankaların Türkiye'deki bankalara olan swap borçları ise 700 milyon dolar azalarak 7,8 milyar dolar oldu. Yabancı bankaların **yıl başından bu yana swap borçlanmaları/borç vermeleri nedeniyle Türkiye'den net çıkış 11,4 milyar dolar oldu.**
- Yabancıların 1 Ocak- 7 Ekim döneminde hisse senedi, iç borçlanma kâğıdı, banka mevduatı ve swaplardan oluşan **sıcak para stoku**, kur ve fiyat hareketlerinden **arındırılmamış** olarak 7,6 milyar dolar azalarak **47,2 milyar dolara** geriledi.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- Yabancı yatırımcıların 7 Ekim itibarıyla portföyleri, 19,5 milyar dolarlık hisse senedi, 2 milyar dolarlık kamu ve özel sektör iç borçlanma kağıdı ve repo, 33,5 milyar dolarlık döviz ve TL mevduatlarından oluşuyor. Swapta ise Türk bankalarına 7,8 milyar dolar borçlu bulunuyorlar.

KREDİ VE MEVDUAT GELİŞMELERİ

Mevduat

- Bankalardaki toplam mevduat, 30 Eylül – 7 Ekim haftasında, 137,2 milyar lira artarak 8,2 trilyon liraya yükseldi.
- BDDK'nın istatistiklerine göre yıl başından bu yana Türk lirası mevduatlar yüzde 101,6 oranında arttı. Ancak bu artışın büyük kısmı kur korumalı diğer bir ifadeyle de dövize endekslenen mevduatlardan kaynaklandı. KKM hariç tutulduğunda TL mevduatlarda yıl başından bu yana sadece yüzde 31 oranında artış oldu.
- Döviz mevduatlarının, 3,3 milyar dolar artarak 238,1 milyar dolara yükseldiği 30 Eylül - 7 Ekim haftasında bu kapsamdaki gerçek kişilerin döviz mevduatları 519 milyon dolar artarak 145,6 milyar dolara yükseldi. Kur korumalı mevduatlar ise 1 trilyon 423 milyar liraya çıktı.
- **Dolarizasyon:** Döviz mevduatlarının toplam mevduattaki payını gösteren dolarizasyon oranı **tüm mevduatlar** için 53,7 olarak hesaplandı.
- **Dolarizasyon** oranı **gerçek kişilere** ait (vatandaşın tasarruf mevduatı) mevduatlarda ise yüzde 57,1 oldu.
- **Kur korumalı mevduat** uygulaması kapsamında açılan mevduatların döviz kuruna endeksli olması nedeniyle, kur korumalı mevduatlar da dahil edilerek hesaplanan gerçek dolarizasyon oranı ise yüzde 71,1'e ulaştı.
- **KKM'nin Maliyeti:** *Bu mevduatlara verilen garanti nedeniyle Devletin üstlendiği risk mart ayında gerçekleşmeye başladı. 23 Mart – 31 Ağustos günleri arasında vadesi dolanlar için Hazine bütçeden 75,6 milyar lira ödendi. Merkez Bankasının dövizden dönenler için ne kadar ödeme yaptığı ise gizleniyor.*
- *Kur korumalı mevduatların para kompozisyonu ilgili olarak yapılan en son açıklamalardan yola çıkıldığında bu mevduatların yüzde 55-60'ının döviz veya altından dönen mevduatlardan yüzde 40-45'inin ise TL mevduatlardan oluştuğu tahmin ediliyor. Döviz ve altından dönenlerin kur farkından kaynaklanan faizini Merkez Bankası ödüyor. Açıklanamamakla birlikte Merkez Bankasının da ağustos sonuna kadar 80 milyar lira civarında KKM için ödeme yaptığı tahmin ediliyor.*
- Döviz mevduatından kur korumalı mevduata geçen şirketlere sağlanan kurumlar vergisi avantajı nedeniyle vazgeçilen kurumlar vergisi tutarının ise 18,8 milyar lira olduğu açıklandı. Buna göre sistemin şimdiye kadar kamuya toplam maliyetinin 175 milyar lirayı bulduğu tahmin ediliyor.
- **Hazine ve Maliye Bakanı Nebati, sürekli KKM'nin dolarizasyonu kırdığını ve Türk lirası mevduatları artırdığını ileri sürüyor. Ancak Merkez Bankası, şirketlerin kur riskini hesaplarken, bu mevduatları "döviz varlığı" olarak kabul ediyor. Bu açıdan da bakıldığında KKM'nin ekonomideki dolarizasyon eğilimini kırmayıp aksine artırdığını ve bu kesimlerin kur riskinin Hazine ve Merkez Bankasının üzerine yıkıldığını görüyoruz.**
- TL mevduatı gibi gözüken aslında döviz kuruna endekslenen 76 milyar dolarlık (faiz ve kur farkı getirisiyle birlikte bu tutar çok daha yüksek bir rakama denk geliyor) bir mevduatın dövize geçme potansiyeli bulunduğu hesaplanıyor.

Krediler

- Kredi stoku da 30 Eylül – 7 Ekim günleri arasında 15 milyar lira artarak 6,85 trilyon liraya yükseldi. TL krediler 12,9 milyar lira artarken, döviz kredilerinin TL karşılığında 1,9 milyar liralık artış oldu. Döviz kredileri dolar cinsinden 247 milyar dolar azalarak 133,1 milyar dolara geriledi.
- *Kredi stokunda geçen yılın sonuna göre yüzde 39,7 oranında artış yaşandı. Türk lirası krediler yüzde 54,8 oranında artarken, döviz kredilerinde ise dolar cinsinden yüzde 15 oranında azalma oldu.*
- **Batık Krediler:** Bankaların zamanında tahsil edemediği için takibe aldıkları krediler ise 161 milyar dolar düzeyinde seyrediyor.

VATANDAŞIN BANKALARA BORCU YÜKSELİYOR

- Enflasyon nedeniyle gelecekte yapmayı planladıkları harcamaları da fiyat artışlarından korunmak için erkene çeken vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için borçlanmayı sürdürüyorlar. Vatandaşların bankalara olan borcunda 30 Eylül - 7 Ekim haftasında da 2,1 milyar liralık artış

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

oldu. Son 5 ayda (6 Mayıs – 7 Ekim arasında) vatandaşların bankalara olan borçlarında 245 milyar liralık artış yaşandı.

- Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 7 Ekim itibarıyla 1 trilyon 357 milyar liraya yükseldi.
- Vatandaşların bu borcunun 1 trilyon 2 milyar lirası bireysel (konut, otomobil, ihtiyaç) kredilerinin, 354 milyar lirası da kredi kartı borç bakiyelerinden kaynaklanıyor. Son hafta tüketici kredilerinde 2,6 milyar liralık artış, kredi kartı borçlarında ise 849 milyar liralık azalış oldu.
- **Takipteki Borç:** Vatandaşların vadesinde ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verilen takipteki borçları ise 29,8 milyar lira oldu. Bankaların takipteki bu borçlarını düşük bir bedel karşılığında varlık yönetim şirketlerine devrediyor olmaları bu rakamı olduğundan daha düşük gösteriyor.
- **Toplam Borç:** Vatandaşların varlık yönetim şirketlerine 32,9 milyar, TOKİ'ye ise 27 milyar lira borcu bulunuyor. Vatandaşların, bankalara, finansman şirketlerine, varlık yönetim şirketlerine ve TOKİ'ye olan (tahsili gecikmiş borçlar da dahil) toplam borcu 1 trilyon 417 milyar lira düzeyinde seyrediyor.
- Vatandaşların bankalara olan borcunda yıl başından bu yana 331 milyar liralık, toplam borçlarında ise 334 milyar liralık artış yaşandı.

TAKİPTEKİ VATANDAŞLAR

- Bankalararası risk merkezinin verilerine göre bu yıl ocak-ağustos döneminde 748 bin 245 bin kişi bireysel kredi, 613 bin 157 kişi ise kredi kartı borcunu ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verildi ve kredi sicilleri bozuldu.
- Hem kredi kartı hem de tüketici kredisi borcu yüzünden ya da farklı farklı bankalar tarafından takibe alınanlar tek kişi sayıldığında bu dönemde toplam 1 milyon 91 bin 159 kişi bankalara borcunu temerrüt süresinin de sonuna kadar ödeyemediği için icra takibine alındı. İcra takibine alınan vatandaş sayısında geçen yılın aynı dönemine göre 235 bin 747 kişilik artış yaşandı.
- Önceki yıllarda da icra takibine alındığı halde henüz borcunu ödeyememiş olan dolayısıyla borcu devam edenlerin sayısı ise 4 milyon 158 bin 602 kişiye yükseldi. Bu durumda olanlardan borcunu Temmuz 2023'e kadar ödeyen ya da yeniden yapılandırılanların ismi listeden silinecek.

FAİZ ORANLARI

Kredi Ve Mevduat Faiz Oranları

- 30 Eylül - 7 Ekim günleri arasında açılan **vadeli TL cinsinden mevduata** bankaların uyguladığı ortalama faiz oranı yüzde 15,75 oldu.
- Merkez Bankasına göre, söz konusu hafta kullanılan tüketici kredilerinin (ihtiyaç + taşıt + konut) ortalama faizi önceki haftaya göre 0,32 puan artarak yüzde 30,61'e çıkarken ticari kredi faizleri ise yüzde 19,37 oldu.
- Bankalar tüketicilere ihtiyaç kredisini ortalama yüzde 31,77, taşıt kredisini yüzde 26,88, konut kredisini ise yüzde 20,82 yıllık faiz oranıyla kullandı.
- Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 9,86'ya, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 7,47'ye çıktı.

Merkez Bankası Faizi

- *Merkez Bankası bankaları geçen hafta yüzde 12,0 faiz oranıyla fonlamaya devam etti.*

RİSK PRİMİ (CDS) 700'ÜN ALTINA İNMİYOR

- Dolar cinsinden 5 yıl vadeli yurt dışı borçlanma tahvillerinin yıllık faizi geçen hafta sonunda yüzde 10,48'e çıktı. Başta FED olmak üzere diğer ülkelerin faiz artırımını Türkiye'nin dış borçlanma maliyetlerini artırıyor.
- Türkiye'nin, CDS'i (risk primi) ise **bir önceki haftaya göre** yüzde 3,6 oranında artarak 763,17 oldu.

TARIMDA ÜRETİCİ FİYATLARI DURDURULAMIYON

- Tarım ürünleri üretici fiyatları eylülde bir önceki aya göre yüzde 7,14 oranında artarken, son bir yıllık artış ise yüzde 151,5 olan yurt içi üretici fiyatlarındaki artışı da geride bırakarak yüzde 156 gibi rekor sayılabilecek bir düzeye çıktı.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- TÜİK tarım ürünü üretici fiyatlarının yüzde 7,14 oranında arttığı eylül ayında tüketici fiyatları kapsamındaki gıda ürünlerinin fiyatının sadece yüzde 1,97 oranında arttığını ileri sürmüştü.
- TÜİK, TÜFE kapsamında ne kadar saklarsa saklasın, tarımda üretici fiyatlarındaki bu yüksek oranlı artışların, önümüzdeki aylarda vatandaşın sofrasına yansımaya devam edeceği gözleniyor.

DÖVİZ KURU-ALTIN-BORASA

- Merkez Bankasının açıkladığı döviz kurlarına göre geçen hafta dolar kurunda bir önceki hafta sonuna göre değişim olmazken, euro yüzde 0,5 oranında azaldı. Kurlar sırasıyla 18,56 TL ve 18,09 TL oldu. Dolar kurunda yıl başından bu yana yüzde 43, Euro kurunda yüzde 23,2 oranında artış oldu.
- Ortalama dolar kuru (1 Ocak- 14 Ekim 2022 ortalaması) 2021 yılının ortalamasına göre yüzde 80,1 oranında artarak 16,01 TL'ye çıktı.
- Geçen hafta gram altın fiyatı bir önceki haftaya göre yüzde 3,3 oranında azalarak 982 lira oldu. Altın fiyatı geçen yılın sonuna göre ise yüzde 26,1 oranında arttı.
- Borsa endeksi ise (BİST100) geçen hafta yüzde 1,7 oranında arttı. Endekste yıl başına göre artış ise yüzde 95,8 oldu.

İCRADAKİ DERDEST DOSYA SAYISI 23,6 MİLYON

- Ulusal Yargı Ağı (UYAP) üzerinden alınan verilere göre bu yıl 1 Ocak – 14 Ekim günleri arasında icra ve iflas dairelerine UYAP üzerinden toplam 6 milyon 775 bin yeni dosya geldi. Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 966 bin arttı. Bu dönemde 5 milyon 851 bin dosya da sonuçlandırıldı.
- Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 16,6 oranında arttı.
- İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı ise son bir yılda 462 bin adet artarak 14 Ekim itibarıyla 23 milyon 491 bine çıktı.

TEMMUZDA 6 MİLYON 978 BİN KİŞİNİN GGS PRİMİNİ DEVLET ÖDEDİ

- Aile içerisindeki kişi başına geliri net asgari ücretin üçte birinden az olduğu için genel sağlık sigortası primi devlet tarafından ödenen vatandaşların sayısı temmuzda 6 milyon 981 bin kişi oldu.
- SGK'nı verilerine göre Temmuz 2022 itibarıyla Türkiye nüfusunun 74 milyon 578 bin 576'sı sosyal güvenlik kapsamında bulunurken 9 milyon 145 bin 531 bin kişinin ise sosyal güvenliği bulunmuyor. Sosyal güvencesi bulunmayan bu nüfusun 2 milyon 163 bin 777'si Genel sağlık sigortası primini kendisi öderken, 6 milyon 981 bin 754'ünün prim ödemesini ise devlet yapıyor.
- Sodsyal güvenlik kapsamındaki nüfusun 24 milyon 918 bin 976'sı aktif, 13 milyon 832 bin 887'si ise pasif diğer bir deyişle sistemden aylık ya da gelir alanlardan oluşuyor. 35 milyon 389 bin 365 kişi ise bağımlı durumda.

KONUTTA TABLO TERSİNE DÖNÜYOR

- Son bir yılda fiyatları yüzde 180'e yakın oranlarda artan konutta, satışlarda ise temmuz ayında başlayıp, ağustosta da devam eden azalma eğilimi eylülde daha da derinleşerek sürdü.
- Türkiye'deki konut satışları bu yılın ilk yarısında yüzde 31 oranında artış kaydetmişti. Ancak satışlarda temmuzda yüzde 12,9, ağustosta yüzde 12,7 ve eylülde de yüzde 22,9 oranında azalma yaşandı. Son üç ayda satışlarda ortalama yüzde 17 oranında bir azalma oldu.
- Konut satışlarındaki azalmada fiyatlarda oluşan yüksek oranlı artışların yanı sıra konut kredisi faizlerinin de yükselmesi etkili oluyor. Bu yılın ilk yarısında yüzde 17-18 civarında olan konut kredisi faizleri son aylarda yüzde 20'nun üzerinde seyrediyor.
- Merkez Bankasının konut fiyatlarının yüzde 178 oranında arttığını açıkladığı son bir yıllık dönemde TÜİK'in verilerine göre de ikamet amaçlı binaların malzeme ve işçilik maliyetlerinde ortalama yüzde 112,8 oranında artış yaşandı.

YILLIK CARİ AÇIK TOPLAMI 40,9 MİLYAR DOLARA ULAŞTI.

Yılbaşından bu yana kesintisiz olarak cari açık verilirken Ağustos'ta da cari açık 3 milyar 112 milyon dolar oldu. Ocak-ağustos dönemi cari açık toplamı 39,7 milyar dolar, geçen yılın aynı ayına kıyasla yıllık cari açık toplamı 40,9 milyar dolara ulaştı. 39,7 milyar dolarlık açığın 28,3 milyar dolarının kaynağı belirsiz döviz girişleriyle finanse edilmiş olması dikkat çekici!

Ocak ayından bu yana sekiz ayda 28 milyar 307 milyon dolara ulaşan kaynağı belirsiz döviz girişleri, geçen yılın aynı döneminde 13,1 milyar dolardı. Geçen yıla göre yüzde 115 artan kaynağı belirsiz girişler, bugüne kadar görülen en yüksek tutarlardan birisi. Bu rakamlar aynı zamanda sekiz ayda 39,7 milyar dolar olan cari açığın 28,3 milyar dolarının kaynağı belirsiz döviz girişleriyle finanse edildiği gösteriyor. Dolayısıyla normal ve şeffaf bir ekonomide çok ciddi şüphe uyandırması gereken, görmezden gelinmesi mümkün olmayan bir durum.

✓ Cari açıktaki gidiş yılsonunda 55-60 milyar dolarlık bir açık rakamına varılacağını işaret ediyor.

Merkez Bankası rezervleri swap hariç eksi 59 milyar dolar düzeyine inmişken hızla büyüyen cari açığın şüpheli döviz girişleriyle finanse edilmesi, içeride ve dışarıda normal görünmüyor. Cari açıktaki artışın temel nedenlerinin başında dış ticaret açığının her ay rekor kırarak eylül itibarıyla 90 milyar dolara yaklaşması geliyor. Döviz dengesindeki bu görüntü, kaynağı belirsiz girişlerin yüksek tutarlara ulaşması, TÜİK gibi MB'nin hesapları için de güvenilirlik sorununu öne çıkartıyor.

TEMEL GIDALARA ERİŞİM GİDEREK ZORLAŞACAK!

Eylül ayında yıllık yüzde 156'ya ulaşan Tarımsal Üretim Fiyat Endeksindeki enflasyon artışı sağlıklı beslenme ve gıda fiyatlarının önümüzdeki aylarda da en yakıcı sorun olmaya devam edeceğini, kış aylarında pek çok ürünün satın alınmasında ciddi güçlükler yaşanacağını gösteriyor. Tarım-ÜFE'nin bu seviyeye ulaşması, üretimden kopuşu beraberinde getirecektir!

Gıda enflasyonunun en yüksek seyrettiği, geniş kesimlerin temel gıdalara erişim güçlüğü yaşadığı ülkeler sıralamasında dünyada ilk beş ülke arasında yer alan Türkiye'nin önümüzdeki aylarda daha üst sıralara çıkacağını işaret eden TÜİK'in açıkladığı eylül ayı tarımsal üretim fiyat endeksinde (Tarım-ÜFE) gerçekleşen enflasyon artışıyla geldi. Türkiye'de gıda fiyatlarının yüksekliği, üretime verilen desteklerin yetersizliğini ısrarla dile getirmemize karşılık, iktidar soruna temelden ve kalıcı çözüm yerine günü kurtarma peşinde. Üretici maliyetlerindeki artışın katlanarak sürmesi, üreticilerin üretimden kopuş ve vazgeçme süreçlerinin hızlanacağını gösteriyor.

Eylül ayında Tarım-ÜFE'deki artış ağustosa göre bir ayda yüzde 7,14 olurken, ocak-eylül dönemi 9 ayda yüzde 113,98'yükseldi. Geçen yılın aynı ayına göre yıllık Tarım-ÜFE artışı ise yüzde 156 seviyesine ulaştı. Tarım-ÜFE endeksinde kapsanan 84 gıda maddesi ve üründen 48'inin ortalama fiyatında sert yükselişler gerçekleşti.

Tarım-ÜFE'deki bu gelişme önümüzdeki aylarda üretim maliyetlerindeki yükselişin hızlanacağını, üretici fiyatındaki yükselişlerin market ve Pazar fiyatlarına daha yüklü zamlar olarak yansıtacağını gösteriyor.

Bu maliyet artışları üreticinin üretimden vazgeçmesini beraberinde getirecek. TL'deki değer kaybı, kurlardaki yükseliş, döviz rezervlerindeki darboğaz ithalat yoluna gidilerek ürün açıklarının kapatılmasını güçleştireceği gibi, ithal ürün fiyatlarının iç pazardaki satış fiyatları halkın alım gücünü zorlayacak.

İktidar seçim ekonomisiyle yılbaşında asgari ücrette, emekli maaşlarında, memur aylıklarında enflasyonun tahribatını giderme vaadini dile getirirse de gıda enflasyonu ve fiyatların ulaşacağı seviyeler, bu yılbaşında ve temmuz maaş zamlarından sonra yaşandığı gibi, yapılacak ücret zamlarının bir-iki ayda enflasyon ve zamlar karşısında eksiye düşmesini kaçınılmaz kılacak.

İvedi olarak yapılması gereken, kapsamlı bir üretime destek paketinin ilan edilmesi, üreticinin her türlü girdi maliyetlerine nakdi destek ve sübvansiyon sağlanarak hem üreticinin hem tüketicinin yaklaşan gıda enflasyonu krizine karşı korunmasıdır.

İSTİKRAR SÖYLEMLERİ KURUMLARDA BİLE KARŞILIK BULMUYOR

Ekonomide iktidarın istikrar söylemleri, kendi yönetimi altındaki kurumlarda bile karşılık bulmuyor. Kurların ve enflasyonun düşeceği yönünde en üst düzeyde dile getirilen iddialara karşılık, Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi Eylül ayı sonuçları tam tersi yöndeki beklentilerin öne çıktığını gösteriyor!

Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi (MB-PİKA) Eylül 2022 sonuçlarının ağırlıkla enflasyon ve kur artışları üzerinde yoğunlaştığı her iki alanda da iktidarın söylemlerinin tersine sonuçlar beklendiği görülüyor. Katılımcıların yanıtlarında yılsonu enflasyon beklentisi ağustos ayında yüzde 67,73 iken eylül anketinde yüzde 67,78'e yükseldi.

✓ Ekim ayı tüketici enflasyonu (TÜFE) beklentisi de bir önceki ayda yüzde 2,94 iken eylül döneminde yüzde 3,39'a çıktı.

Enflasyonda yükselişin devam edeceği yönündeki ağırlıklı yaklaşımlar PİKA yanıtlarında da kendisini gösteriyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin algı amaçlı dile getirdikleri yılsonundan itibaren enflasyonun düşmeye başlayacağı, böylece faiz düşüncü enflasyonunda düştüğünün görüleceği şeklindeki ifadelerine karşılık PİKA katılımcısı sektör temsilcilerinin 12 ve 24 ay sonrasına dönük enflasyon beklentileri de eylül ayında, ağustosa göre artış gösterdi.

İktidarın hazine ve MB'ye ağır maliyetler yüklemeye devam ettiği Kur Korunmalı Mevduat (KKM) ile döviz kurlarının istikrara kavuştuğu, kontrole alındığı tezine karşılık MB anketine katılan tüm sektör temsilcileri döviz kurlarının artmaya devam edeceği görüşünde.

✓ Yılsonu dolar/TL kuru için ağustos ayında 19,51 TL olan beklenti, Eylülde 19,82 TL'ye çıkarken, 12 ay sonrası dolar/TL beklentisi ise 22,07'den 23,61'e yükseldi.

Dolayısıyla önümüzdeki bir yıl boyunca döviz kurlarının artmaya, TL'nin değer kaybetmeye devam edeceğini yansıtan bu sonuçlar iktidarın 'liralaşma' stratejisinin, Yeni Ekonomi Politikası diye sunulan tutarsız mali ve parasal politikaların karşılık bulmadığını apaçık gösteriyor.

Ağustos anketinde 45,9 milyar dolar olan yılsonu cari açık beklentisi, Eylülde 49,2 milyar dolara yükseldi. MB'nin ağustos ayı ödemeler dengesi rakamlarında yıllık 40 milyar doları aşan cari açığın, 2022 sonunda 50 milyar doların üzerine çıkacağını aylar öncesinden dile getirdim.

✓ Merkez Bankası anketinde ortaya çıkan sonuçlar **bu öngörümü teyit ederken**, iktidarın 'cari fazla' iddiasına dayanan ekonomi modelinin de kabul görmediğini, gerçekçi bulunmadığını ortaya koyuyor.

PİKA sonuçları, yeni modelin cari fazla verme iddiasının gelecek yıl için de gerçekçi bulunmadığını, 12 ay sonrasında dönük olarak 29,7 milyar dolar cari açık verileceğinin tahmin edildiğini gösteriyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın faiz indirimlerinin devam edeceğini ve MB faizinin tek haneye indirileceğini ifade etmesiyle zaten ekim, kasım, aralık aylarında MB'nin bu yönde adım atacağı, yılsonunda yüzde 8-9 oranında politika faizi düzeyine inileceği kesinleşmişti.

✓ Merkez Bankası (MB) anketinde katılımcılar politika faizinin yüzde 11,22'ye yılsonunda ise yüzde 9,41 düzeyine inmesini bekliyorlar.

Merkez Bankası-PİKA eylül sonuçları gerek reel sektörün gerekse finans sektörünün ekonomiye dönük endişelerinin sürdüğünü, enflasyon ve döviz kurlarında ise karamsarlığın arttığını, uygulanan ekonomi, maliye, para politikalarına güvenilmediğini apaçık sergiliyor.

KONUT SATIŞLARINDA SERT DÜŞÜŞ!

Konut satışlarında geçen ay yüzde 23'e yaklaşan düzeyde sert düşüş yaşandı. İktidarın seçime dönük ilan ettiği beş yılda 500 bin sosyal konut, 50 bin işyeri ve 1 milyon konut arsası vadinin sektörü olumsuz etkilediği gözlenirken, konut satışlarını ayakta tutan yabancı konut alımları da gerilemeye başladı!

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iktidarları döneminde milyonlarca konut inşa ederek, sorunun çözümüne katkı sağladıkları iddiası, kendi ilan ettikleri 5 yılda 500 bin sosyal konut projesiyle tekzip edildi.

✓ Uyguladıkları **'beton ekonomisi'** politikasına rağmen tarım ve hayvancılıkla birlikte en büyük darboğaza giren ve kesintisiz olarak iki yılı aşan süreden bu yana küçülen ve daralan **KONUT-İNŞAAT sektörü oldu**.

Kendi konutunu inşa edecekleri satılacak konut arazilerini 1 milyona çıkartan iktidar, ülkenin dört bir yanını şantiyeye çevirme adımlarına hazırlanırken, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı eylül ayı konut satış rakamları sektörde büyük düşüş yaşandığını gösteriyor.

✓ Eylül ayında ülke genelinde konut satışları aylık yüzde 8,17, geçen yılın aynı göre yüzde 22,9 azaldı.

✓ Geçen ay toplam satılan konut sayısı 113 bin 402 oldu.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

Faiz indirimleriyle banka faizlerinin ineceğini, ekonomik büyüme ve yatırımların canlanacağını savunan ekonomi yönetiminin bu adımları tam aksine tüm faizlerin artmasına yol açtı.

✓ Nitekim konut kredisi faizleri de olağanüstü yükseldi ve TÜİK rakamlarıyla ipotekli konut satışları bir yılda yüzde 43 geriledi.

İnşaat maliyet endeksi ve konut fiyat endeksindeki artışların üç haneye ulaşması, yeni bitmiş ilk el konut satışlarının da durgunluğa girmesine neden oldu ve geçen yıla göre yüzde 18,2 düşüş yaşandı.

✓ Eylül ayındaki ilk el konut satışlarındaki gerilemeye yüzde 17,8 olarak gerçekleşti.

Eylül ayında ikinci el konut satışlarında yıllık yüzde 24,9 düşüş yaşandı. Yabancılara satışlar yavaşlama sürecine girdi.

✓ Geçen yılın eylül ayına göre yüzde 23,8 azalan yabancılara konut satışını ayakta tutanlar Ruslar oldu.

24 Şubat'ta başlayan Rusya-Ukrayna savaşından sonra marttan itibaren yabancılara konut satışında İran ve Iraklılardan ilk sırayı kapatan Rusların yılbaşından bu yana 9 ayda Türkiye'de satın aldıkları konut sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 199 artarak 9311 adete yükseldi.

✓ Ukraynalıların aldığı konut sayısı geçen yılın 9 aylık dönemine kıyasla yüzde 125 artarak 1775'e ulaştı.

Rus ve Ukraynalılar dışında İran ve Iraklıların başı çektiği diğer yabancılara yapılan satışlarda 9 ayda,

✓ İranlılar 6540,

✓ Iraklılar 5255,

✓ Almanlar 2058,

✓ Kazakistanlılar 2045,

✓ Afganistanlılar 1487,

✓ Kuveytliler 1318,

✓ Yemenliler 1045,

✓ Amerikalılar 1032 konut satın aldı.

Ocak-Eylül döneminde yabancılara yapılan konut satışları 50 bine yaklaşırken **her beş konuttan birisini Ruslar aldı.**

Türkiye'nin yanı sıra Dubai (BAE), Yunanistan, İspanya, Güney Kıbrıs, Tayland gibi ülkelerde gayrimenkul satın alan Rusların 2015'ten bu yana küresel gayrimenkul pazarındaki alımları yılda ortalama 25 milyar dolar olurken, savaşın etkisiyle bu yılsonuna kadar geçmiş yılların üzerine çıkarak 30 milyar dolarlık gayrimenkul alımı gerçekleştirecekleri öngörülüyor.

Haziran ayından bu yana yabancılara konut satışında ve vatandaşlık verilmesinde 250 bin dolardan 400 bin dolara yükseltile limitin Rus vatandaşlarını etkilemediği, Türkiye'deki gayrimenkul yatırımlarına aynı hızla devam ettikleri anlaşılıyor.

Özellikle TL'deki aşırı değer kaybı ve kurlardaki yükseliş, yurt dışında ev almayı planlayan Ruslar için Türkiye'yi çok cazip hale getirirken, ilk tercihlerini Türkiye'ye yönlendirmiş görünüyor.

Konut-inşaat alanında iki yılı aşan süreden bu yana devam eden küçülme ve gerileme eylül ayında da devam etti. İktidarın ekonomi modeli, para-faiz-kur politikaları Türk vatandaşları için ev sahibi olmayı hayal bile edilemez noktaya taşırken, sosyal konutlar için 500 TL yatırıp, **kurada çıkmayı ummak dışında bir seçenek bırakmıyor.**

DÜŞTÜ MÜ ARTTI MI!

İktidar, faizi tek haneye indirerek enflasyonu düşürme modelinin yarattığı ekonomik enkazı örtmeye çalışırken, işsizliği tek haneye düşürüp algı yaratma çabalarına yeni bir adım ekledi. TÜİK, işsiz sayısının bir yılda 560 bin kişi azaldığını söylüyor. İŞKUR, işsiz sayısının 148 bin kişi arttığını duyuruyor!

TÜİK'in açıkladığı 2022 Ağustos İstihdam İstatistikleri, işsizliğin bir önceki aya göre 0,4 puan azalışla yüzde 9,6'ya indiğini işsiz sayısının 100 bin kişi azalarak 3 milyon 212 bin kişiye gerilediğini gösteriyor. Tek haneye inen yüzde

9,6'lık işsizlik oranı 2014 Mart ayında yüzde 9,5 olan işsizlik oranından bu yana görülen en düşük oran. Bunun yanı sıra Ocak 2018'den bu yana da hep çift hanede seyreden işsizlik oranı ilk kez tek haneye indi. 15 ve daha yukarı yaş grubunda işsiz sayısı, ağustosta bir önceki aya kıyasla 100 bin kişi azalırken, işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına kıyasla 2,2 puan geriledi. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfustaki işsizlik oranı da temmuz ayına göre 0,8 puan azalarak yüzde 18 oldu. İstihdam edilenlerin toplam sayısı bir önceki aya kıyasla 366 bin kişi artarak 31 milyon 14 bine çıktı. İstihdam oranı 0,5 puanlık artışla yüzde 47,9 oldu. İş gücü aynı ayda bir önceki aya kıyasla 266 bin kişi artarak 34 milyon 326 bin kişiye çıktı. İş gücüne katılma oranı ise 0,4 puanlık artışla yüzde 53 olarak hesaplandı. TÜİK'in hesaplamalarına göre 'atıl işgücü' olarak adlandırılan geniş tanımlı işsizlik ağustos ayında 2,6 puan azalarak yüzde 19,8'e indi. Bu oran geniş tanımlı işsizlerin; yani çalışma çağında olduğu halde iş bulmaktan umudunu kaybettiği için iş aramayanların ne eğitimde ne işte olan gençlerin, çalışma çağında olduğu halde işgücüne dahil olmayanların, diğer deyişle TÜİK'in 'işsiz' olarak tanımlamadığı işsizlerin sayısının 7,3 milyon kişi olduğunu gösteriyor. TÜİK'in yüzde 9,6 olarak açıkladığı dar tanımlı resmi işsizlik oranı ile yüzde 19,8 oranında açıkladığı 'atıl işgücü-geniş tanımlı işsizlik' arasındaki makas 10,4 puan! Sadece bu fark bile TÜİK'in işsizlik ölçümleriyle ilgili hesaplamaların ne kadar güvenilir olduğunun sorgulanmasını zorunlu kılıyor.

TÜİK ile **İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR)** verileri arasında tutarsızlıklar derinleşiyor. TÜİK işsiz sayısının bir önceki aya göre 100 bin, geçen yılın aynı ayına kıyasla 560 bin kişi azalarak 3 milyon 212 bin kişiye gerilediğini açıklarken, İŞKUR'un Ağustos 2022 bülteninde kayıtlı işsiz sayısının geçen yılın aynı ayına göre 148 bin kişi artarak 3 milyon 194 binden, 3 milyon 342 bin kişiye yükseldiğini duyuruyor.

TÜİK, insanları yok sayarak adeta buharlaştırarak işsiz sayısını düşük gösterebiliyor. İŞKUR kendisine yapılan işsizlik başvurularının kayda girmesinden dolayı gerçeği gizlemekte güçlük çekiyor. İktidar her alanda, her konuda dezenformasyona başvururken, TBMM'den geçirdiği yasayla **'Yalanı da ben söylerim, dezenformasyonu da ben yaparım'** diyor.

2023 YILINDA ENERJİDE KAMUYA DEVASA BORÇ YÜKÜ

Resmi Gazete yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla kamu iktisadi teşebbüslerinin 2023 yılına ilişkin mali hedefleri belirlendi. Türkiye'nin en büyük kamu iktisadi teşebbüslerinden olan BOTAŞ ve EÜAŞ'ın borçlanma gereğinin bugüne kadar hiç görülmemiş bir şekilde arttı.

AK Parti iktidarı enerji politikalarında aldığı yanlış kararlar nedeniyle en büyük kamu kuruluşlarından olan BOTAŞ ve EÜAŞ'ı zarar ettireceğinin sinyallerini verirken, şimdi de her iki kurumu da devasa bir borç batağına mahkum edeceğini ilan edilen bir kararla göstermiş oldu.

2023'te BOTAŞ'ın Borçlanma Gerekliliği 25 Kat Artıyor

2023 yılına ilişkin yayınlanan KİT'lerin finansman programına göre BOTAŞ ve EÜAŞ'ın tarihte hiç görülmemiş bir şekilde borçlanması öngörüldü

BOTAŞ'ın 2022 yılında 16 milyar 360 milyon lira olan borçlanma gerekliği 2023 yılı finansman programına göre 422 milyar 760 milyon 203 bin lira olarak açıklandı. BOTAŞ'ın tarihinde böyle bir artışın örneği yok. Borçlanma gereğindeki artış 25 kattan fazla. AK Parti iktidarının hâlihazırda zarar eden bir kurum üzerinde yaratacağı tahribatin 2023 yılında daha da katlanacağı anlaşılıyor. Başka bir deyişle BOTAŞ'ın 2023 yılında öngörülen yatırım tutarı olan 14,25 milyar liranın tam 30 katı tutarında borçlanması öngörüldü.

2023'te EÜAŞ'ın Borçlanma Gerekliliği 26,5 Kat Artacak

Kamuya ait elektrik üretim santralleri işleten EÜAŞ'ın borçlanma gerekliği de rekor oranda artırılıyor. 2022 yılında 3 milyar 413 milyon 549 bin lira olan EÜAŞ'ın borçlanma gerekliği 2023 yılında 90 milyar 557 milyon liraya çıkıyor. Artış tam 26,5 kat! 2023 yılında 8 milyar lira tutarında yatırım yapması hedeflenen EÜAŞ'ın, yatırım tutarının 11 katından daha fazla tutarda borçlanması öngörüldü.

İki Kurumun 2023'te Borçlanma Gerekliliği 513,4 Milyar Lira!

Bu tutar güncel kura göre 27,7 milyar doları buluyor. Türkiye'de hazine garantisi verilen mantık dışı garantilerle gündeme gelen 8 farklı yap-işlet-devret projelerine verilen toplam garanti tutarı Hazine ve Maliye Bakanlığının verilerine göre 16,7 milyar dolar. İktidar 2023 yılında yalnızca bir yılda BOTAŞ ve EÜAŞ'a 27,7 milyar dolar tutarında borçlanma gerekliği tanıyor.

2023'te Doğalgaz Çıkmadan BOTAŞ'a Devasa Borç Yükü Çıkarıldı

Karadeniz doğalgazı henüz çıkarılmadan, ilgili kurama devasa bir borç yükü çıkarılıyor. Yanlış politikalar nedeniyle imzalanan anlaşmalar nedeniyle mi bu borca gerek duyuluyor yoksa Rusya'ya yapılacak doğalgaz ödemesi mi ertelendi? Bu borç yükü vatandaşların vergileriyle oluşan hazineden karşılanacak. Yani vatandaşın cebinden çıkacak. İktidar hem BOTAŞ hem de EÜAŞ'ın bu olağanüstü borçlanma gerekliliğine neden gerek duyulduğunu derhal açıklamalı."

KONUTTA YILLIK ARTIŞ YÜZDE 184,6'YA ULAŞTI!

TCMB'nin ağustos ayına ilişkin konut fiyat endeksine göre fiyatlar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 184,6 arttı. İstanbul'da ise konut fiyatları aynı dönemde yüzde 210,8 artış gösterdi.

Konut Fiyat Endeksi (KFE), ağustosta bir önceki aya göre yüzde 8 artarak 548,5 seviyesinde gerçekleşti.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından Ağustos 2022 dönemine ilişkin Konut Fiyat Endeksi verileri açıklandı.

Türkiye'deki konutların kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan (KFE) (2017=100), ağustosta bir önceki aya göre yüzde 8 artarak 548,5'e çıktı.

Konut Fiyat Endeksi, ağustosta yıllık bazda yüzde 184,6 artarken, bu dönemde reel yükseliş yüzde 57,2 oldu.

Üç büyük il için konut fiyat endeksi değişimine bakıldığında ağustosta bir önceki aya göre İstanbul, Ankara ve İzmir'de sırasıyla yüzde 7,9, 7,8 ve 9,1 artış görüldü. Endeks değerleri geçen yılın aynı ayına göre ise İstanbul'da yüzde 210,8, Ankara'da 193,5 ve İzmir'de yüzde 175,7 yükseldi.

MEMLEKETİ SATA SATA...!

Hükümet 2023'te 6 milyar liralık taşınmaz satışı hedefliyor

2022'nin ilk 9 ayında 4,8 milyar TL'lik taşınmaz satış geliri hedefine karşın 5,1 milyar TL'lik gelir elde edildi. Devlet, gelecek yıl ise taşınmaz satışlarından yaklaşık 6 milyar lira gelir elde etmeyi hedefliyor.

Geçen yıl lojman, sosyal tesis, arazi ve arsaların bulunduğu taşınmazlar satılarak 3 milyar 62 milyon TL gelir hedeflenirken, bu tutar 2021 yıl sonunda 3,7 milyar TL'yi aşmıştı.

2022'nin ilk 9 ayında ise 4,8 milyar TL'lik taşınmaz satış geliri hedefine karşın 5,1 milyar TL'lik gelir elde edildi.

Devlet, gelecek yıl ise taşınmaz satışlarından yaklaşık 6 milyar lira gelir elde etmeyi hedefliyor.

2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi verilerinden derlenen bilgiye göre, gelecek yıl taşınmaz satışları kapsamında en fazla gelir 3 milyar 201 milyon lirayla arazi satışlarından elde edilecek.

2024'te 6,5 Milyar TL'yi Aşması Bekleniyor

Lojman satışından 570 milyon 302 bin lira, sosyal tesis satışından 364 bin lira, diğer bina satışlarından 535 bin lira, arsa satışından 259 milyon 773 bin lira, diğer taşınmaz satışlarından 1 milyar 928 milyon 798 bin lira gelir sağlanması öngörülüyor.

Diğer taşınmaz satış gelirleri kapsamında 1 milyar 77 milyon lirası 2B taşınmazları olmak üzere, Hazineye ait tarım arazileri ile çeşitli taşınmazların satış gelirleri öne çıkıyor.

Bu kapsamda gelecek yıl taşınmaz satış gelirlerinin bütçeye katkısının 5 milyar 961 milyon 265 bin lirayı bulması bekleniyor.

Bütçe teklifine göre, 2024 yılında taşınmaz satış gelirlerinin 6 milyar 557 milyon 311 bin liraya, 2025'te ise 7 milyar 210 milyon 249 bin liraya ulaşması öngörülüyor.

Gelecek 3 Yılda Yaklaşık 20 Milyar TL Katkı

2024'te taşınmaz satış gelirlerinin 3 milyar 521 milyon 620 bin lirası arazi, 627 milyon 332 bin lirası lojman, 400 bin lirası sosyal tesis, 535 bin lirası diğer bina, 285 milyon 746 bin lirası arsa satışlarından gelecek.

Söz konusu dönemde diğer taşınmaz satış gelirlerinden elde edilecek gelirin ise 2 milyar 121 milyon 678 bin lirayı bulması planlanıyor. Diğer taşınmaz satış gelirlerine 2B taşınmazlarının satış gelirleri 1,1 milyar lira katkı sağlayacak.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

2025'te ise 3 milyar 871 milyon 47 bin lira arazi, 690 milyon 66 bin lira lojman, 440 bin lira sosyal tesis, 535 bin lira diğer bina, 314 milyon 314 bin lira arsa, 2 milyar 333 milyon 846 bin lira diğer taşınmaz satış geliri hedefleniyor.

Diğer taşınmaz satış gelirleri kapsamında 2B taşınmazlarının satış gelirlerinin bütçeye katkısının 1,3 milyar lirayı aşması öngörülüyor.

Böylece gelecek 3 yılda taşınmaz satışlarından toplamda 19 milyar 728 milyon 825 bin lira gelir bekleniyor.

TARIMSAL GİRDİ ENFLASYONUNDA TARİHİ REKOR!

Yıllık bazda tarihi rekorunu kıran tarımsal girdi fiyat endeksi, ağustosta yıllık yüzde 135,06, aylık yüzde 1,64 arttı.

Tarımsal girdi fiyat endeksi (Tarım-GFE), ağustosta yıllık bazda yüzde 135,06, aylık yüzde 1,64 artış gösterdi. Böylece endeks, yıllık bazda tarihi rekorunu kırdı.

Türkiye İstatistik Kurumu, ağustos ayına ilişkin Tarım-GFE verilerini açıkladı.

Buna göre, endeks ağustosta bir önceki aya kıyasla yüzde 1,64, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 135,06, geçen yılın aralık ayına kıyasla yüzde 86,45 ve 12 aylık ortalamalara göre yüzde 88,48 arttı.

Ana gruplarda, bir önceki aya göre tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 1,25, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 4,81 artış gerçekleşti.

Geçen yılın aynı ayına göre tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 90,4, tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 142,28 yükseliş kayıtlara geçti.

Alt Gruplar

Yıllık Tarım-GFE'ye göre 7 alt grup daha düşük, 4 alt grup daha yüksek değişim gösterdi.

Yıllık artışın düşük olduğu alt gruplar yüzde 36,2 ile veteriner harcamaları, yüzde 62,97 ile diğer mal ve hizmetler oldu. Yıllık artışın yüksek olduğu alt gruplar ise yüzde 234,48 ile gübre ve toprak geliştiriciler, yüzde 184,77 ile enerji ve yağlar olarak öne çıktı.

Aylık Tarım-GFE'ye göre 3 alt grupta daha düşük, 8 alt grupta daha yüksek değişim görüldü.

Aylık artışın düşük olduğu alt gruplar yüzde 1 ile tarımsal ilaçlar ve yüzde 1,59 ile hayvan yemi oldu. Aylık artışın yüksek olduğu alt gruplar ise yüzde 9,62 ile tohum ve dikim materyali, yüzde 6,47 ile malzemeler olarak dikkati çekti. Bir önceki aya göre azalış gösteren tek alt grup ise yüzde 5,01 ile enerji ve yağlar olarak kaydedildi.

YILIN İLK 9 AYINDA 15 BİN 864 ŞİRKET KAPANDI

TOBB verilerine göre, eylül ayında 2 bin 66 şirket kapandı ve yılın ilk 9 ayında toplamda 15 bin 864 şirket kapanmış oldu. 2022'nin ilk 9 ayında kapanan şirket sayısı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 62,7 oranında arttı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) 2022 Eylül'e ilişkin kurulan ve kapanan şirket istatistiklerini açıkladı.

Buna göre, eylül ayında 2 bin 66 şirket kapandı ve yılın ilk 9 ayında toplamda 15 bin 864 şirket kapanmış oldu.

Bir önceki aya göre kapanan şirket sayısı yüzde 16, kapanan kooperatif sayısı yüzde 11,3 artarken, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 0,6 azaldı.

Eylül 2022'de, kapanan şirket sayısı 2021'in aynı ayına göre yüzde 25,8 artarken, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 8, kapanan kooperatif sayısı yüzde 26,2 azaldı.

2022'nin ilk 9 ayında ise, 2021'in ilk 9 ayına göre kapanan şirket sayısı yüzde 62,7, kapanan kooperatif sayısı yüzde 24,9 ve kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 4,6 arttı.

Kurulan Şirket Sayısında Sınırlı Artış

TOBB verilerine göre, eylülde bir önceki aya göre kurulan şirket sayısı yüzde 6,8, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 18,4 oranında arttı. Kurulan kooperatif sayısı yüzde 11,6 azaldı.

Eylül 2022'de, Eylül 2021'e göre kurulan şirket sayısı yüzde 27,9, kurulan kooperatif sayısı yüzde 27,5 ve kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 12,3 arttı.

2022'nin ilk 9 ayında ise, 2021'in ilk 9 ayına göre kurulan şirket sayısı yüzde 23,9, kurulan kooperatif sayısı yüzde 28,3 artarken, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 5,2 azaldı.

En Çok Kapanma Toptan Ve Perakente Ticarete

Öte yandan, Eylül 2022'de şirket ve kooperatiflerin 4 bin 526'sı ticaret, 1.889'u imalat ve 1.598'i inşaat sektöründe kuruldu.

Eylül 2022'de kurulan gerçek kişi ticari işletmelerinin; 1.051'i toptan ve perakende ticaret motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 631'i inşaat, 279'u imalat sektöründe yer aldı.

Eylülde kapanan şirket ve kooperatiflerin; 654'ü toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 291'i imalat, 237'si inşaat sektöründe yer aldı.

SAYIŞTAY'IN DEVLET SU İŞLERİ (DSİ) GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN TESPİTLERİ

Hidroelektrik Enerji Santrallerinden (HES) Elde Edilen Gelirlerin Tahakkuk Kayıtlarının Yapılmaması

Kurum, HES gelirlerinden kaynaklı alacak tutarlarının ve tahakkuklarının izlenmediği için süresi içinde gerçekleştirilemeyen tahsilatların takip edilmesi açısından sorun yaratmaktadır. Aktif izlememe durumu, 2021 yılı dönem sonu mali tablolarında ise 121-Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabı ve 600-Gelirler Hesabında **80.141.531,02 TL tutarında hataya neden olmaktadır.**

Tablo 5: DSİ Su Kullanım Hakkı Anlaşmasına İlişkin Alacakları

	Proje Sayısı	2021 Yılı Tahsil Edilmesi Gereken(TL)	2021 Yılı Tahsil Edilen(TL)	FARK(TL)
Enerji Hissesi Katılım Payı	39	221.573.335,97	171.878.346,51	49.694.989,46
Hidroelektrik Kaynak Katkı Payı	159	575.605.838,36	546.683.457,24	28.922.381,12
Havza Hidrolojik Gözlem, Değerlendirme ve Kontrol Hizmet Bedeli	573	67.190.433,23	65.666.272,80	1.524.160,44
			TOPLAM	80.141.531,02

Sulama Kooperatifleri ve Sulama Birliklerinden Olan Alacakların Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması ve Tahsili İçin Gerekli Yasal İşlemlerin Başlatılmaması

Kurumun sulama kooperatifleri, sulama birlikleri, kalkınma kooperatifleri gibi kurumlardan olan alacaklarının muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

2020 yılı Sayıştay Mali Raporunda da konu edilen 467.157.598,00 TL alacak tutarının 2021 yılında da Kurumun muhasebe kayıtlarında raporlanmadığı görülmüştür.

Kurumun bölge müdürlükleri tarafından alacakları tahsil konusunda usuli işlemleri tamamlamadığı, sadece ödeme emri gönderilmesi ya da borç bildiriminde bulunulması ile yetinildiği, sözleşme ve protokol hükümlerine uyulmadığı tespit edilmiştir.

Sanayi Maksatlı Olarak Kullanılan Yeraltı Suyu Ölçüm Sistemlerinin Kurulmamış Olması

Yeraltı sularının sanayi maksatlı olarak kullanılması amacıyla açılmış olan kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine kurulması gereken ölçüm sistemlerinin kurulmadığı, mevzuattaki düzenlemelerin bölge müdürlükleri tarafından uygulanmadığı ve yeraltı suyunun kullanımının denetlenmediği görülmüştür. İncelemeler sonucunda; sanayi

maksatlı olarak yeraltı suyu kullanan işletmelerde ölçüm sisteminin kurulu olmadığı, bazı işletmelerde ise kaçak olarak açılıp işletilen kuyuların olduğu görülmüştür.

Belediyeler Tarafından İzinsiz Olarak Açılan Yeraltı Suyu Kuyuları Hakkında İlgili Kanun Hükümlerinin Uygulanmaması

Belediyeler tarafından şehirlerin içme suyu ihtiyacının karşılanması amacıyla veya başka ihtiyaçlar için açılan su kuyularına ilişkin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden alınması gereken izin alınmadığı, bölge müdürlükleri tarafından da izinsiz açılan su kuyuları ile ilgili gerekli denetimlerin yapılmadığı ve yaptırımların uygulanmadığı görülmüştür

Örnek olarak seçilen bölge müdürlüklerinde, belediyeler tarafından yeraltı suyu temini amacıyla açılmış kuyular için DSİ den alınması gereken yeraltı suyu kullanma belgelerinin mevcut olup olmadığı incelenmiştir.

Yapılan denetim sonucunda belediyelerin DSİ'den izin almaksızın su kuyuları açtıkları, DSİ tarafından bu kuyuların denetiminin yapılmadığı ve yaptırımların uygulanmadığı anlaşılmıştır. Örneğin inceleme yapılan illerden Kayseri'de Kayseri Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi (KASKİ) tarafından DSİ Bölge Müdürlüğü'ne başvurularak alınan yeraltı suyu kullanma belgesi adedi 157 iken, KASKİ tarafından açılan su kuyusu adedinin 619 olduğu tespit edilmiştir. Yine Antalya'da Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT) tarafından Bölge Müdürlüğü'ne başvurularak alınan yeraltı suyu kullanma belgesi adedi 274 iken, ASAT tarafından açılan su kuyusu adedinin 687 olduğu tespit edilmiştir.

Denetimlerde ayrıca belediyeler tarafından kiraya verilen yeraltı suları için de DSİ'den alınması zorunlu olan yeraltı suyu kullanma belgelerinin aranmadığı görülmüştür. Örnek olarak incelenen İstanbul ilinde İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) tarafından sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere özel sektöre kiraya verilen derin sondaj yeraltı suyu kuyusu 342 adet iken bu firmalardan sadece 102 adedinin DSİ Bölge Müdürlüğünden alınmış yeraltı suyu arama veya kullanma belgesi sahibi olduğu görülmüştür.

Baraj Zemininde Açılmalar Olması Nedeniyle Ödenen Güçlendirme Bedelinin Rucu Edilebilmesi İçin İşlem Başlatılmaması

Genel Müdürlük tarafından 2012 yılında ihale edilen ve işin tamamlanamaması üzerine 2016 yılında ikmal ihalesi yapılan Melen Barajı işinde; barajın tamamlanmasının ardından su tutmadığının tespiti üzerine 2020 yılında Baraj Güçlendirme ihalesi yapıldığı, ancak baraj imalatındaki sorunun Melen Barajı İnşaatı ve Melen Barajı İkmal İnşaatını yapan firmaların kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti ve kusurlu bulunmaları halinde güçlendirme kapsamında yapılacak imalat bedellerinin bu yüklenicilerden tahsil edilebilmesi için tespit ve alacak davası açılmadığı tespit edilmiştir.

İdare Tarafından Feshedilen Yapım İşleri Sonrasında İdarenin Uğradığı Zarar ve Ziyanın Tazmini İçin Dava Açılmaması

İhale ya da sözleşme şartlarını ihlal nedeniyle feshedilen yapım işleri nedeniyle uğranılan zarar ve ziyanın tazmini için yüklenicilere dava açılmadığı tespit edilmiştir.

Barajlar ve HES Dairesi Başkanlığı, Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığı, İçmesuyu Dairesi Başkanlığı ve bazı Bölge Müdürlükleri (Antalya, Konya, Şanlıurfa) tarafından son beş yıl içinde feshedilen yapım işleri üzerinden yapılan incelemede, harcama birimleri tarafından fesih sonrası teminatların gelir kaydedildiği, ihale yasağının verildiği ancak idarenin uğradığı zarar ve ziyanın tazmini için yüklenicilere dava açılması amacıyla ilgili Hukuk Müşavirliğine gerekli bildirimlerin yapılmadığı görülmüştür.

Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığı tarafından son beş yılda feshedilen beş işten hiçbirinde, Barajlar ve HES Dairesi Başkanlığı tarafından feshedilen üç işten hiçbirinde dava açılmadığı, İçmesuyu Dairesi Başkanlığı tarafından feshedilen on bir işten ise sadece iki tanesinde dava açıldığı tespit edilmiştir. Bölge Müdürlükleri tarafından da dava açılması yoluna gidilmediği görülmüştür.

Yapım İşlerinde Olağanüstü Durumlar Nedeniyle Verilen Süre Uzatım Kararlarında Eksikliklerin Bulunması

Bazı yapım işlerinde idareden kaynaklanan nedenler ve 4735 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde sayılan mücbir sebep halleri dışında hava şartları, vatandaş muhalefeti gibi gerekçelerle orantısız süre uzatımları verildiği, ancak bu durumların belgelendirilmesinde eksiklikler olduğu görülmüştür.

Karşılaşılan bir diğer husus ise ihale edilen işlerde vatandaş muhalefetinin olduğu gerekçe gösterilerek orantısız şekilde süre uzatımları verilmesidir. Kanıtlayıcı belge olarak ise yüklenici firma ile idare personelinin karşılıklı

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

olarak imzaladığı tutanaklar kanıt olarak eklenmektedir. Oysa asayişli ilgilendiren ve ihale edilen yapım işinin durmasına neden olan bu durumun kolluk kuvvetlerinin tutanağı ile kayıt altına alınması ve verilecek ilave sürenin her halükarda bu tutanakla doğru orantılı olması gerekmektedir.

Yapım İşlerinde Yeni Birim Fiyat Tespiti Yapılırken Yapılacak Toplam İş Miktarı Belirtilmeden Bir Birim İçin Teklif Alınarak Fiyat Tespiti Yapılması

Toplam iş miktarı belirtilmeden birim fiyat üzerinden teklif alındığı için daha düşük bedelle yaptırılacak imalatlar için çok daha yüksek bedel ödenmektedir.

Genel Müdürlük ve bölge müdürlükleri tarafından ihale edilen birim fiyatlı yapım işlerinde; sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işlere ait birim fiyat tespiti yapılırken toplam iş miktarının hem iş artış olurlarına hem de fiyat onayı için ticaret ve/veya sanayi odalarına gönderilen proforma faturalara yazılmadığı, **söz konusu iş kaleminin bir birimine ait piyasa fiyatının tespit edildiği, tespit edilen bu fiyatın ise yüksek miktarda imalatlar için uygulandığı görülmüştür.**

Yaptırılacak iş miktarı arttıkça birim başına teklif edilecek fiyatın da azalacağı muhakkak olmasına rağmen idare tarafından yeni fiyatla yapılması planlanan toplam iş miktarı ne iş artış olurlarında ne de yükleniciden alınan proforma faturalarda belirtilmektedir. Tüm fiyat teklifleri bir birim için alınmakta, yaptırılan iş ise bir birimin çok üzerinde olabilmektedir. Üstelik ticaret ve/veya sanayi odalarının birçok proforma fatura üzerindeki "miktar değişikçe fiyatın da değişeceği, bir birim fiyat üzerinden alınan tekliflerin emsal teşkil etmeyeceği" şerhine rağmen bir birim üzerinden fiyat alınmaya devam edilmekte ve alınan bu fiyat üzerinden yüksek miktarlardaki imalatlar için ödeme yapılmaktadır.

Protokolsüz İçme Suyu Tesisi ve Sulama Tesisi Devredilmesi

DSİ tarafından yaptırılarak işletilmek üzere belediyeler ve il özel idarelerine devredilen içme suyu tesisleri ile sulama birliklerine devredilen sulama tesislerinden bazılarında ait protokollerin mevcut olmadığı, **protokol olmadığı gerekçesiyle de bazı kurumlar tarafından tesis bedellerinin DSİ'ye ödenmediği görülmüştür.**

Yapılan incelemelerde içme suyu tesisi devredilen İSKİ Genel Müdürlüğü, Şırnak Belediyesi, Şırnak İl Özel İdaresi, Gökçebağ Belediyesi, Balveren Belediyesi, Hilal Belediyesi ve Şenoba Belediyesi ile imzalanmış bir protokolün mevcut olmadığı, yine sulama tesisi devredilen ve 25. Bölge (Balıkesir) Müdürlüğü yetki alanında bulunan Altınova- Dikili Sulama Birliği ve Yenice Sulama Birliği ile imzalanmış bir devir sözleşmesinin olmadığı tespit edilmiştir.

Sulama Birliklerinin Kendilerine Devredilen Sulama Tesislerinin Bakım Onarımına Pay Ayrılmaları Amacıyla Açmaları Gereken Banka Hesaplarını Açmamları

DSİ tarafından yaptırılarak 2018 yılından sonra sulama birliklerine devredilen sulama tesislerinin bakım onarımının faydalananlar tarafından yaptırılması için her yıl belirli bir tutar ayrılması amacıyla açılması gereken banka hesaplarının sulama birlikleri tarafından açılmadığı görülmüştür. Sulama birlikleri tarafından sözleşme hükmü gereği açılması gereken banka hesapları açılmaması ve böyle bir tutar ayrılmaması sonucunda; bakım onarım yapamayacak durumdaki sulama birliklerine ait sulama tesislerinin bakım onarım harcamaları DSİ bütçesinden yapılmak zorunda kalmaktadır.

Yeraltı Suyu Sulama Kooperatiflerinden Bir Kısımına Ait Elektrik Tesislerinin Enerji Nakil Firmasına Devredilmemesi

DSİ tarafından inşa edilmiş olan ve yeraltı suyu (YAS) kooperatiflerine devredilmiş olan tesisler içerisinde yer alan elektrik tesislerinin büyük bir kısmının mülkiyetinin ilgili elektrik dağıtım firmasına devredilmediği, bu nedenle de bakım ve onarımlarının kooperatifler tarafından yapılmak zorunda kalındığı, bakım onarım yapamayacak durumda olan kooperatifler için de DSİ bütçesinden harcama yapılmak zorunda kalındığı görülmüştür.

SAYIŞTAY'IN MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN TESPİTLERİ

1: İhale Edilmemesi Gereken Sahaların Kurumca Maden Sahası Olarak İhaleye Konu Edilmesi Ve Ek Mali Külfete Katlanması

Kurumun muhatap olduğu davalara konu hukuki ihtilafların dosya bazlı incelenmesi neticesinde, madencilik faaliyeti yapılması yasak olan alanlar ile ilgili ihaleler yapıldığı, ruhsatlandırılan bu alanlara dair ilerleyen

zamanlarda ruhsat iptalleri gerçekleştiği, ruhsatları iptal edilen ilgililer tarafından Kurum aleyhine açılan davalar sonucunda ise Kurumun bütçesel anlamda önemli miktarlarda mali külfete katlandığı görülmüştür.

Sayıştay'ın MAPEG'e yönelik bulgularında, madencilğe kapanması gereken yerlerin ihaleye çıkarılmasının sebep olduğu kamusal zarar da hesaplandı. Sayıştay'ın 2021 yılına ait incelemesinde sadece 6 dosyada ihale edilmemesi gerektiği halde ihaleye çıkarılan alanların ihale karşılandığında 31.891.000 TL ihale bedeli tahsil edilmiş. Söz konusu maden ruhsatlarının mahkemelerce iptal edilmesi nedeniyle MAPEG'in kasasından toplam da 130.853.840 TL eksilmiş. Sayıştay'ın söz konusu 6 dosya kapsamında yaptığı iadenin oranı, kurum bütçesinin yüzde 32.39'u.

Sayıştay, ihaleye çıkmadan iptal olacağı belli olan sahaların, buna rağmen ihaleye çıkarılmasının mahkemelerce ağır hizmet kusuru olarak değerlendirildiğini vurguladı. Sayıştay'ın verdiği örnekler şöyle:

- *Ruhsata konu edilen alanın Tuz Gölü, gölün kış seviyesi, hassas A Zonu ve 1.Derece Doğal Sit Alanı sınırları içerisinde kalan yeni tuz üretim sahalarından olması,*
- *Arama ruhsatına konu edilen alanın içerisinde civar köyle kaynaklarının bulunması,*
- *Ruhsata konu edilen alanın Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin 23'üncü maddesi uyarınca, madencilik faaliyetinin yapılmasının yasak olduğu, diğer bir anlatımla izin alınması mümkün olmayan bir alan olması,*
- *İçme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 1000 metre mesafe genişliğine kadar olan şeritte bulunan sahanın ruhsat müracaatlarına kapatılması gerekirken, bu alanların madencilik faaliyetlerine açılması,*

2: Kurum Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarında Dava Konusu Edilen Açık Usul Ve Esas Eksiklikleri Bulunması

Maden mevzuatı gereği uygulanan devlet hakkı ve idari para cezalarına ilişkin idari işlemlerdeki açık usul hataları gerekçeli mahkeme kararları ile davaların idarenin aleyhine sonuçlanması, maden mevzuatı kaynaklı kamu gelirlerinin azalmasına, kurumun bu alanda yüksek yargılama giderlerine katlanmasına sebebiyet vermektedir.

Raporda yer alan 2021 yılındaki mahkeme kararlarında vurgulanan ve gerekçelendirilen eksikler usul hatalarına ilişkin örnekler

- 1-Üretim ve satış beyan fiilinin yılına ilişkin tespitin sabit olmaması, eylem yılı yerine işlem yılı cezasının tatbik edilmesi
- 2-Kanun değişikliği ile getirilen yaptırımın uygulanacağına karşı tarafa bildirilmemesi
- 3-Asgari üretim hesabı yapılırken işletme izninin ilk yılı ile denetim yılının hariç tutulmaması
- 4-Ruhsat bedelinin yatırılmaması nedeni ile kesilen idari para cezasının 25.11.2020 tarihinden yapılan Kanuni değişikliğin dikkate alınmayarak yeniden idari para cezasının kesilmesi olayında lehe olan hükmün uygulanmaması
- 5-Müracaat ve ruhsat sahiplerine yüklenemeyecek hususlar mevcut iken bunlara idari yaptırımların uygulanması
- 6-İşlenen fiilin yılı yerine işlem yılı cezasının tatbik edilmesi
- 7-Tebligat Kanunu hükümlerine uyulmaması (KEP adresi tebligatı yerine Kanunen geçerli diğer tebligat adreslerine tebligatın yapılmaması, ilan tabligat şartlarının oluşmaması v.b.)
- 8- Devlet hakkına yönelik eksik beyanla ilgili cezalarda idarece yapılan miktar ve tutar hesaplarının kabul görmemesi (Miktar hesaplarının nesnel ve somut olmaması, fiilin ve işlem yılının dikkate alınmaması, fiyatın güncellenmesi v.b.)
- 9- Devir işlemlerinde eksik beyan hallerinde husumetin yanlış yönlendirilmesi
- 10-Eylemlere yönelik işlemlerde soruşturma ve tahsil zamanaşımına uyulmaması
- 11-Ruhsat alanı dışındaki cevher üretiminden devlet hakkı ve cezaların tahsili hususlarında sorunların yaşanması
- 12-Maden Mevzuatı Uygulama Yönergesine, Kanun ve Yönetmelikte yer almayan mali yükümlülüklerin konulması

3: Ruhsatı Hükümden Düşen Ve Terk Edilen Maden Sahalarında Yapılan Rehabilitasyon/Çevre İle Uyum Çalışmalarının İcrasında Ve Takibinde Eksiklikler Bulunması

Ruhsatı hükümden düşen veya terk edilen maden sahalarının çevre ile uyumlu hale getirilmesi adına yapılan rehabilitasyon çalışmalarının icrasında ve takibinde gerekli etkinliğin sağlanamadığı görülmüştür.

Kurumda yapılan 2021 yılı denetimleri kapsamında maden sahalarındaki rehabilitasyon süreçleri ve faaliyetlere dair mevzuat incelenmiş olup,

- İlgili mevzuatta maden sahasında yapılacak rehabilitasyon konusunda yapılacak işlemin detayları konusunda eksiklikler bulunduğu,
- İncelenen mevzuatta rehabilitasyon çalışmalarının yapılması için yıllarca sürecek alandaki tüm madencilik faaliyetlerinin tamamlanması, alanın terk edilmesi ve böylece ruhsatın hükümden düşmesinin beklendiği,
- Bu şekilde madencilik faaliyeti yapılan geniş alanlarda kısmen faaliyetin tamamlandığı lokal alanların rehabilitasyonu için de tüm bu sürecin tamamlanması gerektiği,
- İncelenen mevzuatta maden sahasının yalnızca bir bölümünde rehabilitasyon yapılması gerektiğinde "kısmi rehabilitasyon işlemi"ne olanak veren/zorunlu kılan herhangi bir hüküm bulunmadığı,
- Rehabilitasyon faaliyetlerinin finansmanı konusunda hey yıl alınan ruhsat bedellerinin %30'unun bu faaliyetler için ayrıldığı,
- Tahsil edilen bu miktarın ise madencilik faaliyetlerinin uzun yıllar boyunca sürmesi nedeniyle söz konusu rehabilitasyon maliyetlerini tüm sürecin sonundaki güncel maliyetleri yönüyle karşılamaktan uzak olduğu,
- Rehabilitasyon projelerinin nasıl oluşturulması gerektiği konusunda detaylandırmaya ihtiyaç duyulduğu,
- Maden sahalarında gerçekleştirilen rehabilitasyon faaliyetlerine ilişkin herhangi bir veri kaydının tutulmadığı, tespit edilmiştir

4: Alınan Çevre Uyum Bedellerinin Maden Sahalarında İşletme Sonrası Yapılacak Rehabilitasyon Çalışmalarının Maliyetini Karşılama Yetersiz Kalması

Kurumda yapılan denetimlerde 3213 Sayılı Maden Kanunu kapsamında maden sahalarındaki rehabilitasyon çalışmaları için alınan çevre uyum bedellerinin, maliyetleri karşılayacak miktar ve işleve sahip olmadığı görülmüştür.

Yapılan incelemelerde çevre uyum bedelleri ile ilgili olarak; 1-Yıllar itibarıyla Genel Müdürlük tarafından tahsil edilen çevre ile uyum bedellerinin, maden sahalarında yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılayacak tutarda olmadığı, 2- Yatırılan bu bedellerin, Genel Müdürlük tarafından mali mevzuatlar gereği yasal olarak nemalandırma imkanının bulunmadığı, 3-İptal edilen veya terk edilen ve rehabilitasyonu yapılmayan maden sahalarının Valilikler tarafından rehabilite edilmesinde gerek bütçe temini ve gerekse personel yetersizliklerinin bulunduğu, Tespit edilmiştir.

2020 yılı Sayıştay Denetim raporunda da bulgu konusu edilen bu hususla ilgili anılan sorunlar nedeniyle Genel Müdürlük tarafından hazırlanan taslak Kanun değişikliği çalışmasının henüz tamamlanmadığından söz edilmiştir.

5: Artık Bilgi Bankası Projesi İle İlgili Gelişmelerin Kapsam Ve İçeriğine Dair Tanıtım Eksikliği, Uygulamada Yeterli Etkinliğe Kavuşturulmaması Ve Yeterli Hızda İlerlememesi

Kurumda yapılan denetimlerde maden sahalarında ortaya çıkan pasa, bakiye, atık/artık ve cürufurların değerlendirilmesine dair iş ve işlemler konusunda geliştirilen Artık Bilgi Bankası projesi (ABB)'nin çalışmasında projede hedeflenen etkinliğin henüz sağlanamadığı, atıl durumda olan bu artıkların değerlendirilerek ekonomiye kazandırılması için yıllar itibarıyla yapılan başvuruların yeterli sayıya ulaşamadığı tespit edilmiştir.

2020 yılı İşletme Faaliyet Raporlarında Beyan Edilen bilgilere göre, doğal taş üretiminde verim kaybının %95 seviyelerinde olduğu, doğal taş üretimi sonrası ortaya çıkan artık miktarının ciddi boyutlara ulaştığı, Ülkemizde son on yıl üretim miktarları değerlendirildiğinde "Artık Bilgi Bankası" uygulamasına girilen veriler doğrultusunda, **ortalama %5 verimle tahmini yaklaşık 3 milyar tonu bulan mermer artığının doğada serbest halde beklediği**, bugüne kadar yapılan üretimler sonucu, kabarma faktörü göz önüne alınıp hesaplandığında yaklaşık 13 milyar ton artık olduğunun tahmin edildiği, ancak bu artıkların ne kadarının değerlendirildiğine dair henüz bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir.

ABB projesinin etkin olarak kullanabilmesi için,

- Tüm muhatap kurum ve paydaşların taleplerinin ABB sistemi üzerinden yapılmasına ilişkin "zorlayıcı" bir mevzuat düzenlemesi yapılması gerektiği,
- Sisteme ilişkin yazılımda filtrelemeye, detaylı raporlamaya ilişkin veri giriş ekranlarında güncellenmeler yapılması gerektiği
- Sistemin düzenli olarak çalışabilmesi ve güncel atık bilgilerinin MAPEG bilgi bankasında yer alması ve bu bilgilere göre politika oluşturulabilmesi açısından düzenlenecek mevzuatın zorlayıcı olması gerektiği,
- Sistemin etkin işleyişi ve sisteme dair hukuki ihtilafların gündeme gelmemesi adına Yasal düzenleme ihtiyacının bulunduğu,

İSTİSNA KAİDE OLDU

Üniversiteler sınavsız atamalarla dolu

Üniversitelerin 3'te biri sınavsız atamalarla şube müdürü ataması gerçekleştiriyor. Sayıştay istisna olması gereken uygulamanın sürekli hale geldiğini ve liyakat ilkesinin ortadan kalktığını bildirdi.

Üniversitelerdeki kadrolaşma ve liyakatsizlik iddiaları Sayıştay raporlarında vücut buldu. Sayıştay 3 üniversiteden birinde sınavla gerçekleştirmesi gereken atamaların sınavsız şekilde yapıldığını tespit etti.

Sayıştay 99 üniversitenin 2021 denetim raporunu geçen günlerde paylaştı. Birçok üniversitede usulsüz işlem tespit eden denetçilerin ortak tespiti ise şube müdürlüğü gibi görevlerde "Görevde Yükselmeye Tabi Kadrolara Sınav Şartına Uyulmadan Atama Yapılması" oldu. Üniversitelerin şube müdürü yapacağı kişileri fakülte sekreteri yaparak birçoğunu kısa süre görevde tutarak şube müdürlüğüne geçirdiği tespit edildi. Denetlenen 99 üniversitenin 31'inde bu durumun yaşandığı belirlendi.

Bu üniversitelerden bir tanesi Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi. Üniversitenin raporunda şu tespitlere yer verildi: "Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinde söz konusu uygulama ile 2016-2019 yılları arasında on iki personel fakülte, enstitü ve yüksekokul sekreterliğine atandıktan sonra sınavsız olarak şube müdürü kadrosuna atanmıştır. Bu şekilde şube müdürlüğüne atanmaların tamamı önce yukarıda değinilen ve üst görev niteliğinde bulunan kadrolara atanmış ve akabinde bir süre sonra şube müdürlüğü kadrolarına atamaları gerçekleştirilmiştir. Böylelikle, belli süreli atamalarla üst görevlere getirilen kişiler, Yönetmelik'in söz konusu istisna hükmünden yararlanılarak şube müdürlüğü kadrolarına getirilmiş olmaktadır. Bu yöntemle ataması yapılan personelin, şube müdürlüğü görevinden daha alt görev grubu içerisinde üç yıl süreyle çalışma şartını da taşımadıkları anlaşılmıştır. Bu nedenle de söz konusu atama işlemlerinde mevzuata uyarlık bulunmadığı gibi, eşitlik ve liyakat esaslarına aykırılık dolayısıyla da çalışma barışını olumsuz etkileyeceği değerlendirilmektedir."

Tam 15 Atama

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde ise bu şekilde tam 15 kişinin ataması gerçekleştirildi. Sayıştay raporunda bu kişilerin fakülte veya yüksekokul sekreterliğinde sadece 1- 2 ay kaldığı, sonrasında hemen şube müdürlüğüne geçirildikleri aktarıldı. Raporda şunlara değinildi: "Bu şekilde şube müdürlüğüne atanmalar önce yukarıda değinilen ve üst görev niteliğinde bulunan kadrolara atanmış ve akabinde de kısa süre sonra şube müdürlüğü kadrolarına atamaları gerçekleştirilmiştir. Böylece, kısa süreli atamalarla üst görevlere getirilen kişiler Yönetmelik'in söz konusu istisna hükmünden yararlanarak şube müdürlüğü kadrolarına atanmış olup mevzuatla getirilen eşitlik ve liyakat esası göz ardı edilmiştir."

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi de bu şekilde atama yapanların arasında. Sayıştay raporunda bu konuya ilişkin şunlar denildi: "Şube müdürlüğüne atanmalar önce üst görev niteliğinde bulunan kadrolara atanmış ve akabinde de kısa süre sonra şube müdürlüğü kadrolarına atamaları gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında fakülte ve yüksekokul sekreterliğinden şube müdürlüğüne atanmış 2 kişi de sadece yaklaşık iki ay fakülte ve yüksekokul sekreterliğinde bulunmuştur."

5 Gün Sekreterlik

Bülent Ecevit Üniversitesi'nde yapılan atamalarda ise 1 ay dahi sekreterlik yapmadan şube müdürlüğüne geçenler bulunuyor. Hatta bir kişi sadece 5 gün yüksekokul sekreterliği yaptıktan sonra şube müdürlüğüne geçirildi. Üstelik bu uygulama yaklaşık yirmi yıldır devam ettiği tespit edildi. Üniversitenin raporunda şunlar aktarıldı: "Üniversite tarafından yapılan söz konusu 18 atamanın 6 tanesinin gerekli şartları sağlamaması ayrıca fakülte, enstitü ve yüksekokul sekreterliği kadrolarının müdür kadrosuna göre üst kadro olarak değerlendirip

sınavsız atama işleminin tesisi kamu personeli açısından mahzurlu bazı durumların yaşanmasına neden olabilecektir.”

En Uzun 33 Gün

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde ise sekreter olarak görev yapanlar arasında en uzun süre görevde kalan kişi sadece 33 gün görev yaptı. Tam 15 kişi bu şekilde atanarak şube müdürü yapıldı. Bu kişilerden 3'ü şef, 10'u bilgisayar işletmeni, 1'i kimyager, 1'i ise defterdarlık uzmanıyken sekreter olarak atandı. Daha sonra 6 ile 33 gün arasında değişen günlerde görev yaptıktan sonra hepsi şube müdürlüğüne getirildi. Sayıştay üniversiteyi şöyle uyardı: “İdari personelin fakülte, yüksekokul ve enstitü sekreterliklerine atandıktan sonra bu görevlerde asgari bir tecrübe ve birikime sahip olacak kadar bir süre geçmeden, atama tarihlerinden sadece birkaç gün sonra yine sınavsız olarak ‘Şube Müdürlüğü’ kadrolarına atanmaları, fakülte, yüksekokul ve enstitü sekreterliklerine yapılan ara atamaların, aslında ‘Şube Müdürlüğü’ kadrolarına yapılacak atamalar için sınav şartını bertaraf etmek amacıyla kullanıldığı, her ne kadar sınav şartı bertaraf edilmişse de bu kadroya atanan kişilerin şube müdürlüğü için hem genel hem de özel şartları birlikte taşımadığı, üniversitenin kurulduğu 2018 yılından beri görevde yükselme sınavının yapılmadığı düşünüldüğünde, yapılan atamaların ‘Kariyer’ ve ‘Liyakat’ ilkelerine aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.”

DERİN YOKSULLUĞA ‘YARDIM’ PERDESİ

AKP, kendi eliyle yarattığı yoksulluğu perdelemek amacıyla sosyal yardım musluğu açtı. Seçim yaklaşırken bu yıl 148,9 milyar TL olan sosyal yardım harcamalarının 2023'te 258,4 milyar TL'ye yükseltilmesi planlandı.

Resmi verilerin dahi gizlemeye yetmediği derin yoksulluğa karşı sosyal yardım musluğu açıldı. TBMM Başkanlığı'na sunulan 2023 Yılı Bütçe Teklifi'ne göre, sosyal yardım harcamalarının 258 milyar 437 milyon TL'ye çıkarılması planlandı.

Ekonomideki bunalımın gün geçtikçe derinleştiği ülkede 14 milyon yurttaş, yaşamını sosyal yardımlar ile sürdürmeye mecbur bırakıldı. Önlenemez hale gelen yoksulluk karşısında hemen her yıl yüz milyarlarca liralık sosyal yardım harcamasına imza atan iktidar, Mayıs 2023'te yapılması planlanan seçimler öncesinde sosyal yardım harcamaları için ayrılan ödeneği neredeyse ikiye katladı.

Keskin Artış Yaşandı

2020 yılında 74 milyar 488 milyon TL olan sosyal yardım harcamaları, yıllar itibarıyla keskin bir artış kaydetti. Buna göre, sosyal yardım harcamaları için harcanan para 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 103 milyar 228 milyon TL ve 148 milyar 962 milyon TL oldu. 2023 yılı için teklif edilen ödenek miktarındaki rekor artış ise “İktidar, sosyal yardımları seçim malzemesi olarak kullanıyor” iddialarını akıllara getirdi. 2023 yılında sosyal yardımlar için 258 milyar 437 milyon TL harcama öngörüldü.

Yoksulluk Kalemleri

2023 yılı bütçesine yönelik hazırlanan, “Bütçenin Temel Özellikleri” sunumu'nda, sosyal yardım harcamalarının kalem kalem detayları da yer aldı. Öz çocuğuna bakamayacak durumda olan ailelere yapılan sosyal ve ekonomik destek ödemelerinin 2023 yılı için 5 milyar TL olarak hesaplandığını ortaya koyan sunumda yer alan diğer bazı sosyal yardım harcama kalemleri şöyle sıralandı:

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

- Aile Destek Programı: 7,5 milyar TL
- Sosyal Konut Finansmanının Desteklenmesi: 10 milyar TL
- Yoksul Ailelere Elektrik Tüketim Desteği: 4,8 milyar TL

Siyasallaşmış Alan

Sosyal yardımların, sosyal politikanın siyasallaşmış kolu olduğunu savunan Dr. Denizcan Kutlu, "Seçim sürecindeki gelişmeler, bu eğilimin artacağına bir işaret olarak yorumlanabilir" dedi. Kutlu, sosyal yardımların iktidarın toplumla kurduğu ilişkide hareket kabiliyetinin bulunduğunu alanlardan biri konumunda kabiliyeti olan ifade ederek şunları söyledi:

"Yardım-oy özdeşliği hem mutlak bir gerçeklik değil hem de bu yönde bir algı yoksulları kaybedilmiş, dolayısıyla terk edilmiş bir konuma itmek gibi bir handikapa sahip. Ancak yine de hayli siyasallaşmış, siyasal desteğin diri tutulabileceği bir alan olma özelliğine de sahip. Özellikle, Bakanlık tarafından ağustosta Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na gönderilen Ulusal Ziyaret Programı konulu yazıdan da anlaşılacağı üzere vakıflar, sosyal yardım alanlara yapılan ziyaretlerde sosyal hizmet desteğine ihtiyaç duyanları Sosyal Hizmet Merkezleri'ne (SHM) yönlendirecek. Aynı şekilde SHM'lerin yaptığı ziyaretlerde de sosyal yardım ihtiyacı bulgusuna rastlanması durumunda, vakıflara bilgilendirme yapılacak."

Dr. Denizcan Kutlu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Sosyal yardımlar üzerinde daha dikkatli bir biçimde durulmakta. Geçmiş dönem ödeme tutarlarındaki artışlar, pandemi döneminde ve kısmî arz odaklı bu yeni süreçte sisteme girecekler, yeni Aile Destek Programı kapsamındaki artışlarla birlikte harcamaların da artması beklenmekte. Yoksulluğun yardımlarla yönetimi, yardımların yaygınlaşması, himaye ve hayırseverliği taşıyan bir kültüre dönüşmesi, devletin sosyal niteliklerinin akılda kalan kolu haline gelmesi, bunları dikkatle değerlendirmek gerekiyor. Ancak konunun diğer yanında, sosyal yardımların mevcut iktidar ilişkilerinin sosyal ve ekonomik bir ayağı olarak örülmeye çalışıldığı ve bir manevra alanı olarak işlev göreceği üzerine düşünmek gerekiyor."

6 Milyona Yakın Hane Yardım Girdabında

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2021 Yılı Faaliyet Raporu, ülkedeki yoksullaşmayı ve giderek derinleşen ekonomik bunalımı gözler önüne seriyor. Bakanlığın verilerinde geçen yıl krizin altında ezilen 5 milyon 903 bin 515 hanenin sosyal yardımlardan yararlandırıldığı, 2 milyon 476 bin 457 hanenin ise düzenli sosyal yardım aldığı belirtiliyor. Öz ailesinin bakımını sağlayamadığı 141 bin 275 çocuğa sosyal ve ekonomik destek verildiği de bakanlığın raporunda ifade ediliyor.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın raporunda, "Yoksulluğun resmi verisi" olarak nitelendirilen diğer bazı kalemler şöyle sıralanıyor:

- Bakımsız ve sağlıklı hane sayısı: 30 bin 363
- GSS borçlusu sayısı: 9 milyon 400 bin
- Gıda yardımı alan kişi sayısı: 11 milyon

SARAY'A GÜNDE 18 MİLYON LİRA

Erdoğan 2023'te 100 bin lira maaş almayı sürdürecektir. Cumhurbaşkanlığı'nın bütçesi yüzde 60'a yakın artarken Saray günde tam 18 milyon TL harcayacak.

AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan, seçimlerin yapılacağı 2023'te alacağı maaşa zam yapmadı, ancak Cumhurbaşkanlığı'nın harcamaları iki katına yakın artacak. 2023 için öngörülen 6,6 milyar TL'lik ödenek teklifi, TBMM'de yasalaşırsa Cumhurbaşkanlığı'nın günlük harcaması 18 milyon TL dolayında olacak. Yol ve köprü garanti ödemeleri ile şehir hastaneleri için ise 100 milyar TL ödenek ayrıldı.

Teklifte yer alan bilgilere göre, 2022'de 100 bin 750 lira aylık alan Erdoğan, 2023'te de aynı maaşı almayı sürdürecektir. 1 milyon 209 bin TL olan toplam yıllık Cumhurbaşkanlığı ödeneği de aynı kaldı. 2024 için 1 milyon 428 bin TL, 2025 için ise 1 milyon 572 bin TL yıllık ödenek öngörüldü.

Saray'ın diğer harcama kalemlerinde büyük artışlar yapıldı. Cumhurbaşkanlığı'nın 2022 yılında 3,8 milyar TL olan bütçesi, 2023 için yaklaşık yüzde 60 artışla 6 milyar 637 milyon liraya çıkartıldı. 2024 yılı için 7,2 milyar TL, 2025 yılı için de 8 milyar TL bütçe öngörüldü.

'Garanti'ye Dev Harcama

Karayolları Genel Müdürlüğü'nün bütçesinden, garanti ödemeler için günlük 146 milyon TL'ye denk düşen 53 milyar 650 milyon TL'lik ödenek ayrıldı. 2022 yılına 20 milyar 378 milyon TL ödenekle başlandı. "Hane Halkı ve İşletmelere Yapılan Transferler" adı altında yapılan ödemelere, 2024 yılı için 69 milyar TL, 2025 yılı 75 milyar TL'lik ödenek öngörüldü. Böylece üç yıl için öngörülen "garanti ödeneği" 197 milyar TL oldu. Teklifte, şehir hastaneleri için müteahhitlere ve işleten firmalara yapılan ödemeler de yer aldı. 2023'te "Hastanelerin Hizmet Alımı Suretiyle Sunduğu Hizmetler" adı altında şirketlere 18 milyar 946 milyon TL ödeme yapılacak. "Şehir Hastaneleri Yatırımlarının Kullanım Bedeli" adı altında yapılacak ödemelerin toplam tutarı ise 27 milyar 716 milyon TL olacak. Böylece, Sağlık Bakanlığı bütçesinden müteahhitlere ve işletmeciler şirketlere 46 milyar TL ödenecek. Şehir hastaneleri için ayrılan günlük ödenek 126 milyon TL olarak hesaplandı.

Öte yandan bütçesinin 28,7 milyar TL'sini personeli için harcaması öngörülen Diyanet'in ise 2023'teki, "mal ve hizmet alım gideri" 1 milyar 194 milyon 352 bin TL olacak. Yılın ilk yarısında "tüetime yönelik mal ve hizmet alımı" için 200,4 milyon TL harcayan başkanlığın 2023'te bu kalemden 875 milyon 992 bin TL harcayacağı belirtildi. Bütçe teklifinde, Diyanet'in 2023'te, "Manevi destek hizmeti" adı altında ulaşmayı planladığı kişi sayısının 525 bin olduğu bildirildi. Diyanet temsil ve tanıtım için 3 milyon 312 bin TL harcayacak. Vakıf ve derneklere 2023 yılında 196 milyon 217 bin TL aktarılacak.

ARABA SEVDASI

Araç alımı konusunda tasarruf genelgesi yayımlayan ve sınırlama getirileceğini bildiren Saray, 2023 bütçe teklifinde 3 bin 331 yeni taşıt alımı öngördü. Cumhurbaşkanlığı 20, Hazine 501, Diyanet ise 19 araç alacak.

Kamuya araç alımı ve kiralama işlemlerine zorunlu haller dışında imza atılmamasına yönelik Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne Saray'ın kendisi bile uymadı. Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile kamuya binlerce yeni taşıt alınması öngörüldü. Teklifte, israf olarak değerlendirilebilecek çok sayıda harcama hedefi de yer aldı.

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, geçen yıl kaleme aldığı son tasarruf genelgesinde, yeni araç alımının yapılmaması, kamudaki mevcut araçların da beşte birinin elden çıkarılması öngörüldü. Genelgenin gerekçesinde ise "kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanımı" hedefi yer aldı. Önceki gün TBMM Başkanlığı'na sunulan bütçe teklifine göre ise Genel ve Özel Bütçeli Kamu İdareleri'nin 2023'te bünyesine katmayı planladığı yeni araç sayısı 3 bin 331 olarak kayıtlara geçti. Bütçe teklifine göre, Cumhurbaşkanlığı 10 otomobil, beş minibüs, beş panel olmak üzere toplam 20 araç alımı yapacak.

Teklifte göre, özel bütçeli idareler 130 araç alımı yapacak. Düzenleyici ve denetleyici kurum için alınacak araçla birlikte 2023'te kamuya alınması planlanan yeni taşıt sayısı 3 bin 331 oldu.

YENİ ARAÇ FİLOSU	
Adalet Bakanlığı 116	Aile ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 21
Milli Savunma Bakanlığı 116	Kültür ve Turizm Bakanlığı 25
İçişleri Bakanlığı 40	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 8
Dışişleri Bakanlığı 50	Ticaret Bakanlığı 33
Hazine ve Maliye Bakanlığı 501	Gençlik ve Spor Bakanlığı 10
Milli Eğitim Bakanlığı 50	Tarım ve Orman Bakanlığı 17
Sağlık Bakanlığı 1200	Diyanet İşleri Başkanlığı 19

3,2 Milyon TL'ye Otobüs

Bütçe teklifinde, idarelerin araçlara ödeyecekleri azami bedeller de sıralandı. Buna göre kurumlar, almaya karar verdikleri binek otomobiller için en fazla 501 bin TL, panel tipi araçlar için 240 bin TL, otobüs için 3 milyon 207 bin TL, kamyon için 1 milyon 444 bin TL, midibüs için 675 bin TL ödeyebilecek. Güvenlik amaçlı araçların bedellerini kurumlar belirleyecek.

Büyük Transferler

Yap-ışlet-devret projeleri ile yandaşları kalkanıran Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Karayolları Genel Müdürlüğü'nün "hizmet alımı" ve "cari transfer" kalemlerinden de milyarlarca TL'lik harcamalar öngörüldü.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın mal ve hizmet alım gideri 79 milyon TL olarak belirlendi. Ancak Bakanlığın cari transferler için harcayacağı tutar 74 milyar TL, sermaye gideri olarak harcayacağı tutar ise 46 milyar TL olacak. Kamu Özel İşbirliği projeleri kapsamında geçiş garantili projelerin muhataplarından Karayolları Genel Müdürlüğü de 2023'te "mal ve hizmet alım giderleri" için 10 milyar 679 milyon 628 TL harcayacak. Karayollarında 53 milyar TL'lik de cari transfere imza atılacak.

BAKANLIK BÜTÇELERİNDEN FAZLA PERSONEL BÜTÇESİ

2022 itibarıyla 130 bini aşan personel kadrosu ile dikkati çeken Diyanet İşleri Başkanlığı'nın personel gideri 2023 yılında yüzde 116 artacak. Diyanet, 2023 yılında yalnızca personeli için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın da aralarında olduğu çok sayıda bakanlığın toplam bütçesinden daha fazla para harcayacak. TBMM'ye sunulan bütçe teklifine göre, 2023 yılında 35 milyar 910 milyon TL ödenek verilmesi planlanan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yalnızca personel gideri, çok sayıda kamu kurumunun toplam harcamasını geride bırakacak.

Personel Gideri 28 Milyar TL

Diyanet İşleri Başkanlığı'na personel gideri için 2023 yılında teklif edilen ödenek, 2022 yılında ayrılan ödeneği yüzde 116 aştı. Diyanet'in 2023 yılı personel giderinde 2021 yılına oranla yaşanan artış ise yüzde 171 oldu. 2021'de 10 milyar 597 milyon TL, 2022 yılında 13 milyar 275 milyon TL personel gideri ödeneği bulunan başkanlığa, 2023 yılında personel gideri için 28 milyar 779 milyon TL teklif edildi.

Bütçe teklifine göre, çok sayıda kamu kurumunun toplam bütçesi, Diyanet'in yalnızca personel giderinin dahi altında kalacak. Toplam bütçesi Diyanet'in 28,7 milyar TL olarak öngörülen personel giderinin altında kalan bazı kamu kurumları ve toplam bütçe teklifleri şöyle:

- Dışişleri Bakanlığı:** 16 milyar 778 milyon TL
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı:** 18 milyar 861 milyon TL
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı:** 24 milyar 321 milyon TL
- Kültür ve Turizm Bakanlığı:** 16 milyar 505 milyon TL

BÜTÇEDE EĞİTİMİN PAYI GİDEREK ERİYOR

İktidarın, "Aslan payını ayırıyoruz" dediği MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçesinin toplamına oranı beş yıl içinde toplam yüzde 2 oranında geriledi.

Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) 2023 yılı için ayrılması planlanan ödeneğin merkezi yönetim bütçesinin toplamına oranı beş yıldır geriliyor. 2023 yılında yüzde 10,6 ile altı yılın en düşük seviyesini gördü.

MEB'e 2023 yılı için 435 milyar 351 milyon TL bütçe ayrıldı. TBMM'ye sunulan 2023 bütçesinin detayları, eğitime ayrılan bütçenin giderek eridiğini ortaya koydu. 2018 yılında yüzde 12,13 olan MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı, 2023 yılında yüzde 10,6'ya kadar geriledi.

MEB'in 2018 yılında 92 milyar 529 milyon TL olan toplam bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı yüzde 12,13 olarak belirlenmişti. 2018 yılındaki 92,5 milyar TL'lik bütçesinden yaptığı 63,5 milyar TL'lik harcama, "Personel gideri" kalemine yazılan MEB, 2019 yılında ise 113 milyar TL bütçe aldı. MEB bütçesinin 2019 yılında toplam merkezi yönetim bütçesine oranı yüzde 11,84 oldu. MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranındaki düşüş, 2020 itibarıyla daha da belirgin hale geldi. MEB'in 2020 bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı yüzde 11,44 olarak gerçekleşti. MEB, 2021 yılında ise merkezi yönetim bütçe toplamından yalnızca yüzde 10,9'luk pay alabildi. MEB'e merkezi yönetim bütçe toplamından 2022 yılında ayrılması planlanan pay ise yalnızca yüzde 10,8 olarak planlandı.

Personel gideri 297,4 milyar TL

2023 yılında MEB'e ayrılması planlanan 435,3 milyar TL'nin kalemlere göre dağılımı ise şöyle:

**PERSONEL
GİDERLERİ:**

297,4
MİLYAR
TL

**MAL VE HİZMET
ALIM GİDERLERİ:**

38,9
MİLYAR
TL

**CARİ
TRANSFERLER:**

13,4
MİLYAR
TL

**SERMAYE
GİDERLERİ:**

39,9
MİLYAR
TL

Çevreye 6,2 milyar TL ayrıldı

Dğer bazı programlara göre dağılımı ise şöyle gerçekleşti:

TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ:

2,6 MİLYAR TL

TRAFİK GÜVENLİĞİ:

15,1 MİLYAR TL

Dip Görüldü

MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçe toplamı içindeki payında yaşanan erime 2023 yılı için de sürecek. MEB'e 2023 yılı için ayrılması planlanan 435,3 milyar TL'nin merkezi yönetim bütçesinin toplamına oranı yalnızca yüzde 10,6 olarak hesaplandı. Bu oran, son altı yılın en düşük seviyesinde gerçekleşti.

AHİRETE KALKINMANIN 12 KATI DESTEK

2023 yılı bütçe ödeneklerinden din hizmetleri ve din eğitime harcanacak para, bütçeden bölgesel kalkınmaya harcanacak paranın 12 katını aşacak. Dine yatırım insan haklarına yönelik harcamaların 148 katını bulacak.

Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan 2023 yılı bütçe yasa teklifi, halkın vergileriyle toplanan kaynakların halkın ihtiyaçlarına dağılımında ciddi çelişkiler olduğunu ortaya koydu. Din hizmetleri ve yaygın din eğitimi için halkın bütçesinden bu yıl harcanan para bölgesel kalkınmaya harcanan paranın 11.8 katıydı.

Fark Açılacak

Gelecek yıl din eğitime kalkınmadan daha fazla ödenek ayrıldığı için bu fark 12.1 kata çıkacak. Aynı şekilde kadının güçlenmesine yönelik harcamalar din eğitime ayrılan kaynakların 15'te 1'i, insan hakları 148'de 1'i, uzay ve havacılık 9'da 1'i düzeyinde kalacak.

2023 yılı merkezi yönetim bütçe ödeneklerinin 'programlara' göre dağılımı açıklandı. Buna göre, bu yıl 13 milyar 871 milyon lira para ayrılan 'din hizmetleri ve yaygın din eğitimi' programlarına gelecek yıl ayrılacak para yüzde 126 oranında artırılarak 31 milyar 365 milyon liraya çıkarılacak. Buna karşılık örneğin bölgesel kalkınma için devlet bütçesinden aktarılacak kaynaklar yüzde 120 artırılarak 1.2 milyar liradan 2.6 milyar liraya çıkacak. Böylece bölgesel kalkınmaya, din hizmetleri ve yaygın din eğitimi için harcanan paranın 12'de 1'i kadar kaynak aktarılmış olacak. Bölgesel kalkınmaya bu yıl 11.8'de 1'i kadar aktarılmıştı. Aynı şekilde din hizmetleri ve yaygın din eğitime halkın bütçesinden aktarılan kaynak, araştırma geliştirmeye aktarılan kaynağın 1.6 katından 1.7 katına çıkacak.

DİN HİZMETLERİNİN DİĞER HARCAMALAR KARŞISINDAKİ KATLAMALI FARKI (Milyon TL)

Harcama alanları	2022	Kat	2023	Kat	2023 artış oranı (%)
Din hizm. ve yaygın din eğitimi	13.871	1	31.365	1	126
Araştırma, geliştirme ve yenilik	8.691	1.6	18.589	1.7	114
Trafik güvenliği	7.412	1.9	15.163	2.1	105
Şehircilik ve afet yönetimi	4.278	3.2	13.193	2.4	208
Milli kültür	4.640	3	11.853	2.7	155
Çocukların korunması ve gelişimi	5.305	2.6	10.986	2.9	107
Orman ve doğanın korunması	4.738	2.9	10.209	3.1	115
Göç yönetimi	4.488	3.1	9.491	3.3	111
Hayat boyu öğrenme	3.748	3.7	8.450	3.7	125
Sporun geliştirilmesi ve desteklenmesi	3.702	3.8	7.660	4.1	107
Tüketicinin korunması	3.913	3.5	7.454	4.2	90
Şehit yakını ve gaziler	5.486	2.5	6.761	4.6	23
Vatandaşlık ve sivil toplum	2.416	5.7	5.782	5.4	139
Kayıt dışı ekonomiyle mücadele	2.435	5.7	5.206	6	114
Bağımlılıkla mücadele	2.779	5.0	4.741	6.6	71
Aktif ve sağlıklı yaşlanma	1.925	7.2	3.962	7.9	106
Ailenin korunması ve güçlendirilmesi	1.767	7.9	3.782	8.3	114
Uzay ve havacılık	674	20.6	3.572	8.8	430
Sanat ve kültür ekonomisi	1.462	9.5	3.235	9.7	121
Turizmin geliştirilmesi	1.275	10.9	2.619	12	105
Bölgesel kalkınma	1.179	11.8	2.591	12.1	120
Kadının güçlenmesi	943	14.7	2.086	15	121
Gençlik	876	15.8	1.881	16.7	115
İnsan hakları	84	165.1	212	148	152

NOT: Kat, din hizmetlerinin diğer alanlara yapılan harcamalardan kaç kat fazla olduğunu göstermektedir. Tablo 2023 ödeneklerine göre büyükten küçüğe sıralanmıştır.

Uzaya ödenek yüzde 430 arttı

Din hizmetleri ve eğitimine aktarılan kaynak diğer alanlara yapılan harcamaların katbekat üzerine çıktı. Gelecek yılın bütçesinde, program bazında en yüksek ödenek artışı yüzde 430 ile uzay ve havacılık alanına yapıldı. Uzay ve havacılığa bu yıl ayrılan 674 milyon liralık kaynak gelecek yıl 3.6 milyar liraya çıkacak. Bu arada, Diyanet İşleri Başkanlığı'na ayrılan bütçe de 6 bakanlığın bütçesini aşıyor. 2023'te Diyanet'e 35.9 milyar TL kaynak aktarılacak.

6 bakanlığın bütçesini geçiyor

Kurum - Milyon TL

Diyanet İşleri Başkanlığı- 35.910

İçişleri Bakanlığı- 32.631

Dışişleri Bakanlığı- 16.778

Enerji Bakanlığı- 18.861

Kültür Bakanlığı-16.505

Çevre Bakanlığı- 24.321

Ticaret Bakanlığı- 17.124

TBMM- 5.480

Sayıştay- 1.292

Milli İstihbarat Teşkilatı-7.729

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı- 8.075

TÜBİTAK- 14.438

BÜTÇE KASADA, MADENCİ YERALTINDA KALDI

Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun (TTK) Yatırım Programı'ndaki veriler facianın göz göre göre geldiği bir kez daha gözler önüne serdi. Güvenliği sağlamaya yönelik ödeneğin yalnızca yüzde 2'si harcandı. Kurumun, "Madencilik Altyapı ve İyileştirme" amacıyla ayırdığı 25,2 milyon TL'den yalnızca 480 bin TL harcadığı, 1,5 milyon TL harcama öngördüğü, "İş Güvenliği ve Eğitim Kampüsü" için ise hiçbir adım atmadığı ortaya çıktı. TTK'nin 2021 Yılı Yatırım Programı ise madencilerin güvenliği konusunda büyük önem taşıyan projeler için ayrılan paraya neredeyse hiç dokunulmadığını ortaya koydu.

TTK'nin verilerine göre, "Madencilik Altyapı ve İyileştirme" kalemi için 2021 yılında 25 milyon 279 bin TL ayrıldı. 2021 yılı içinde yapılan düzenlemeler ile bütçe makaslanarak 18 milyon 53 bin TL'ye kadar düşürüldü. Madencilik altyapı ve iyileştirme çalışmaları için 2021 yılında gerçekleştirilen fiziki harcama ise 480 bin TL'de kaldı. Verilere göre TTK, "İş Güvenliği ve Eğitim Kampüsü" projesini de hedeflediği gibi 2021 yılı içinde hayata geçirmedir. Kampus için ayrılan 1 milyon 500 bin TL'den bir kuruş dahi harcanmadı. Amasra Taşkömürü İşletme Müessesini de kapsayan TTK'ye bağlı beş müessesedeki ekonomik ömrünü dolduran makine ve teçhizatın yenilenmesine yönelik projelerin gerçekleşme durumları da dikkati çekti. Buna göre, tesislerdeki makine ve teçhizatın yenilenmesine yönelik 2021 Yılı Yatırım Programı'na 58 milyon 521 bin TL ödenek yazıldı. 2021 yılının sonu itibarıyla harcanan para ise 21,8 milyon TL oldu. Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi için ayrılan 4 milyon 471 bin TL'nin ise yalnızca 1 milyon 559 bin TL'si harcandı.

AMASRA FACIASININ SORUMLUSU İKTİDARDIR

Türkiye Taşkömürü Kurumuna (TTK) ait Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinde (TİM) 14 Ekim 2022'de 16.00-00.00 vardiyasında saat 18.30 sıralarında meydana gelen grizu patlamasında 41 maden emekçisi hayatını kaybetti. 5'inin durumu ağır olmak üzere 11'i yaralanan emekçilerimizden 58'i kurtarıldı.

Amasra faciasının haberi alınır alınmaz Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaoğlu'nu talimatıyla CHP Enerji ve Altyapıdan Sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Ahmet Akın, CHP Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu, Zonguldak Milletvekillerimiz Deniz Yavuzylmaz ve Ünal Demirtaş ile Kastamonu Milletvekilimiz Hasan Baltacı ve Bartın İl Başkanımız Cemal Selim Karakaş, Amasra İlçe Başkanımız Seyhan Bilgin, Amasra Belediye Başkanımız Recai Çakır, Bartın il ve ilçe yöneticilerimiz ile oluşturduğumuz heyet ile facianın yaşandığı Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinde intikal edilmiştir.

Heyetimizin görüşmeleri ve incelemeleri sonucunda edilen bilgiler ve varılan tespitler şöyledir:

- Amasra TİM'de 500 yeraltı işçisi, 80 yerüstü işçisi ve 142 memur olmak üzere toplam 722 çalışan bulunmaktadır. 16.00-00.00 vardiyasında yeraltı işçisi olarak 82 kişi tertip edilmiştir.
- Ocakta biri üretimde, diğeri de hazırlık safhasında olan iki kartiye mevcuttur. Meydana gelen patlama her iki kartiyeyi de etkilemiştir.
- AFAD, yaptığı ilk açıklamada patlamanın trafodan kaynaklandığını duyurdu. Kamuya ait olan bir maden ocağında yaşanan patlamanın ardından resmi kurumlardan gelen çelişkili açıklamalar sağlıklı bilgi alınmasına engel oldu. Türkiye, 84 milyon Bartın'dan gelecek haberlere kitlenirken, yetkili makamlardan gelen çelişkili açıklamalar başta işçilerimizin aileleri olmak üzere vatandaşlarımızın maalesef endişelerini artırmıştır. 1,5 saat sonra yapılan açıklamada ise patlamanın trafodan kaynaklandığı paylaşımının sehven yapıldığı açıklandı. **Her maden faciasında ortaya çıkartılan trafo bahanesi** kullanılmaya çalışıldı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, "İlk belirlemelere göre grizu patlaması" açıklamasını yaptı.
- Grizu patlaması, kritik konsantrasyona ulaşmış metan gazının ve yeterli oksijenin ateş kaynağına ulaşması ile meydana gelir. Madencilerimizin vefatının nedeni, grizu patlaması sonucu oluşan yüksek sıcaklık ve şok dalgası nedeniyle yanma ve ortama yayılan karbonmonoksit zehirlenmeleridir.

Yanıt Bekleyen Sorular

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez 20 Eylül'de bu madeni ziyaret etmişti. Bugün yaptığı açıklamada ziyaretini anlattı ve "3 hafta önce madencilerle helalleştik" dedi.

Bakan Dönmez 24 gün önce burayı ziyaret ettiğinde iş kazalarını sifıra indirmekle övündü. **Maden cinayetlerinin sorumlusu madenci cinayetlerimizin sorumlusu AK Parti iktidardır.** Bunu bir kez daha itiraf ettiler.

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

O gün Bakan Dönmez aynen şöyle diyordu:

'Soma'daki elim kazalardan sonra çalışma şartları iyileştirildi, çalışma saatleri kısaldı, hafta sonu tatilleri kesinlik kazandırıldı. En az iki asgari ücret şartı getirildi. Şimdi o tedbirlerden sonra arkadaşlarla iş kazalarını takip ettim. Bu alınan tedbirlerle bıçak gibi kesilir hale gelmiş. Sıfırlayamadık, gönül ister ki sıfıra insin'

Bu madenin işletmesi kamu tarafından yapılıyor.

Madencilik barındırdığı tehlikeler nedeniyle bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim gerektiren en tehlikeli iş koludur.

Maden kazalarının; teknik, sosyal, ekonomik, eğitim, planlama ve denetim sorunları gibi pek çok nedeni olduğu görülmektedir.

İktidarın bürokrasiye müdahalesi sonucu oluşan kadrolaşma, liyakatsiz atamalar ve mühendislerin yetki ve sorumluluklarının yeterli ve doğru belirlenmemiş olması; yukarıda sıralanan sayısız soruna neden olmuş ve ne yazık ki bu facia meydana gelmiştir.

- ✓ **Gaz izleme sistemi verilerine yetkili STK'lara uneden verilmemiştir?**
- ✓ **Metan sensorünün kritik seviyede uyarı verip vermediği, verdiyse ne çeşit önlemler alındığı, uyarı vermediyse nedenlerinin incelenmesi gerekmektedir. Metan gazının yükselmesini ölçen sensörler, cihazlar yok muydu?**
- ✓ **Varsa bunlar yeterli miydi?**
- ✓ **Çalışıyor muydu?**

Bu madenin işletmesi kamu tarafından yapılıyor.

Herhangi bir şirket değil, TTK tarafından yapılıyor.

Yani devlet işletiyor.

Dolayısıyla burada yitirilen her bir canın sorumluluğu doğrudan iktidardadır.

Metan gazının yükselmesini ölçen sensörler, cihazlar yok muydu?

Varsa bunlar yeterli miydi?

Çalışıyor muydu?

Bu sorular yanıt bekliyor!!!

Bakın Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun yaptığı kendi duyurusuna göre Amasra işletmesine kısa bir süre önce Sayıştay'ın uzman denetçilerinin ziyaret ettiğini ve madende eksi 300 eksi 350 kotunda incelemelerde bulunduğunu da öğreniyoruz.

Sayıştay denetimi 5 Ekim 2022 tarihinde yani patlamadan 9 gün önce gerçekleşti.

Türkiye Taşkömürü Kurumu ise bu ziyaretin nezaket ziyareti olduğunu söylüyor.

Nezaket ziyareti uzman denetçilerin yeraltına inerek yaptığı bir ziyaret midir? Bu ziyaretten 9 gün sonra da patlama meydana geldi. Bunun izahının kamuoyuna verilmesi gerekiyor.

Sayıştay'ın Ardı Ardına Gelen Uyarıları Dikkate Alınmamış

Sayıştay'ın önceki yıllardaki raporlarında bu madende gaz çıkışlarının çok yüksek olduğu vurgulanmıştı.

Sayıştay'ın vurguladığı madende gaz çıkışının yüksek olmasına karşın bir tedbir neden alınmadı?

Türkiye Büyük Millet Meclisi KİT Komisyonu'nda 25 Mayıs 2022 tarihinde Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun 2019 ve 2020 yılına ilişkin görüşmeler yapıldı. Bu görüşmede partimizin üyeleri Sayıştay raporları kapsamında olası bir kaza riskine dikkat çektiler.

Örnek gösterilen ve iş kazalarının sıfıra indirildiğinin açıklandığı bir tesiste bu facianın neden engellenemedi ve 41 maden emekçimiz neden hayatını kaybetti?

Sayıştay TTK 2019 Yılı Denetim Raporu:

"2019 yılında müessesenin dengelenmiş üretim derinliği -300 metre olmuştur. Bu derinleşme, ani gaz degajı ve grizu patlaması gibi ciddi kaza risklerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışılan damarların tamamında gaz

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

içeriklerinin yüksek olduğu, dolayısıyla degaj kapasitelerinin de yüksek olduğu, arıza zonlarında riskin daha da arttığı bilinmektedir. Bu neden müessese ocaklarında ilgili mevzuat hükümlerinin yanı sıra 'Kurum Degaj Yönergesi' hükümlerinin titizlikle uygulanması gerekmektedir."

Bakın Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun yaptığı kendi duyurusuna göre Amasra işletmesine kısa bir süre önce Sayıştay'ın uzman denetçilerinin ziyaret ettiğini ve madende eksi 300 eksi 350 kotunda incelemelerde bulunduğunu da öğreniyoruz.

Sayıştay denetimi 5 Ekim 2022 tarihinde yani patlamadan 9 gün önce gerçekleşti.

Türkiye Taşkömürü Kurumu ise bu ziyaretin nezaket ziyareti olduğunu söylüyor.

Nezaket ziyareti uzman denetçilerin yeraltına inerek yaptığı bir ziyaret midir?

Bu ziyaretten 9 gün sonra da patlama meydana geldi.

Bunun izahının kamuoyuna verilmesi gerekiyor.

Sayıştay'ın önceki yıllardaki raporlarında bu madende gaz çıkışlarının çok yüksek olduğu vurgulanmıştı.

Sayıştay'ın vurguladığı madende gaz çıkışının yüksek olmasına karşın bir tedbir alınıp alınmadığı açıklanmalı.

Bakın Türkiye Büyük Millet Meclisi KİT Komisyonu'nda 25 Mayıs 2022 tarihinde Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun 2019 ve 2020 yılına ilişkin görüşmeler yapıldı. Bu görüşmede partimizin üyeleri Sayıştay raporları kapsamında olası bir kaza riskine dikkat çektiler.

Örnek gösterilen ve iş kazalarının sifıra indirildiğinin açıklandığı bir tesiste bu facianın neden engellenemediğinin, 10'larca işçimizin neden hayatını kaybettiğinin açıklamasını bekliyoruz.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü (TTK) Amasra Tim 2020 Yılı Sayıştay Denetim Raporu (Ekim 2021) (Türkiye Büyük Millet Meclisine Sunulan Rapor'dan derlenmiştir)

Zonguldak ilinin merkezinde bulunan Ana Teşekkülde 90 km uzakta Bartın İli Amasra İlçesinde faaliyetlerini sürdüren Müessesede üretilen koklaşamaz nitelikli tüvönan kömür lavvar tesisinde yıkanarak beş ana ürün elde edilmekte, elde edilen metalürjik kömür DemirÇelik sektörüne (KARDEMİR'e), susuzlandırma tesisinden elde edilen düşük kalorili filtre pres ürün piyasaya alıcılara, parça-torbalanmış kömür yakımlık olarak teshine, **fakir ailelere ve muhtelif sanayiye satılmaktadır.**

Amasra Müessesesinin esas sermayesi 2020 yılında 1.250.000.000 TL'ye çıkarılmış, yılsonu itibarıyla 1.110.000.000 TL 'si ödenmiştir. Müessesede 2020 yılında üretilen 116.080 ton tüvönan kömürün % 40'ı oranında 46.516 ton satılabilir kömür elde edilmiştir.

Müessesenin 2020 yılı toplam gelirleri 32.281.066,10 lira, toplam gider ve maliyetleri de 151.454.452,65 lira olarak gerçekleşmiş ve **dönem sonunda 119.173.386,55 lira tutarında zarar oluşmuştur.**

Amasra Müessesesi diğer müesseseler gibi yıllardır, **personel açısından bir küçülme yaşamakta, emek yoğun teknikle taşkömürü üretimi yapıldığından ve yatırım ve finansman kararnameleleri gereğince, emeklilik veya diğer nedenlerle ayrılan işçi sayısı kadar işçi alınmadığından üretim artışı sağlanamamıştır.** Bunun yanında elektrik enerjisi kaynaklarındaki çeşitlilik artışı, demir-çelik sektörünün hammadde girdilerinin ithalat yoluyla sağlanması, dünya taşkömürü arzının artması sebebiyle konjoktürel dalgalanmalar dışında fiyatların da düşmesi sonucunda maliyet artışlarını karşılayacak gelir elde edilememiş ve zararlar da giderek artan şekilde devam etmiştir.

BULGU 9.2.2: Alınan Tedbirlere Rağmen İş Kazalarının Önlenememesi

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

T.C. Sayıştay Başkanlığı

Müessese'nin 2020 yılı iş kazaları ile ilgili değerlerin son 5 yılla karşılaştırılması aşağıdaki İş Kazaları Tablosunda gösterilmiştir.

İş Kazaları Tablosu

İş Yeri	Yıllar	Kaza		Yaralı Sayısı	Kayıp İş Günü Sayısı	10.000 Yevmiyeye Düşen Kaza Adedi	10.000 Ton Tuvönana Düşen Kaza Adedi
		Adedi	Sayısı				
Yeraltı	2016	127	0	127	1400	14,42	8,02
	2017	121	0	121	1.184	15,57	10,39
	2018	102	0	102	922	13,34	10,10
	2019	179	0	179	1.686	21,21	13,70
	2020	157	0	157	1.706	19,61	13,53
Geçen Yıla Göre	%	88	-	88	101	92	99
Yerüstü	2016	10	0	10	116	3,57	-
	2017	12	0	12	111	4,2	-
	2018	10	0	10	69	3,67	0,99
	2019	11	0	11	95	4,62	0,84
	2020	7	0	7	18	3,31	-
Geçen Yıla Göre	%	64	-	64	19	72	-
Toplam	2016	137	0	137	1.516	11,81	8,02
	2017	133	0	133	1.295	12,52	11,42
	2018	112	0	112	991	10,8	11,09
	2019	190	0	190	1.781	17,56	14,54
	2020	164	0	164	1.726	14,95	14,12
Geçen Yıla Göre	%	86	-	86	97	85	97

Amasra Müessesesi 2020 yılı üretim faaliyetlerinde iş kazalarının olduğu, son iki yılda kazaların ve kazaların neden olduğu iş kayıp günlerinin arttığı görülmüştür.

Müessesede 2020 yılında 157'si (%96) yeraltında, 7'si (%4) yerüstünde olmak üzere toplam 164 adet iş kazası olmuş ve bu kazalar sonucunda 164 işçi yaralanmıştır.

Müessesede 2019 yılı Haziran ayından itibaren 168 yeni pano ayak üretim işçisi işe başlamış, 25 günlük işbaşı eğitiminden sonra Temmuz ayı içerisinde fiili olarak üretimde çalışmışlardır. Bu işçilerin işçilerinin çalışmaya başlamasıyla beraber 2019 yılı Temmuz ayından başlayarak iş kazalarında belirgin artışlar meydana gelmiştir.

2019 yılında meydana gelen 190 kazanın 72'sinin (%38) göçükler nedeniyle, 81'inin (%43) düşme, çarpma, yuvarlanma, kayma gibi muhtelif nedenlerle, 10 tanesinin (%5) malzeme taşıma, kullanma esnasında, 7'sinin el ile nakliyat, 4'ünün mekanik nakliyat, 5'inin makine elektrik nedeniyle olduğu,

2020 yılında meydana gelen 164 kazanın 60'unun (%37) göçükler nedeniyle, 72'sinin (%44) düşme, çarpma, yuvarlanma, kayma gibi muhtelif nedenlerle, 17 tanesinin (%10) malzeme taşıma, kullanma esnasında, 9'unun el ile nakliyat, 3'ünün makine elektrik nedeniyle olduğu, 164 kazalının; 123'ünün (%75) pano ayak üretim işçisi, 22'sinin (%13) nakliyat işçisi, 16'sinin (%110) hazırlık işçisi, 2'inin tamir tarama işçisi olduğu görülmüştür.

Müessesede 2020 yılında meydana gelen 72 kaza 0 gün, 23 kaza 1-3 gün, 54 kaza 4-28 gün, 14 kaza 29-180 gün, 1 kaza 180 günden fazla iş gücü kaybına yol açmıştır. 29 işçinin 20- 191 gün arasında değişen iş kazası istirahat izni kullandığı görülmüştür. 0-3 gün iş kayıplarına yol açan kaza sayısı 95 olup, toplam kaza sayısının %58'ini teşkil etmektedir. 29-180 ve 180 günden fazla istirahati gerektiren kazalar uzuv kaybı ile de sonuçlanabilen ciddi ve ağır yaralanmalardır. Bu kazalara maruz kalan işçiler yeraltında ağır işlerde çalışamaz duruma gelebilmektedir.

İş göremezlikle sonuçlanan iş kazaları nedeniyle işçilerin açtıkları dava neticesinde son 5 yılda müessesenin ödediği iş kazası tazminatları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Müessese Tarafından Son 5 Yılda Ödenen İş Kazası Tazminatları (TL)				
2016	2017	2018	2019	2020
623.193,18	964.370,61	622.955,19	384.376,72	622.530,06

2019 yılında 72 kişinin, 2020 yılında 60 kişinin yaralandığı, toplam kaza sayısının %37-

%38'ini oluşturan göçüklerin çoğunlukla ayak, baca ve tabanlarda meydana geldiği, bunların; taş- kavlak düşmesi, göçük, posta geliri-akması, tavan oturması, arın akması, kayması şeklinde tanımlanan ve tahkimat sistemi ve durumu ile yakından ilgili kazalar olduğu görülmektedir.

Yetkililerin göçüklerin nedenleri ve önlenebilmeleri üzerinde titiz bir şekilde durmaları ve göçüklerin önlenebilmesine yönelik olarak, Müessesede çalışan iş güvenliği uzmanları, nezaretçi, vardiya ve ocak mühendislerinin ocak içi denetimlerini sıklaştırmaları, tahkimat eksikliği ve hatası görülen yerlerde bu eksiklik ve hatalar giderilmeden çalışmaya müsaade edilmemesi, kazı usta ve yardımcılarında verilen tahkimat ve iş güvenliği eğitimlerinin periyodik olarak devam etmesi, tahkimat sisteminin gözden geçirilerek iyileştirilmesi dahil her türlü tedbirin alınması gerekmektedir.

Müessesede meydana gelen 164 kazanın 72 adedinin (%44'ü) ise kayma, düşme, çarpma, yuvarlanma gibi muhtelif nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Kaza istatistiklerinde "Muhtelif" adı altında toplanan, çarpma, kayma, düşme, yuvarlanma gibi kazaların yerleri ve oluş nedenlerinin ayrıntılı incelemesinin yapılarak, bu ad altında toplanan kazaların azaltılması yönünde gerekli önlemlerin alınması ile kaza sayısı ve kayıp iş günleri sayısında önemli miktarda azalma olacağı görülmektedir.

Galeri, desandre, taban ve tavan yollarında gelişigüzel atılmış malzemelerin bulunması, galeri ve desandrelerde insan geçişini engellemesi, kesit daralması, taban kabarması nedeniyle yolların bozulması, yollardaki su birikintileri gibi pek çok etkenin bu kazaların olmasına yol açtığı anlaşılmaktadır. Kesit daralması, taban kabarması, tahkimat eksiklikleri, gibi nedenlerle tamir tarama ve bakım onarım gerektiren galerilere en kısa sürede müdahale edilerek yolların insan ve malzeme geçişini engellemeyecek şekilde açık tutulması, ilgili yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

İş kazalarının önlenememesi, en azından kaza sayısının önceki dönemlere göre azaltılamaması ekonomik kayıplara yol açmasının yanında insan sağlığının korunamaması ve beden bütünlüğünün sağlanamaması sonuçlarına yol açmaktadır.

Sayıştay'ın Önerisi:

- ✓ **Kazaların oluş nedenleri ile önlenilme şartlarının tespitine yönelik AR-GE faaliyetine önem verilmeli**
- ✓ **Ocak içi denetimlerinin artırılmalı**
- ✓ **Standartlara uygun kişisel koruyucu malzemeler temin edilerek kullanımlarının titizlikle takip edilmeli**

"Müessese'de yapılmakta olan kömür üretim faaliyetinin tüm aşamalarında önemli miktarda iş gücü ve zaman kaybına neden olduğu görülen iş kazalarının önlenilmesini teminen, **kazaların oluş nedenleri ile önlenilme şartlarının tespitine yönelik AR-GE faaliyetine önem verilmesi**, ilgili birimler ve iş güvenliği uzmanlarınca **ocak içi denetimlerinin artırılması**, tespit edilen noksanlıkların kısa sürede giderilmesi, **standartlara uygun kişisel koruyucu malzemeler temin edilerek kullanımlarının titizlikle takip edilmesi**, koruyucu malzeme kullanımı ve iş sağlığı ve güvenliği bilincinin müessese genelinde kabul görmesine yönelik eğitim çalışmalarına devam edilmesi önerilir."

DENETİM YOK AMA 'KADER' VAR!

Bartın Amasra'da meydana gelen maden katliamı sonrası işyerlerinde denetim sorununu yeniden ortaya çıkardı. Türkiye'de işyerlerine yapılan iş teftiş ziyareti sayıları ise Amasra'daki maden katliamının 'kader' olmadığını bir kez daha gösterdi. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) işyerlerine yapılan iş teftiş ziyareti istatistiklerine göre, Türkiye'de 2010 yılında 46 bin 969 iş yeri teftiş yapılırken bu sayı 2020 yılında 9 bin 170'e düştüğü görüldü. Öte yandan madencilik sektöründe öncü ülkelerin başında gelen Almanya'da ise 2020 yılında iş yeri teftiş ziyareti 505 bin 90 olarak kayıtlar geçti.

'Yeterli Personel Yok'

İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Kenan Yıldız, yaptığı açıklamada, "Teftiş kurulu normalde kaliteli denetim süreci sağlıyor. Ama son dönemde yeterli personel sayısı olmadığı biliniyor. Yeterli personel sayısı sağlanırsa bu denetimler çoğalır ve Amasra'da yaşanan facialar daha az başımıza gelir" dedi.

Yıldız, "İş sağlığı güvenliğinin en çok aksayanı yanı işlerin kâğıt üzerinde yapılması" dedi ve ekledi: "Birçok sektörde yapılan teftişler sahada yapılıyor fakat iş sağlığı güvenliği uzmanları, denetimleri kâğıt üzerinden kontrol ediyor. Birçok sektörde iş güvenliği kâğıt üzerinden yapılıyor. İş güvenliği eğitimi, kâğıt üzerinden verilmiş gibi gösteriyor. Risk değerlendirmeleri, kâğıt üzerinden yapılmış gibi gösteriliyor. Bu durum iş sağlığı güvenliği uzmanlarının piyasa şartlarına uyum sağlamış olmasından kaynaklanıyor. Herhangi bir işyerinde bir

çalışana en son ne zaman iş sağlığı güvenliği eğitimi aldığını sorarsanız hatırlamayacaktır bile. Bu faciaların yaşanmaması için gerekli denetimler ve iş güvenliğinin prosedüre uygun yapılması gerekiyor.”

İLO’NUN VERİLERİNE GÖRE
TÜRKİYE’DE İŞYERİ TEFTİŞİ:

FITRAT DEĞİL! CİNAYET

Türkiye’de 2003-2021 yılları arasında taş kömürü ve linyit madenlerinde çalışan toplam **152 bin 698** kişi iş kazası geçirdi. Bunlardan en az **921**’i hayatını kaybetti. AKP iktidarında, sermayenin kontrolüne terk edilen kömür madenlerinde yaşanan iş kazaları **yüzde 97** arttı. Diğer madencilik faaliyetlerinde meydana gelen göçük ve kazalar ile yaşanan can kayıpları düşünüldüğünde tablo çok karanlık.

Fitrat Değil

Emeği sermayeye mahkum eden AKP iktidarında iş kazaları, Erdoğan’ın “fitrat” iddiasının aksine göz göre geldi. Son 20 senede sadece kömür madenlerinde yaşanan iş kazaları **yüzde 97** arttı. 2003 yılında o zamanki adıyla SSK olan Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre **5.647** kişi iş kazası geçirirken, 2021 yılında bu sayı **11.104**’e yükseldi.

Kazalar Engellenebilirdi

Her yıl milyarlarca lirayı garanti ödemeli köprü ve otoyol geçişlerine aktaran şahsım hükümetinin sorumsuz politikaları nedeniyle **son 20 senede** toplam **152.698** kişi iş kazası geçirdi. Bu her hafta yerin yüzlerce metre altında alın teri dökerek helal lokması için çalışan **148 kişinin** ölümle burun buruna gelmesi demek.

Sorumlusu Erdoğan!

Ne yazık ki, Bartın faciasına kadar son 20 senede kömür madenlerinde **en az 921** kişi alınacak önlemlerle engellenmesi mümkün olan kazalar sonucunda hayatını kaybetti. Erdoğan’ın şahsım hükümeti kar hırsı ve yandaş kayırmacılığı nedeniyle ölümlerin önüne geçilemedi.

Pandemi Sürecinde De Arttı

Covid-19 kısıtlamalarına rağmen kömür madenlerinde meydan gelen iş kazaları 2019-2021 yılları arasında **yüzde 24** arttı. Önlem almayı bir yana bırakan kamu ve özel sektör firmaları iş kazalarına ve ölümlere davetiye çıkardı. Bartın faciasına kadar Pandemi sürecinde kömür madenlerinde **19.564** kişi iş kazası geçirdi. **31** emekçi hayatını kaybetti.

AKP Cezasızlık Garantisi Veriyor

Madenlerde yaşanan faciaları “bu işin fitratında var” diyerek normalleştirmeye çalışan Erdoğan’ın liderliğindeki AKP, yargıya müdahale ederek sorumluların düşük cezalarla kurtulmasına yardım ediyor.

Hatırlanacağı üzere Soma faciasının yargılama safhasında dosyaya bakan Yargıtay 12. Ceza Dairesine atanan bürokrasi kökenli 3 üyenin oylarıyla sanıkların olası kastla öldürme suçundan cezalandırılmalarına yönelik kararı bozmuştu.

“Olursa olsun” yaklaşımıyla daha fazla kar için insan hayatını hiçe sayan patronlara, adeta “cezazsızlık” garantisiyle destek veren AKP iktidarı, ölümlerden sorumludur.

Yıllardan beri özellikle kömür madenlerinin alarm verdiği ve önlem alınmasını gerektiğini ifade eden meslek örgütlerinin sesini duymazdan gelen Erdoğan’ın şahsım hükümeti, gerçekleşeceği gün gibi ortada olan facialar karşısında meydana gelen sonucu göze almaktadır.

Adeta “olursa olsun” düşüncesiyle madenlerde patlamaya yol açan fitili ateşlemektedir. Fiilin işlenmesine ortak olmaktadır. Dolayısıyla madenlerde meydana gelen ölümler, kasıtlı işlenmiş cinayetlerdir. Sorumlusu da sarayda oturan şahsım hükümetidir.

GEÇTİĞİMİZ YIL HER GÜN 47 MADEN KAZASI YAŞADIK

2021 yılında SGK verilerine göre Türkiye’de maden ve madencilik sektöründe toplam 17 bin iş kazası yaşandı. Avrupa’da maden sektöründe ölümlü iş kazalarında birinci sıradayız.

2021 yılında her gün 47 toplamda 17 bin iş kazası gerçekleşti.

SEKTÖR	İŞ KAZASI
Kömür ve Linyit	11.104
Metal Cevheri Madenciliği	2.341
Madencilik ve Taş ocakçılığı	2.828
Madenciliği destekleyici hizmet faaliyetleri	722
TOPLAM	16995

Maden ve madencilik sektöründe 2021 yılın devletin resmi kayıtlarına geçen toplam 16 bin 995 iş kazası yaşanmıştır. Resmi verilere göre 2021 yılında Türkiye’de her gün maden sektöründe 47 adet iş kazası gerçekleşmiştir. SGK kayıtlarına göre 2021 yılın maden ve madencilik sektöründe yaşamını yitiren işçi sayısı 75’tir.İSİG Meclisi verilerine göre Maden ve Enerji işkolunda 2021 yılında yaşamını yitiren işçi sayısı 114’tür. Maden sektöründe yaşananlar bir kader değil sürekli bir cinayet ve katliam haline dönüşmüştür.

ILO verilerine göre maden sektöründe ölümlü iş kazalarında birinci sıradayız.

ÜLKE	ÖLEN MADENCİ SAYISI
TÜRKİYE	75 (2021)
UKRAYNA	30(2020)
POLONYA	14(2020)
ROMANYA	7(2020)
FRANSA	5(2020)
BULGARİSTAN	5(2020)
ALMANYA	3(2020)
ÇEKYA	2(2020)
İNGİLTERE	1(2020)

ILO verilerine göre Türkiye 2020-2021 yıllarına kıyasla maden sektöründe ölümlü iş kazalarında açık ara Avrupa birincisidir. Türkiye’de 2021 yılında kayıtlara geçen 75 ölümlü iş kazası olmuşken Türkiye’ye en yakın ülke 30 ölümlü iş kazası ile Ukrayna olmuştur. Fransa’da bu sayı 5 iken Almanya’da 3, Çek Cumhuriyeti’nde ise 2 ölümlü vaka tespit edilebilmiştir. Estonya, Danimarka, Finlandiya, Belçika, Macaristan, Hollanda gibi ülkelerde bu tarihler arasında maden sektöründe ölümlü iş kazası vakasına rastlanılmamıştır. Nedense maden sektöründe yaşanan katliamlar hep bizim ülke de kader olarak görülmektedir.

Maden sektöründe kayıtlı meslek hastalığı sayısı izaha muhtaç.

4 temel ekonomik faaliyet kapsamında SGK verilerine göre maden ve madencilik sektöründe 2021 yılında kayıtlı meslek hastalığı sayısı 58 olarak açıklanmıştır. Maden sektöründe çalışan işçilerimiz sadece iş cinayetlerine kurban gitmediğini aynı zamanda meslek hastalığına da kurban gittiği gerçeği herkesi malumu. Bu bakımdan madencilik sektöründe kayıt altına alınan meslek hastalığı verileri ülke ve sektör gerçeği ile uyuşmamaktadır.

SEKTÖR	MESLEK HASTALIĞI
Kömür ve Linyit	36
Metal Cevheri Madenciliği	13
Madencilik ve Taş ocakçılığı	9
Madenciliği destekleyici hizmet faaliyetleri	0
TOPLAM	58

TTK OCAKLARINDA 1 YILDA 2 BİN 960 YARALI!

Amasra'da yaşanan maden faciasının ardından, "Sayıştay raporlarındaki uyarılar dikkate alınmadı" yönündeki haberler, İletişim Başkanlığı'nca yayımlanan Dezenformasyon Bülteni ile yalanlansa da gerçek, TTK'nin verileri ile ortaya konuldu. Amasra'da 208 olmak üzere, TTK'ye bağlı beş maden sahasında 2021'de yaşanan kazalarda 2 bin 960 madenci yaralandı, kurum, "İş kazalarının artmasına" dikkati çekti.

İletişim Başkanlığı Dezenformasyon Bülteni'nde maden faciasıyla ilgili, "Sayıştay'ın 2019 ve 2020 yıllarındaki uyarıları dikkate alınmadı" yönündeki haberler, "Öneriler dikkate alınmış, hatta mevzuatın gerektirdiğinden daha fazla tedbir alınmıştır" denilerek yalanlansa da gerçek, TTK'nin verileri ile açığa çıktı. Amasra'da 208 olmak üzere, TTK'ye bağlı beş maden sahasında 2021 yılında yaşanan iş kazalarında toplam 2 bin 960 madencinin yaralandığı belirlendi. TTK'nin, "Klasik yöntemle emek yoğun çalışılması" nedeniyle iş kazalarının artmasını riskler arasında sıraladığı ve "İş güvenliği süreçlerinin daha etkin yürütülmesini sağlamayı" hedef olarak belirlediği öğrenildi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nca yayımlanan Dezenformasyon Bülteni'nin ikinci sayısında, Amasra'da yaşanan maden kazası ile ilgili kamuoyuna yansıyan haberlere de yer verildi. Bültende, "Sayıştay raporlarındaki uyarı ve öneriler dikkate alınmadı" yönündeki haberlerin gerçeği yansıtmadığı savunularak, "İddiaların aksine, söz konusu Sayıştay raporlarındaki öneriler dikkate alınmış, hatta mevzuatın gerektirdiğinden daha fazla tedbir alınmıştır" denildi.

Toplam 2 Bin 960 Yaralı

TTK'nin 2021 yılına yönelik verileri ise Sayıştay'ın 2019 ve 2020 yıllarında maden ocaklarına yönelik uyarılarının dikkate alınmadığı yönündeki iddiaların haklılığını ortaya koydu. Verilere göre, 2021 yılında TTK'ye bağlı Karadon, Kozlu, Üzülmöz, Armutçuk ve Amasra işletmelerinde toplam 2 bin 960 işçinin yaralandığı kazalar yaşandı. En fazla yaralı olan kazalar, bin 13 ile Karadon'da yaşanırken 793 yaralı ile Kozlu ikinci, 622 yaralı ile Üzülmöz üçüncü, 323 yaralı ile Armutçu dördüncü sırada yer aldı. Amasra'da ise 2021 yılında yaşanan iş kazaları nedeniyle 208 işçinin yaralandığı bildirildi. TTK'nin Zonguldak'taki genel müdürlüğünde yaşanan kazada da bir çalışanın yaralandığı belirtildi. 2021 yılında, bir çalışanın ise iş kazası nedeniyle yaşamını yitirdiği kaydedildi.

İş Güvenliği Zafiyeti

TTK'nin, 2019-2023 dönemine yönelik stratejik plan çalışmaları kapsamında risk tablosu da oluşturuldu. Tabloda, iş güvenliği konusunda zafiyet yaşandığı kaydedilirken, "Risk unsuru" olarak görülen bazı durumlar şöyle sıralandı:

- ▶ Jeolojik yapı,
- ▶ Yoğun emeklilik nedeniyle işçi sayısının azalması,
- ▶ İş kazaları ve doğal afetler sonucu üretimin aksaması,
- ▶ Jeolojik koşulların zorluğu ve klasik yöntemle emek yoğun çalışılması nedeniyle iş kazalarının oluşması...

TTK, risk unsuru olarak gördüğü durumların önlenmesi amacıyla da bir rapor hazırladı. Raporunda, norm kadro sayısının sağlanması gerektiği belirtilerek, "İş Güvenliği mevzuat ve teknik gelişmelerinin takibi yapılarak, iş güvenliği süreçlerinin daha etkin yürütülmesini sağlamak" amacı da alınabilecek önlemler arasına yazıldı.

Her Yıl Binlerce Kaza

Sayıştay'ın TTK Genel Müdürlüğü'ne yönelik denetimleri de 2019 ve 2020 yıllarında ocaklarda binlerce kaza yaşandığını ortaya koyuyor. Raporunda, 2019 ve 2020 yıllarında yaşanan kazaların bilançoları şöyle sıralanıyor:

- ▶ Kurum ocaklarında 2019 yılında ikisi ölümlü 2 bin 855 kaza meydana gelirken bu kazalarda 2 bin 860 kişi yaralandı
- ▶ 2020 yılında ise dördü ölümlü 2 bin 811 kaza meydana geldi. Bu kazalarda 2 bin 809 işçi yaralandı.

TÜRKİYE, İŞÇİ ÖLÜMLERİNDE AVRUPA'DA BİRİNCİ, DÜNYADA 9'UNCU!

Bartın-Amasra'daki maden faciasında, göz göre göre ölüme gönderilen 41 madencinin yaşamını yitirmesi kader, kaza ya da fitnat denilerek geçiştirilemez. AK Parti iktidarında hayatını kaybeden madencilerin sayısı 1983'e yükseldi! Türkiye, işçi ölümlerinde Avrupa'da birinci, dünyada 9'uncu sıraya yükseldi!

Bartın-Amasra'da **Türkiye Taşkömürü Kurumu'na** (TTK) ait maden sahasında; Sayıştay başta olmak üzere denetim raporlarında tüm uyarılara rağmen alınmayan önlemlerin, ihmallerin sonucunda, adeta bir katliam yaşandı!

✓ Böylesi büyük bir faciada bile toplumdaki gerçekleri gizlemeye, olaydaki ihmaller zincirinin üstünü örtmeye, yetkili ve sorumluları kamuoyunun dikkatinden kaçırmaya çalışan iktidarın bu tavrı kabul edilemez.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının kısa süre önce söz konusu madeni ziyaret ederek önlemler konusunda övgülerde bulunduğu ortaya çıktı. Bartın-Amasra'daki maden ocağı faciasından 9 gün önce uyarı raporunu yazan Sayıştay'ın Enerji Dairesi Başkanının madene 'nezaket ziyaretinde bulunduğu' anlaşıldı. Sayıştay raporundaki uyarıların ortaya çıkması ve kamuoyu tepkisinin büyümesi üzerine TTK açıklama yaparak, rapordaki uyarılarla ilgili değerlendirmelerin '**dezenformasyon**' olduğunu öne sürdü.

Facianın ardından iktidar sözcülerinin de dezenformasyon uyarısı yapmaları, **TBMM'den geçirilen dezenformasyon ve gerçeği örtme, halkın haber almasını engelleme yasasının gerçek amacını daha ilk günden açık etti!**

2002'den bu yana bu iktidar döneminde iş kazaları, özellikle maden faciaları ve can kayıpları büyük artış gösteriyor. Hiçbir iktidar döneminde bu iktidar dönemi kadar maden ruhsatı dağıtılmadı. Zeytinlikler, yeşil alanlar, ormanlar, maden rantına açıldı.

Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) ve TTK'ya ait linyit ve taşkömürü maden sahalarının işletmesi **rödovans yöntemiyle**, kâr paylaşımı esasıyla 25-30 yıla varan sürelerle iktidara yakın özel şirketlere, müteahhitlere verildi.

✓ Soma'daki facia bu kâr hırsı odaklı özelleştirme modelinin en somut örneğidir.

301 işçinin yaşamını yitirdiği Soma katliamında sahanın işletmesini üstlenen özel şirketin iş güvenliği önlemlerine yatırım yapmaksızın kazancını artırmayı ön planda tuttuğu ortaya çıkmasına karşılık sorumlular çok küçük cezalarla kurtuldular. Davanın temyiz aşamasında Yargıtay ceza dairesindeki üç üye birden değiştirilerek şirket aleyhine verilen cezalar bozuldu ve sorumlular hafif cezalarla serbest kaldı. Soma mağdurlarının avukatları ise şu anda cezaevinde.

✓ Maden sahalarının işletmesini kendisine yakın müteahhitlere, şirketlere veren iktidar, iş sağlığı-iş güvenliği alanında 2010 yılında çıkarttığı yasa ve buna bağlı yönetmelik değişikliğiyle özelleştirmeye gitti.

İktidarın bilinçli politikalarıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu, mühendis ve hekimlerden oluşan İşçi Sağlığı İş Güvenliği Müfettişleri işlevsizleştirilirken, müfettiş kadrosu sayısı yetersiz kaldı.

✓ Cumhurbaşkanı Erdoğan ve başında bulunduğu AK Parti iktidarında (2002-2022) 20 yılda, 41 madencinin yaşama veda ettiği Amasra faciası da dahil, maden ocaklarındaki ihmallerde hayatını kaybeden madenci sayısı 1983'e yükseldi.

İşçinin, çalışanın hayatını hiçe sayan, güvenli ve sağlıklı çalışma ortamını işçilere çok gören, madenleri, işletmeleri kâr hırsı odaklı bir anlayışa dönüştüren bu politikalarla Türkiye, Eurostat verileriyle iş kazalarında, işçi

ölümlerinde Avrupa’da birinciliğe yükseldi. Türkiye yine bu iktidar döneminde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) istatistik ofisinin (ILOSTAT) 2021 verileriyle, dünya sıralamasında 9’uncu!

ÖRGÜTLENMELER AZALIYOR, İŞ CİNAYETLERİ ARTIYOR

Madencilik alanında örgütlenmede 2003’ten bu yana büyük bir düşüş yaşanırken iş cinayetleri katlanarak arttı. Sendikacılar, maden sektöründe yaşanan sıkıntıların ancak sınıf mücadelesi ile çözüleceğini belirtti.

Bartın Amasra’da yaşanan maden katliamıyla beraber maden iş kolundaki sendikal örgütlenmede yaşanan sorunlar bir kez daha tartışma konusu oldu. AKP’nin iktidarlı döneminde çalışma hayatına yönelik uyguladığı baskı ve müdahalelerin yanı sıra kamuya ait maden ocaklarının özelleştirilmesiyle örgütlü işçi sayısı son 20 yılda büyük düşüş yaşadı. Bunun yanı sıra sendika barajının yüzde 10’dan yüzde 1’e düşürülmesi ve sendika üyeliği için e-Devlet’ten başvuru zorunluluğu getirilmesi de örgütlü işçi sayısındaki düşüşe etkisi olduğu belirtiliyor. Bu süreçte maden ocaklarında gerçekleşen iş cinayetleri ise katlanarak artmaya devam etti.

20 Yılda Büyük Düşüş

Aile ve Çalışma Bakanlığı’nın verilerine göre madencilik kolunda faaliyet gösteren işçilerin sendikal örgütlenme oranı son 20 yılda yarı yarıya düştü. 2003’te madencilik alanında yüzde 67 olan sendikal örgütlenme oranı 2022 yılında yüzde 18,83’e düştü. Öte yandan 2003’ten bu yana 9 büyük maden faciası gerçekleşirken toplamda 471 emekçi iş cinayetinden dolayı hayatını kaybetti.

Sendikacılar, madencilik kolunda örgütlenmede yaşanan sorunları anlattı.

Temmuz 2003	Temmuz 2013
121 bin 124 Toplam İşçi	199 bin 699 Toplam İşçi
81 bin 164 Örgütlü İşçi	36 bin 555 Örgütlü İşçi
Temmuz 2018	Temmuz 2022
206 bin 273 Toplam İşçi	222 bin 67 Toplam İşçi
35 bin 480 Örgütlü İşçi	41 bin 836 Örgütlü İşçi

Özelleştirmenin Etkisi

Maden sektöründeki özelleştirmelerin sendikal örgütlenmeye büyük darbe vurduğunu belirten Dev Maden-Sen Genel Başkanı Tayfun Görgün şunları söyledi:

“1980’lerin sonuna kadar kamudaki madencilik payı yüzde 86 seviyelerindeydi. Turgut Özal sonrası özelleştirmelerin başlamasıyla bu rakam yüzde 10’un altına düştü. Madenciliğin özel sektöre geçmesiyle işyerleri sendikasızlaştırıldı, taşeronlaştırıldı. Örgütlenme hakkına sahip sendikalar da büyük ölçüde patronların yanında bulunan sendikalar. Sınıf sendikaların örgütlenmesine karşı hükümet ve işveren işçilere büyük baskı uyguluyor.”

İşçilere Tak Etti

Bartın’daki maden ocağında hayatını kaybeden işçilerin ölmeden önce ‘gaz kokusu’na yönelik söylemlerinin örgütlü sendikalar tarafından bilinmemesinin büyük bir kusur olduğunu aktaran Görgün, “Hem bu, hem de patlama sonrasında yapılan açıklamalar cinayete ortak olmak anlamına gelir. Sayıştay raporları ortada. Önlem

alınmadığı gibi sendika başkanının 'trafo patlaması' şeklinde yaptığı ilk açıklama işçilerin canını alan bir rant sisteminin döndüğünü bir kez daha gösterdi" diye konuştu.

Önceden Anlaşıyor

Madencilik alanındaki özelleştirmelerle birlikte patron ve belirli sendikalar arasında ikili anlaşmaların kuvvetlendiğinin altını çizen Enerji-Sen Eğitim ve Örgütlenme Uzmanı Kamil Kartal şöyle konuştu:

"İşveren, yeni maden sahası gündeme geldiğinde kendi sözünü dinleyecek sendikalarla anlaşıp işyerinde bu sendikaları örgütlüyorlar. Bu sendikalar yavaşça sermaye adına işçiler üzerinde tahakküm örgütü haline geliyor. Bir taraftan patronlar daha maden sahası açılmadan orayı yandaş sendikalara peşkeş çekerken ayrıca burada çalışacak işçileri de bu sendikalara üye olması için zorluyor."

Denetim Yapılmıyor

Maden ocaklarında yaşanan iş cinayetlerinin nedeni olarak denetlemelerin yetersizliğini gösteren Kartal, "Ağır ve tehlikeli işler yönetmeliğine göre maden alanında üçlü denetim sektörü var. İlk olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı düzenli periyotlarla bu tür iş yerlerini iş sağlığı ve güvenliğine uyulup uyulmadığına yönelik denetleme yapması gerekiyor. Ancak bu göstermelik yapılıyor. İkincisi, Enerji Bakanlığı'nın denetim yetkisi. Bu bakanlığın iş yerini kapatma veya ruhsatını iptal etme yetkisi dahi var. Üçüncü denetim mekânizmasında ise sendikalar bulunuyor. Ağır ve tehlikeli işler tüzüğüne göre 50'den fazla işçi çalıştıran madenlerde iş ve işçi sağlığı kurulları kurulmak zorunda. Bu kurullar işi durdurma yetkisine de sahip. Fakat bu kurullar maalesef işletilmiyor" ifadelerini kullandı.

"YANDAŞ MÜTEAHHİTLER İÇİN ADETA BİR CENNET"

Şehir hastaneleri usulsüzlükleri Sayıştay raporlarında

Sayıştay 2021 Sağlık Bakanlığı Denetim Raporunda şehir hastaneleri ile ilgili usulsüzlükler dikkat çekti. CHP Balıkesir Milletvekili Dr. Fikret Şahin, rapordaki denetim görüşünün dayanağı olan 4 bulgunun 3'ünün, diğer 15 bulgunun 12'sinin şehir hastaneleriyle doğrudan ilgili olduğunu vurguladı. Şahin, "Sayıştay'ın Sağlık Bakanlığı Denetim Raporu artık tam anlamıyla şehir hastaneleri denetim raporu halini almıştır. Rapor, şehir hastanelerinin hem vatandaşın hem de devletin üzerine büyük bir yük getirdiğini bir kez daha ispatlamıştır. Bu hastaneler ne mevzuatlara uygundur ne de etkin sağlık hizmeti vermeye" dedi.

Son 4 yılın raporlarındaki ortak tespitin şehir hastanelerinin muhasebe işlemlerindeki eksiklikler ve usulsüzlükler olduğunu anımsatan Şahin, "2018 yılından bu yana 4 yıllık periyotta yayımlanan tüm Sayıştay raporlarında, şehir hastanelerinin muhasebe işlemlerinin genel yönetim muhasebe yönetmeliği, merkezi yönetim muhasebe yönetmeliği ile Kamu Özel İşbirliği uygulamalarının muhasebe yönetmeliklerine aykırılıklar bulunmaktadır" değerlendirmesini yaptı. Şehir hastanelerinin hizmete girdiğinden bu yana mevzuatlara, yönetmeliklere ve kanunlara uymayan bir Sağlık Bakanlığı'yla karşı karşıya olunduğunu vurgulayan Şahin, "Şehir hastaneleri, hesabı kitabı belli olmayan, paranın nereye gittiğinin tespit edilemediği bir yöntem olarak yandaşa para aktarmanın bir paravanı halini almıştır" dedi.

Bulgular Düzeltilmiyor

Sayıştay'ın önceki yıllarda yayınladığı bulguların Sağlık Bakanlığı tarafından ısrarla düzeltilmediğini söyleyen Şahin, 2022 bulgularını özetle şu şekilde aktardı: "Başakşehir Şehir Hastanesi'nde tüp bebek için şirket tarafından laboratuvar hizmeti verilmemesine rağmen bu hizmete ilişkin garanti tutarları şirkete ödenmiştir. Müteahhitler şehir hastanelerinden o kadar kazançlı çıkmışlardır ki hem vermedikleri hizmet için para almakta hem de ısıtma ve soğutma gibi giderleri devlet tarafından ödenmekte ve geri tahsil edilmemektedir. Milletimiz elektrik, doğalgaz gibi temel harcama kalemlerini ödeyemezken, AKP iktidarı yandaşlarının faturalarını tıkrı tıkrı ödemektedir. Şehir hastaneleri müteahhitlerini o kadar koruyor ki Sağlık Bakanlığı muhasebe kayıtlarında ve bilançosunda garanti miktarlarının ne kadar olduğu saklanıyor, bu bilgiler Sayıştay ile dahi paylaşılmıyor. Çünkü şehir hastaneleri için ödenen kira bedellerinin dövizdeki ve enflasyondaki artışa bağlı olması bu bilgilerin gizli tutulmasını AKP ve müteahhitleri için zorunlu kılıyor. Şehir hastaneleri ihale sürecinden hizmete girene kadar hem ülkemiz hem de vatandaşlarımız açısından büyük bir yük olurken, yandaş müteahhitler için adeta bir cennettir. Bu şirket hastanelerini kamulaştırıp milletimizin hizmetine almak bizlerin boynunun borcudur."

YETERLİ BESLENME HAKKI

Çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve farklı görüşlerden ortak akıl oluşturarak katkı yapma amacı taşıyan **Eğitim Reformu Girişimi (ERG)**, nitelikli eğitim için göz önünde

bulundurulması ve çözüm üretilmesi gereken konulardan biri olarak gündemine aldığı okul yemeği ve yeterli beslenme hakkı ile ilgili analizlerini paylaştı.

ERG Politika Analisti Özgenur Korlu tarafından hazırlanan “Okul Yemeği” başlıklı yazı, “**COVID-19 salgını, gıda fiyatlarındaki artış ve iklim değişikliği gibi gelişmeler nedeniyle daha fazla çocuk yetersiz beslenme riski altında. Bu riski azaltmanın yollarından biri okullardan geçiyor**” tespiti ile başlıyor.

“Yeterli beslenmek insan hakkıdır” uyarısında bulunan ERG, bu hakla yalnızca hayatta kalabilmek için gereken minimum kalori miktarına erişebilmenin amaçlanmadığını; aksine, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi’nin yeterli beslenme hakkını tanımlayan 12 No’lu genel yorumunda, hakkın gerçekleşmesinin “**her zaman yeterli gıdaya ve bunları tedarik etmek için gerekli araçlara fiziksel ve ekonomik erişim**” ile mümkün olduğunun vurgulandığına dikkat çekiyor.

ERG’ye göre, “**Yeterli beslenme hakkı, ihlal edilen, tüm insanlar için güvence altına alınamamış haklardan biri.**”

Raporda paylaşılan Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre, 2021’de dünya genelinde en az 702 milyon kişi açlıktan etkilendi. **FAO’nun analizleri, anneleri örgün eğitime hiç katılmamış kırsaldaki yoksul çocukların, gıda güvencesizliğine karşı daha savunmasız olduklarını gösteriyor.** Bu çocuklarda bodurluk ve düşük kilolu olmak da daha yaygın.

Gıda Güvencesini “**İnsanların sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli olan besin ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya fiziksel ve ekonomik bakımdan sürekli erişebilmeleri durumu**” olarak tanımlayan ERG’nin analizlerine göre, yeterli beslenme hakkını ve gıda güvencesini, başta yükselen gıda fiyatları olmak üzere COVID-19 salgını, bölgesel çatışmalar ve iklim değişikliği gibi gelişmeler yakından etkiliyor.

Yine aynı raporda yer alan tespitlere göre, örneğin;

- Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından yayımlanan raporda, COVID-19 salgınının özellikle düşük gelirli haneler ve gıda ithalatına bağımlı düşük gelirli ülkelerde gıda güvencesizliğini artırdığı belirtiliyor.
- Ukrayna’da devam eden savaşın da benzer etkileri var: Mayıs 2022’de FAO, savaşın küresel gıda ticaretine etkilerinin gıdaya erişememe riskini ve dünya genelinde gıda fiyatlarını artırdığını paylaştı.
- İklim değişikliği ise gıda güvencesinin tüm boyutlarını (gıdanın bulunabilirliği, gıdaya erişim, gıdanın kullanımı ve gıdaya istikrarlı ulaşım) yakından etkiliyor.
- Uzmanlar iklim değişikliğinin Türkiye’de yüksek derecede tehdit ettiği alanlardan birinin gıda güvencesi olduğunu belirtiyor.

Bu gelişmeler ışığında, *Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 2: Açlığa Son* ile 2030’a kadar açlığı bitirmek hedeflense de FAO’nun güncel tahminleri **2030’da hâlâ yetersiz beslenen yaklaşık 670 milyon kişi olacağını gösteriyor.**

ERG’nin “Okul yemeği neden önemli?” sorusuna yanıtı ise şöyle:

Yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya ulaşamama riski yüksek olan gruplardan biri çocuklardır. Çocuğa yönelik müdahale programları olmadığında yaşadığı hanenin koşulları çocukları doğrudan etkiliyor. Gıda güvencesinin olmadığı hanelerdeki çocuklarda, sağlık problemleri ve gelişimsel sorunlar görülme olasılığı diğer çocuklara göre daha yüksektir.

Ayrıca, çocuğun yetersiz beslenmesi, okul için hazırbulunuşluğunu, akademik performansını ve okula devamını da etkiliyor. **Üç öğün düzenli yemek yiyebilme durumu, çocuğun iyi olma hâli göstergeleri arasında yer alıyor.** Yeterli beslenme ile çocuğun gelişimi, eğitimi ve iyi olma hâli arasındaki bu ilişki göz önüne alındığında, çocukların beslenme durumu, çocuğa yönelik tüm politika ve uygulamalarda hesaba katılmalıdır.

ERG’nin önerisi, bunun için eğitim politikaları kapsamında yapılabileceklerden biri okul yemeği programlarıdır. Temel olarak okul yemeği programlarının amacı, yeterli beslenme olanağı olmayan çocuklar öncelikli olmak üzere, öğrencilere okulda ücretsiz beslenme imkânı sağlamaktır.

Dünya Gıda Programı (WFP), 2020 yılında, dünya genelinde her iki çocuktan birinin okul yemeği programlarından yararlandığını paylaştı.

WFP’nin tespitlerine göre, okul yemeği deyince akla ilk olarak ücretsiz öğle yemeği gelse de WFP, programı bununla sınırlı tutmuyor. Kahvaltı ve atıştırma verilmesi gibi uygulamalar da okul yemeği kapsamında

değerlendiriliyor. Etkililik düzeyi farklılaşsa da **tüm okul yemeği programlarının, çocuk yoksulluğunun önüne geçilmesi, okul terki ve devamsızlığın azaltılması, akademik performansın iyileşmesi, kronik hastalıkların ve obezitenin engellenmesi, cinsiyet temelli ayrımcılığın azaltılması gibi pek çok olumlu çıktısı olduğu söylenebilir.**

WFP tarafından yapılan ekonomik fayda-maliyet analizi de, okul yemeği programlarının beşeri sermaye, sosyal koruma ve yerel tarım ekonomisi gibi birçok alanda ekonomik getiriler sağladığını gösteriyor. Buna göre, **okul yemeği programlarına yapılacak her 1 ABD doları yatırımın 9 ABD doları ekonomik getirisi var.**

MEDİPOL'E BİR KIYAK DAHA

İstanbul Beykoz'daki Göksu Mesire Alanı, İBB Meclisi'nde AKP'li üyelerin oylarıyla Medipol Üniversitesi'ni kuran TESA Vakfı için 'eğitim tesisi' alanına dönüştürüldü. Karara, CHP ve İYİ Parti grupları ret oyu verdi.

İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Meclisi'nde, yapılaşmaya uygun olmayan Beykoz Göksu Mesire Alanı, AKP Grubu'nun çoğunluk oyuyla, İstanbul Medipol Üniversitesi'ni kuran Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın kurucuları arasında bulunduğu Türkiye Eğitim Sağlık ve Araştırma (TESA) Vakfı için "eğitim tesisi" alanına dönüştürüldü. Karara, CHP ve İYİ Parti grupları ret oyu verdi.

İBB Meclisi'nin ekim ayı toplantısında ele aldığı konular arasında "Beykoz Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgeleri Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 2. Etap Plan Değişikliği"ne yapılan itirazlar da yer aldı. Sözkonusu itirazlardan biri, Beykoz Kavacık'ta bulunan ve Medipol Üniversitesi'nin güney bitişiğinde yer alan 37 ada 63 parsel ile ilgili oldu. Sözkonusu 28 bin 420 metrekarelik parsel, 2009 tarihli imar planlarıyla "Göksu Mesire Alanı" olarak belirlenmişti. Hazine'ye ait parsel, 17 Aralık 2018 tarihinde yapılan plan değişikliği ile "eğitim tesisi" alanına dönüştürülmüştü.

İtiraz Edildi

İBB Meclisi, Eylül 2021'de Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü'nün "Yerleşime Uygunluk Haritaları"nda sözkonusu parseli, yapay dolgu problemi nedeniyle "yerleşime uygun olmayan alanlar" arasında göstermesi gerekmesiyle yeniden "mesire alanı" statüsüne almıştı. Yapılaşmaya konu edilemeyeceği için "mesire alanına" dönüştürülen parsel ile ilgili yeniden itiraz edildi. İBB Meclisi'ndeki AKP Grubu bu kez, 2018'deki plan kararlarına dönülmesine karar vererek, Göksu Mesire Alanı'nın yeniden "eğitim tesisi" alanına alınmasını sağladı. Karara, CHP ve İYİ Parti grupları ret oyu verdi. ANKA

Bakanın Vakfına Tahsis

"Göksu Mesire Alanı" olmaktan yeniden çıkartılan sözkonusu 28 bin metrekarelik 37 ada 63 parsel, Medipol Üniversitesi'ne tahsisli 160 bin metrekarelik 37 ada 121 parselin güney bitişiğinde bulunuyor. 63 no'lu parsel 31 Aralık 2021 tarihinde 49 yıllığına, Medipol Üniversitesi'nin kurucusu olan TESA Vakfı'na tahsis edildi. Kavacık bölgesinde başka parseller de daha önce Medipol Üniversitesi'ne tahsis edilmişti. TESA Vakfı'nın kurucusu olan Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, bir dönem Medipol Üniversitesi'nin Mütevelli Heyet Başkanlığı'nı da yapmıştı.

TARIM BAKANLIĞI'NDAKİ YOLSUZLUĞUN TUTANAKLARI

'Devletin bekası için' yalan beyan vermişler!

Tarım ve Orman Bakanlığı'nda kamuyu 60 milyon lira zara uğratan yolsuzluğa dair ifade tutanaklarına ulaşıldı. 2013 yılında yapılan Ürün Doğrulama ve Takip Sistemi ihalesinin sahte imzalarla adrese teslim şekilde verildiği anlaşıldı. Komisyon toplantısına katılmayan memurlar, katılmış gibi gösterildi. Memurlara, müfettişlere yalan beyanda bulunması için baskı yapıldı. Bir memur, 'devletin bekası için' katılmadığı toplantıya katıldığı şeklinde yalan beyanda bulunduğunu söyledi.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nda Mehdi Eker döneminde kamuyu 60 milyon lira zarara sokan ihale yolsuzluğuna ilişkin ifade tutanaklarına ulaşıldı.

2013 yılında yapılan Ürün Doğrulama ve Takip Sistemi (ÜDTS) ihalesinin tamamen düzmece bir komisyon kararı ile Hakan Bilal Kutlualp'e verildiği ortaya çıkarken, komisyonda bulunan üyelerin çoğunun da imzası sahte çıktı. Sahte imza sahibi memurlara da baskı yapıldığı anlaşıldı.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nda bilirkişi heyeti raporuna dayanarak ortaya çıkan söz konusu belgede, Tarım Bakanlığı'nda ihalelerin düzmece ihale komisyonu kararları ve alt düzey memurlara atılan sahte imzalarla nasıl belli adreslere verildiğini bütün çıplaklığı ile gösteriyor.

Dönemin Tarım Bakanlığı başmüfettişleri İ. Teoman Kaya, Emin Polat ve Mustafa Mercan'ın Kasım 2017'de yaptığı soruşturmanın ifade tutanaklarına göre, 2013 yılında yapılan ÜDTS ihalesi için oluşturulan ihale komisyonunda bulunmamasına rağmen komisyona katılmış gibi gösterilerek yerine sahte imza atılan Tarım Bakanlığı Entegre İdare ve Kontrol Sistemleri Daire Başkanlığı'nda çalışan İ.Ç., kendisinin ihale komisyonunda yer aldığını bakanlık başmüfettişlerinin 2015 yılında başlattığı ve kendisinden 2016 yılında alınan ifade sonucunda öğreniyor.

Hileli Ve Hukuka Aykırı

Bakanlık müfettişleri, ihale komisyonunun eksiksiz toplanması ve komisyon kararlarının çoğunlukla alınması gerekmesine rağmen, ihale yetkilisi olmayan Tarım Reformu Genel Müdür Vekili Gürsel Küsek'in imzaladığı olur ile komisyon üyelerinin oluşturulduğunu ancak komisyon üyelerine gerekli tebliğlerin yapılmadığını tespit ederken, ihale ile ilgili yaklaşık maliyetin de yapılmadan ihalenin pazarlık usulüyle gerçekleştirilerek hileli ve hukuka aykırı bir şekilde Veriso Data şirketine verilmesinden dolayı komisyon üyelerinin ifadelerine başvuruyor.

Personele Yalan Beyanda Bulunması İçin Baskı Yapılıyor

Bakanlık müfettişlerinin talebi üzerine ifadesi alınan İ.Ç., ÜDTS ihalesi için oluşturulan ihale komisyonunda bulunmadığını ve atılan imzanın da kendisine ait olmadığını beyan ederken, müfettişlere yanlış beyanda bulunması için de kendisine baskı yapıldığını anlattı.

İfade tutanağına göre İ.Ç., bakanlık müfettişlerine şunları söyledi:

“Bana göstermiş olduğunuz Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 08.03.2013 tarihli oluruyla Ürün Takip Sistemi'nin işinin ihale komisyonunda bilgim dâhilinde asil üye olarak görevlendirilmedim ve işin ihalesinde bulunmadım. Ekindeki ihale komisyonu listesinde asil üye olarak ismimin yer aldığı söz konusu görevlendirme oluru yine bilgim dahilinde tarafıma şifahi ve yazılı olarak tebliğ edilmemiştir.

Ürün Takip Sistemi işinin de ihale komisyonunda görev almadım ve ihalesine de katılmadım. İsmimin ve unvanım yazılarak atılan imzalar şahsıma ait değildir. Kimin tarafından atıldığını bilmiyorum. Benim başka bir belgedeki imzam alınarak bu belgeye kopyalanmış olabilir. Bu belgenin ıslak imzalı hali beni doğrulayacaktır.”

“Benim Yerime Kimin İmza Attığı Konusunda Bilgi Alamadım”

İ.Ç., ifadesinde komisyon üyesi M.O. ile yaptığı telefon görüşmesinden de bahsederek şöyle devam etti:

“Mert Orhan'a bahse konu ihaleye ait karar ve tutanaklardaki imzaların bana ait olmadığını söyledim, böyle bir ihaleye de katılmadığımı belirttim. O da bana hitaben, ben bunu biliyorum, sizin yerinize Genel Müdür Vekili Gürsel Küsek'in talebi doğrultusunda Daire Başkanı F.K. ile birlikte biz ihaleyi yaptık dedi. Benim yerime kimin imza attığı konusunda tam bilgi alamadım.

Cep telefonu ile görüşmemde M.O'ya, konuyu inceleyen müfettişler çağırdığında ne söyleyeceğimi sordum, M.O. müfettişlere ihalenin toplantı salonunda yapıldığını ve ihaleye katıldığımızı söylememi istedi. Ancak daha önce müfettişlerince ifadesi alınan İ.A.K. ise konuya müdahale ederek ben müfettişlere ihalenin Genel Müdür Gürsel Küsek'in odasında yapıldığını, dolayısıyla çelişkili bilgi vermememiz gerektiğini ifade ettim. Bunun üzerine İ.A.K. bana hitaben müfettişler sorduğunda ihalenin Genel Müdür Gürsel Küsek'in odasında yapıldığını ve ihaleye katıldığımı söylememi tembihledi.

“Devletin Bekası İçin...”

Bu arada İ.A.K. de bir anlamda itirafta bulunarak kendisinin de ihaleye katılmadığı ve belgeleri imzalamadığı halde konuyu inceleyen müfettişlere verdiği ifadesinde devletin bekası için katıldığı şeklinde beyanda bulunduğunu da belirtti. Bunu söylemesindeki amacının bu ihaleyle ilgili başlarının daha sonra sıkıntıya girmemesi olduğunu da özellikle ifade etti. Bu arada bahse konu ihaleye ziraat mühendisi M.B. de benim gibi ihaleye katılmadığını ve ihale karar ve tutanaklardaki imzalarının kendisine ait olmadığını belirtmiştir. M.B. de ihaleyle ilgili doğruları söylememesi için H.E. ve İ.A.K. tarafından telkinde bulunulduğunu belirtmek isterim. Kendisinin ifadesine başvurulduğunda bu hususları daha detaylı açıklayacağını düşünüyorum.”

Eski Bakan Eker'den Kamuoyunu Yanıltma Çabası

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, 60 milyon lira kamu zararına neden olan ÜDTS yolsuzluğu ile ilgili TBMM Başkanlığı'na verilen soru önergesini cevaplandıramazken, telaşa kapılan eski bakanlardan Mehdi Eker ise kamuoyunu yanıltmaya yönelik yaptığı açıklama ile kendi döneminde yaşanan ÜDTS yolsuzluğunun üstünü örtmeye çalışmıştı.

ÜDTS ihalesini alan Hakan Bilal Kutlualp ise Milli Gazete'ye arka arkaya açıklama göndererek gerçekleri manipüle etmeye çalışmıştı. Ancak Gaziosmanpaşa 1. Sulh Ceza Hâkimliği'ne yaptığı tekzip başvurusunu kaybetmişti.

Mehdi Eker döneminde evrakta sahtekârlık yapılarak ihalesi Hakan Bilal Kutlualp'e verilen ÜDTS yolsuzluğu Eker'den sonra göreve gelen bakanlar döneminde de üstünün örtülmesi, AKP hükümetleri döneminde yolsuzluğun bir silsile halinde nasıl devam ettiğini gözler önüne serdi.

Soruşturma Talebine İzin Verilmedi

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, mevzuata aykırı, gerçek dışı raporlar ve işlemler ve kararlar ile ihalede açıklık ve rekabet ilkelerinin gerçekleşmesini önleyerek, ihalede alıcı firmanın menfaatine hareket ederek, görevlerini kötüye kullanan komisyon üyeleri (H.E, Ö.T, İ.A.K, G.Ö, L.S, M.A, F.K, M.B, M.O. ve Ç.İ.) hakkında soruşturma izni istedi. Ancak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın soruşturma izin talebine Faruk Çelik ve Ahmet Eşref Fakıbbaba'nın bakanlığı döneminde izin verilmedi.

Dikkat Çeken İmza Ayrıntısı

Gıdada taklitli önlemeye yönelik 2013 yılında yapılan ÜDTS ihalesinde ve daha sonra alınan tasfiye kararında başta dönemin bakanı Mehdi Eker olmak üzere, bütün süreci planlayan dönemin Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanı 1'inci Hukuk Müşaviri Erdal Celal Sumaytaoğlu (daha sonra soy ismini değiştirerek Aksoy oldu) ve İ.Ç'nin ifade tutanağında ismi geçen Tarım Reformu Genel Müdür Vekili Gürsel Küsek'in alınan kararların hiçbirinde imzasının bulunmaması ve ÜDTS ihalesindeki bütün şaibeli işlemlerin daire başkanı ve alt düzey personellere yaptırılması, buradaki gerçek niyeti de gözler önüne seriyor.

60 Milyon Lira Kamu Zararı Oluşturdu

Bakanlığın başta düzmece ihale komisyonu kararı ve daha sonra alınan tasfiye kararları, tamamen Hakan Bilal Kutlualp'in elini kuvvetlendirirken, Kutlualp'in bakanlığa yönelik açtığı alacak davasını da kazanmasına neden oldu. Alacak davası geçtiğimiz Nisan ayında sonuçlanırken mahkeme, Tarım Bakanlığı'nı Kutlualp'e 60 milyon lira ödemeye mahkûm etti.

Mevzuata göre ortaya çıkan 60 milyon lira zararının başta dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker, Teftiş Başkanı Erdal Celal Sumaytaoğlu (Aksoy) ve Tarım Reformu Genel Müdür Vekili Gürsel Küsek'ten tahsil edilmesi gerekiyor. Ancak üst düzey yöneticilerin hiçbirisinin bütün süreçle ilgili hiçbir imzası bulunmadığı için ortaya çıkan kamu zararından da sorumlu tutulamayacaklar. ÜDTS yolsuzluğunda bütün işlemler daire başkanı ve alt düzey memurlara yaptırılırken, 60 milyon lira kamu zararının da bu memurlardan nasıl tahsil edileceği bilinmiyor.

2 MİLYONA YAPILAN OTOGAR, 20 MİLYONA YENİDEN İNŞA EDİLECEK

Diyarbakır'da kayyum tarafından 2 milyon harcanan Kulp İlçe Otogarı, zemindeki göçükler nedeniyle yıktırılıp yeniden ihale edildi. Maliyetin KDV ile birlikte 22 milyonu bulması bekleniyor. Otogarın Silvan'a taşınması yönünde karar alındı.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kayyumu tarafından Kulp ilçesinde 1 milyon 950 bin TL'yle inşa edilen ilçe otogarı, zemin etüdünün doğru yapılmaması nedeniyle göçme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Otogar, teslim tarihin üzerinden 4 yıl geçmesine rağmen bir türlü faaliyete sokulmadı.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi eski kayyumu Cumali Atilla ile "FETÖ" soruşturması kapsamında açığa alınan Kulp Belediyesi kayyumu Fatih Dülgeroğlu ortaklığıyla hazırlanan otogar projesi için 4 Nisan 2018'de ihale yapıldı. İhale, 1 milyon 950 bin TL bedelle Nurfe İnşaat'a verildi. İhalenin ardından başlayan otogar inşası 11 Kasım 2018 tamamlandı. 2019 yılının Mart ayında, toplam 11 milyon 500 bin TL'ye mal olan yapılar ile birlikte otogarın da açılışı yapıldı. Otogar, stadyum, Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi, camii gibi yapıların açılışına, dönemin Diyarbakır Valisi Hasan Basri Güzeloğlu, AKP Diyarbakır Milletvekili Mehdi Eker, Büyükşehir Belediye kayyumu Cumali Atilla, Kulp Belediyesi'ne atanan Fatih Dülgeroğlu da katıldı.

Bunun üzerine Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, zemindeki göçükler ve toprak kaymaları nedeniyle faaliyete sokulmayan otogarı, Silvan ilçesine taşıma kararı aldı. Otogarın Silvan'a taşınması için "Kulp ilçe terminal binasının demonte edilerek Silvan ilçesine taşınması ve montajının yapılması yapım işi" adıyla ihale yapacak. Yapım süresi 180 iş günü olarak belirlenen otogarın taşınması için yapılacak ihalenin bedeli ise açıklanmadı. İki defa yapılan ihaleye firmalar katılmadı. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Ekim 2022 tarihinde ilçe otogarını sökmeye başladı. Ancak, yapılacak iş hakkında belediye kamuoyu ile bilgi paylaşmadı.

Taşınacak otogarın yerine yeniden yapılacak otogar için Büyükşehir Belediyesi, 15 Eylül 2022'de sökülen otogarın yerine aynı alanda yeni ilçe otogarının yapım işi için ihale yaptı. İhalenin bedeli 21 milyon 573 bin lira 18 kuruş olarak belirlendi. 5 istekli firmanın katıldığı ihaleyi, 17 milyon 485 bin lirayla en düşük fiyatı veren Zeki Tapancı İntegral Makine İnşaat Tarım Petrol ve Mühendislik Hizmetleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi kazandı. Belediyenin üstleneceği yüzde 18 Katma Değer Vergisi'yle (KDV) birlikte; bu ihale bedeli 20 milyon 600 TL'ye yükselecek. Yeni ihale ile birlikte Kulp'ta yapılacak olan otogar kamuya toplam maliyeti ise 22 milyon 550 bin TL olacak.

YOLSUZLUK VE RÜŞVET İTİRAFI!

Cumhurbaşkanı Erdoğan, aile bireylerinin kurucusu ve yöneticisi olduğu Türkiye Gençlik Vakfı'nda (TÜGVA) gençlere hitap ederken, yolsuzluk, rüşvet ve yoksulluktan arınmış bir Türkiye'yi kurma hazırlıklarına başladıklarını ilan etti. Böylece iktidarları boyunca yolsuzluk ve rüşvete göz yumduklarını, yoksulluğu rutinleştirerek siyasi amaçla istismar ettiklerini itiraf etti!

Salondaki gençlerin çoğu 20'li yaşlarda olduğu için, AK Parti 2002'de iktidara geldiğinde 2-3 yaşlarında veya azami 4-5 yaşındaydılar. Oysa 3 Kasım 2002 seçimlerinde iktidar olan Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti'nin en temel kampanya vaadi **yolsuzluk-yoksulluk ve yasaklarla** mücadele, 3Y olarak nitelendirdikleri bu tabloyu ülke gündeminden yok etmek idi. 20 yıl sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan çıkıp yolsuzluk, yoksulluk ve rüşveti yok etmek vaadiyle hazırlıklara başladıklarını ifade ederek, 20 yıl önceki vaatlerini hatırlamayan gençleri buna inandırmaya çabılıyor. Türkiye, bu iktidar döneminde yolsuzluk ve rüşvetin sona erdirilmesi yerine tam anlamıyla **yolsuzluk ve rüşvet bataklığına dönüştürüldü.**

✓ Kara para aklama, insan-uyuşturucu kaçakçılığının ana güzergahı haline geldiği için OECD Mali Eylem Gücü'nün (FATF) gri listesine girdi.

✓ Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün yolsuzluk ve rüşvet raporlarında, her yıl sıralamadaki yeri yükselen bir Türkiye yarattılar.

✓ Sadece son bir ayda ortaya saçılan rüşvet, yolsuzluk, borsa vurgunu ağının kolları, Genel Başkanı olduğu partinin milletvekilinden, SPK Başkanına, Cumhurbaşkanı başdanışmanlarına kadar uzanıyor.

✓ TÜGVA'nın ABD'ye transfer ettiği milyonlarca dolarlık bağışlarla New York'un en gözde semtinde gökdelen inşa ediliyor.

✓ 'Servet Barışı' yasalarıyla yurt dışında, offshore hesaplarda, vergi cennetlerinde vergisiz, kaynağı belirsiz kara parası, döviz, altını olanlara servetini sorgusuz-sualsiz aklama olanağı getiren bizzat bu iktidar oldu.

✓ İktidarın bakanlarına kadar uzanan rüşvet yolsuzluk olaylarının, milyarlarca dolarlık paylaşımın üzeri örtülerek soruşturulması engellenirken, ABD hazinesini dolandıran kara para baronları iktidarın en tepe noktalarına, bakanlarına, başdanışmanlarına kadar itibar gördü.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yoksullukla mücadeleyi 20 yıl sonra yeni bir vaat gibi gençlere söylemesi, yolsuzluk ve rüşvetle mücadele için hazırlık başlattıklarını ifade etmesi, 20 yıllık iktidarları boyunca tüm rüşvet, yolsuzluk, vurgun, soygun, kara para, kayıt dışı servetlere bilerek göz yumduklarının, görmezden geldiklerinin, yargıda hesap sormadıklarının ilk ağızdan itirafıdır. TBMM'den geçirilen Dezenformasyon Yasası iktidarın yasakları normalleştirme ve hayatın her alanına yayma niyetinin ürünüdür!

ÜNİVERSİTELER İŞSİZ KALMAYA MAHKUM GENÇLİK DEPOLARINA DÖNÜŞTÜ!

'Dünyanın En İyi Üniversiteleri 2023' sıralamasında Türkiye'deki üniversitelerin ilk 100'de ve 250'de yer alamaması, ilk 500'de sadece 3 üniversitenin olması iktidarın üniversiteleri getirdiği içler acısı durumu gösteriyor. Her ile üniversite açmakla övünen iktidar, genç işsizliği gizlemek için üniversiteleri 4 yıl sonra işsiz kalmaya mahkum gençlik depolarına dönüştürdü!

Tüm dünya üniversitelerindeki eğitim-öğretim-akademik tablo sıralamasını içeren **'Dünyanın En İyi Üniversiteleri 2023'** listesi geçen hafta açıklandı ve ülkemizin üniversiteleri adına üzücü, ağır bir hüsrana sonuca ortaya çıktı. Türk üniversitelerinin 13'ü ancak ilk 1000'de kendilerine yer bulabilirken, iktidarın 'kayyum rektör' atamalarıyla harabeye dönüştürdüğü, öğretim üyelerine üniversiteye giriş yasağı getirdiği, mezunlarını üniversiteye sokmadığı Boğaziçi Üniversitesi, geçmiş yılların aksine 801-1000 arasındaki sıralamada yer alabilirdi. 2023 yılı En İyi Üniversiteler Listesinde Amerikan üniversiteleri ağırlıkla öne çıkarken, Çin üniversiteleri her yıl artan şekilde yükselişini sürdürüyor. İngiltere'nin köklü üniversitesi Oxford yine zirvedeki yerini koruyor.

İlk 500'de Türkiye'den üç özel üniversite Çankaya Üniversitesi, Koç ve Sabancı üniversiteleri yer alırken sıralamada her yıl çok önlere olan Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) 501-600 arasında yer bulabildi. Özel Bahçeşehir Üniversitesi ile devlet üniversiteleri Hacettepe ve İTÜ sıralamada 600-800 arasında. Bilkent, Boğaziçi, Düzce, Fırat, İstanbul Medeniyet ve Özyeğin Üniversitelerinin sıralamadaki yerleri 800-1000 arasında oldu.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) verilerine göre halen 129'u devlet üniversitesi, 75'i vakıf üniversitesi ve 4'ü vakıf meslek yüksek okulu olmak üzere 208 üniversite ve yüksek okul faaliyet göstermektedir.

Bu yüksek öğrenim kurumlarında 2022-2023 öğrenim yılı itibarıyla kayıtlı öğrenci sayısı 4 milyon 579 bin 47'si dört yıllık lisans öğreniminde olmak üzere, ön lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle **toplam 8 milyon 296 bin 959'a** ulaşmaktadır. Diğer deyişle 85 milyonluk nüfusun yaklaşık yüzde 10'u üniversite öğrencisi konumundadır. Üniversitelerdeki öğrenci sayısı pek çok Avrupa ve dünya ülkesinin nüfusundan daha fazla olan Türkiye'nin yüksek öğrenimin içeriği, kalitesi, niteliği açısından dünya sıralamasının diplerine gerilemesi, iktidarın eğitime bakışının, bilime mesafeli durma zihniyetinin sonucudur.

İktidar üniversitelere yönelik izlediği politikalarla; 8 milyon gencin işsizler ordusuna dahil olmasını **4 yıl geciktirerek**, yüksek öğrenimi, üniversiteleri ve üniversite mezunu genç işsizlerin ulaştığı **vahim boyutları gizlemek istiyor!**

GİRESUN HARŞİT ÇAYINDAKİ KİRLİLİĞİN SEBEBİ

Harşit Çayındaki, Doğan kent Çatalağaç köyündeki firmanın maden tesisinden kaynaklı kirlilik söz konusudur. Alagöz isimli maden firmasına ait "Kurşun-Çinko-Bakır" madenlerinin çıkarılacağı tesiste, şirket tarafından özensizce çalışılmış, hafriyat vb. atıkların gelişi güzel şevlere bırakılmasından kaynaklı olarak Harşit Çayında kirlilik oluşmuştur.

Söz konusu kirlilikle ilgili Temmuz ayında şirkete para cezası verilmiş ve 4 aylık süre tanınmıştır. Ancak, Çay'daki kirlilik halen devam etmektedir.

Proje sahibinin Giresun Valisi Enver Ünlü ile yakın ilişki içerisinde olduğu, eski İğdır Valisi Enver Ünlü'nün Giresun'a atanması sonrasında firmanın maden alanında yatırımlara başladığı ve ilk çalışma alanının da Giresun olduğu iddia edilmektedir.

Proje sahibi firma hakkında Giresun İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.07.2022 tarihli ve E-83181728-249-4070503 sayılı İdari Yaptırım Kararı ile "Bakır- Çinko Kurşun Madeni (Flotasyon) Zenginleştirme Tesisinin faaliyet alanından geçen Derin Dere deresinin yan kollarına hafriyat/toprak malzemenin ulaştığı ve hafriyat/toprak malzemenin flotasyon binasının ve çevresinin inşaatı aşamasında oluşan malzeme olduğu tespit edildiğinden 2872 sayılı Çevre Kanununun 20'nci maddesinin (e) bendinin 2'nci paragrafı gereği 54.783,00 TL İdari Para Cezası uygulanmıştır". Söz konusu ihlalin giderilmesi ve gerekli çevresel tedbirlerin tamamlanması için firmaya 120 gün süre verilmiştir. Aksi durumda firmanın faaliyetinin durdurulacağı belirtilmiştir.

Giresun İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 05.07.2022 tarihli ve E-83181728-249-4070503 sayılı İdari Yaptırım Kararına dayanak idari yaptırım tutanağında

*"DSİ 22. Bölge Müdürlüğü'nün 24.06.2022 tarih ve E-98479566-120-2420446 sayılı yazısında belirtildiği üzere; Çatalağaç Köyü sınırları içerisinde akmakta olan **Derin Dere memba ve yan kolları bulunan dere yatağına hafriyat dökülerek dere yatağının doldurulduğu, yatak kesitinin daraltıldığı, suyun serbest akışının engellendiği tespit edilmiştir.***

Müdürlüğümüzce 30.06.2022 tarihinde yerinde yapılan denetim ile faaliyet alanında geçen Derin Dere deresinin yan kollarına hafriyat/toprak malzemenin ulaştığı ve hafriyat/toprak malzemenin flotasyon binasının ve çevresinin inşaatı aşamasında oluşan malzeme olduğu tespit edilmiştir."

Bilgilerine yer verilmiştir.

Cimer üzerinden yapılan 11.08.2022 tarihli şikâyet üzerine DSİ 22. Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanan yazıda şu tespitlere yer verilmiştir.

*"Konu mahallinde incelenmiştir. Şikâyete konu maden sahası içerisinde yapılan **kazı çalışmalarında oluşan hafriyat atıklarının gelişi güzel şekilde şevlere atılması neticesinde hafriyat atıkları heyelan yaparak dere yatak kesitini kapatmış, bunun neticesinde yüzeysel sularla taşınan hafriyat atıkları dere yatağı boyunca taşınarak dere kesitinin daralmasına ve kirliliğe neden olmuştur."***

PANDEMİ BİTTİ, VERİLERDEKİ ÇELİŞKİ BİTMEDİ!

CHP'li 21 Büyükşehir ve İl Belediyelerinin verileri ile Sağlık Bakanlığı'nın açıkladığı ölüm verileri karşılaştırıldığında büyük bir çelişki ortaya çıkıyor. Türkiye'de COVID-19 ölümlerinin Sağlık Bakanlığı'nın bildiriminden yaklaşık 2,1 kat daha fazla olarak 212.280 kişi olabileceği tahmin edilmektedir. Nisan 2022'den beri de 6 aydır 21 belediyemizin açıkladığı ölüm sayıları, Sağlık Bakanlığının 81 il için açıkladığı sayıdan fazladır. Neredeyse pandemi bitti ama Sağlık Bakanlığı'nın ölüm verilerindeki çelişki 2 yıldır bitmedi.

CHP'li Belediyelerin Verileri Bakanlığinkinden 2,1 Kat Fazla

Ülkemizin nüfusunun %46,9'unu (39.720.917 kişi) temsil eden 21 ilde Belediyelerimizin kayıtlarına göre 1 Mart 2020 – 30 Eylül 2022 tarihleri arasında bulaşıcı hastalık sebebiyle vefat eden yurttaşlarımızın toplam sayısı 99.574 kişidir. Sağlık Bakanlığı tarafından 2 Ekim 2022 tarihi itibarıyla ölüm nedeni COVID-19 olarak bildirilenlerin sayısı ise yurt çapında toplam olarak 101.203 kişidir. Bu demek oluyor ki; 2020 yılında her ay Sağlık Bakanlığı tarafından yurt çapında açıklanan COVID-19 ölüm sayısı, CHP Genel Merkezi tarafından 21 ilden toplanan bulaşıcı hastalık ölüm sayılarından daha düşüktür. Türkiye'de COVID-19 ölümlerinin Sağlık Bakanlığı'nın bildiriminden yaklaşık 2,1 kat daha fazla olarak 212.280 kişi olabileceği tahmin edilmektedir. Belediyelerde de ölüm raporlarına bulaşıcı hastalık yazılmayan ölümlerin varlığı, ülkemizdeki COVID-19 ölüm sayısının daha fazla olma olasılığının araştırılmasını gerektirmektedir.

Pandemi sürecinin yönetilemedi ve COVID-19'un ülkemizdeki yükünün Sağlık Bakanlığı'nın açıkladığı verilerden çok daha ağır olduğu çok net.

Dünyada Doğrulanmış Ölüm Sayısında 20, Gerçekte 8. Sıradayız

Türkiye 30 Eylül 2022 tarihi itibarıyla, dünyada, doğrulanmış COVID-19 olgu sayısında 11. doğrulanmış ölüm sayısında ise 20. sıradadır. Doğrulanmış olgu sayılarının da eksik açıklandığı tartışmaları bir yana, COVID-19 nedeniyle bu raporda ülkemiz için tahmin edilen ölüm sayılarına göre Türkiye COVID-19 ölüm sayısı açısından dünyadaki 8. ülke konumundadır. Dünyada nüfusuna göre 17.sırada olan ülkemizin COVID-19 pandemisinde olgu ve ölüm sayılarında üst sıralarda yer alması, pandemiye karşı güçlü bir yanıtın verilemediğinin en açık göstergeleri arasında yer almaktadır.

Pandeminin Yüğü, Sağlık Bakanlığı Verilerinden de Ağır

Son 6 aydır CHP'li belediyelerin açıkladığı ölüm sayılarının, Sağlık Bakanlığının 81 il için açıkladığı ölüm sayılarından fazla olduğu dikkat çekici. Dünya Sağlık Örgütü Mayıs ayında yayınladığı fazladan ölümler çalışmasıyla, 2021 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de COVID-19 ölümlerinin Sağlık Bakanlığının duyurduğundan 3,2 kat daha fazla (264.041 kişi) olarak tahmin edildiğini açıklamıştır. COVID-19 pandemisi ülkemizde iyi yönetilememektedir ve açıkça görüldüğü gibi COVID-19 pandemisinin ülkemizdeki yükü Sağlık Bakanlığının açıkladığı verilerden çok daha ağırdır.

UTANÇ TABLOSU

Birleşmiş Milletler verilerine göre, dünyadaki 15-19 yaş grubundaki dört kız çocuğundan biri okula gitmemekte ve herhangi bir eğitim almamaktadır.

Ülkemize baktığımızda tablonun daha karanlık olduğu görülmektedir. AKP Hükümeti'nin kadın erkek eşitliğine inanmayan, toplumsal cinsiyetten uzak anlayışı nedeniyle kız çocukları eğitim hayatının dışına itilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının verilerine göre, her kademedeki kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından azdır. Bakanlık verilerine göre; ilkökul, ortaokul ve lisede toplam 866 bin kız çocuğu okuldan uzakta yer almaktadır.

İstatistikleri incelediğimizde ortaya çıkan tablo şu şekilde: ilkökul, ortaokul ve lisede toplam 17 milyon 270 bin öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrencilerin 8 milyon 953 binini erkek öğrenciler, 8 milyon 317 binini kız öğrenciler oluşturmaktadır. Erkek öğrencilerin sayısı 636 bin daha fazladır. Kız öğrencilerin sayısı ilkökulda 160 bin, ortaokulda 101 bin, lisede ise 374 bin daha azdır.

Bakanlığın verilerinde dikkati çeken bir başka husus ise eğitimin kademesi arttıkça, okuldan uzak olan kız çocuğu sayısındaki artıştır. İlkokulda 195 bin, ortaokulda 298 bin, lisede 373 bin kız çocuğu eğitim hayatının dışındadır.

Okuldan uzakta olan kız çocuğu sayısı toplam 866 bini bulmaktadır.

Üniversite düzeyinde verileri incelediğimizde de tablonun değişmediği görülmektedir. Açıköğretim dâhil öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde toplam 19 milyon 155 bin 571 öğrenci olduğu, bu öğrencilerden

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

9 milyon 928 bin 304'ünün erkek, 9 milyon 22 bin 37'sinin kız öğrenci olduğu bilinmektedir. Verilere göre; erkek öğrenciler kız öğrencilerden yüzde 7,59 fazladır.

Açıköğretim öğrencileri hariç toplam 17 milyon 417 bin 373 öğrencinin olduğu, bu öğrencilerin 9 milyon 12 bin 101'inin erkek, 8 milyon 405 bin 272'sinin ise kadın olduğu görülmektedir. Yine veriler göstermektedir ki; erkek öğrenciler kadınlara göre yüzde 7,3 fazladır. **Bakanlığın istatistikleri okullaşamayan öğrencilerin çoğunun kız öğrencilerden oluştuğunu açığa çıkarmaktadır.**

Çocuğa Yönelik Cinsel İstismardan 16 Bin Mahkûmiyet

AKP Hükümeti'nin politikaları nedeniyle çocukların cinsel istismarına yönelik suç sayılarında da artış gözlemlenmektedir. Bir utanç tablosu olan çocuğa cinsel istismar suçundan, 2021 yılında 16 bin 161 mahkûmiyet kararı alınmıştır.

Adli Sicil İstatistikleri'nin verilerine göre; 2021 yılında çocukların cinsel istismarı suçu kapsamında ceza mahkemelerinde görülen davalardan toplam 29 bin 822 karar çıkmıştır. 2021 yılında alınan karar sayısı 2020 yılına oranla yüzde 33 artmıştır.

2021 Yılında 7 Bin 190 Çocuk Doğum Yaptı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2021 yılı doğum istatistikleri verileri de bir başka utanç tablosunu açığa çıkarmıştır. Verilere göre; 7 bin 190 çocuğun doğum yaptığı kaydedilmiştir. Bunun 117'sini 15 yaş altı çocuklar; 7 bin 73'ünü ise 15-17 yaş grubu oluşturmuştur. 2001-2021 yılları arasında 15 yaş altı 20 bin 895 çocuğun doğum yaptığı kayıtlara geçmiştir. Son 20 yılda 15-17 yaş arası doğum yapan çocukların sayısı ise 548 bin 488 olmuştur.

Çocuklar Çalışırken Ölüyor!

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG) verileri ise çocukların nasıl ölüme sürüklendiğini açığa çıkarmaktadır. İSİG Meclisi'nin çalışmasına göre; 2021 yılında 14 yaş ve altı 21 çocuk işçi, 15-17 yaş arası 41 çocuk/genç işçi hayatını kaybetti. AKP'nin ülkeyi yönettiği 20 yılda ise en az 811 çocuk işçi çalışırken yaşamdan koptu.

İktidara Sesleniyoruz: Çocukların Üzerinden Elinizi Çekin!

İktidara çağrı yapıyoruz:

Kız çocuklarının eğitim hakkından mahrum edilmemesi için 'eğitimde fırsat eşitliğini' sağlayın.

Zorla evlendirilmelerin önünü açan, kız çocuklarının okullaşması önünde bir engele dönüşen 4+4+4 sistemini kaldırın.

Karma eğitimi tartışmaya açmayı aklınızdan bile geçirmeyin.

Çocuğa yönelik istismar suçlarında sanıkları iyi hal indirimi ile ödüllendirmeyin.

Ülkemizin en güvencesiz, korunmasız, sömürülen ve şiddete uğrayan kesimini oluşturan çocuk işçiliğine son verin.

Çocuk istismarını meşru kılacak tecavüzcüleri aklama yarasını önümüze getirmeye çalışmayın.

Zorla evlendirilmelerde 'çocuğun rızası' anlayışından vazgeçin.

Uygulamalarınız, çocukları hayattan bir bir koparıyor...

Hakkın, hukukun ve adaletin sağlanmadığı, çocukların yatağa aç girdiği, çocukların en temel haklarının istismar edildiği bu düzene son vermeye kararlıyız. Laiklikten uzak anlayışınız özellikle kız çocuklarının hayatını kâbusa çevirdi. Laikliği bu topraklarda demokrasi ile taçlandırmaya ant içtik.

Az kaldı! İlk seçimlerden sonra eşit, adil ve özgür bir geleceği çocuklara sunmak için geliyoruz

AKPM'DEN DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI VE ÖZGÜRLÜK UYARISI

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) tarafından kabul edilen 'Türkiye İlerleme Raporu' gerçekte 'Türkiye Gerileme Raporu' olarak adlandırılmalı. Temel hak ve özgürlükleri savunacak tezi kalmayan İKTİDAR, Türkiye İlerleme Raporu'nu tümüyle reddettiğini açıkladı!

AKPM Denetim Komitesi tarafından hazırlanan Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye'nin demokrasiden hızla uzaklaştığını, insan hakları ve özgürlüklerin yok edilmeye çalışıldığını gözler önüne serdi. AKPM'nin bazı konularda Türkiye hakkındaki önyargılarının ve taraflı değerlendirmelerinin de yer aldığı rapor, ağırlıklı olarak

İktidarın ülkeyi getirdiği ağır baskı ortamı ve yaygınlaşan anti-demokratik uygulamalara ayna tuttuğu için iktidarın tepkisine neden oldu.

Raporun AKPM genel kurulundaki tartışmaları sırasında Türkiye heyetindeki AK Parti milletvekillerinin, demokrasi dışı uygulamaları, baskıları ve sansür-dezenformasyon yasasını savunmaları ise başlı başına rapordaki tespit ve uyarılara haklılık kazandıran bir zihniyetin sergilenmesiydi.

AKPM Türkiye raporunda 'dezenformasyon yasasına' sert eleştiriler yöneltildi. Sansür-Sindirme-Susturma yasasının özellikle seçim öncesi alelacele çıkartılmasından büyük endişe duyulduğu vurgulanırken yasanın Türkiye'nin de imzacıları arasında yer aldığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan düşünce ve ifade özgürlüğüne ağır hasar verdiği, bu hak ve özgürlüklerin kullanımına engeller getirildiği belirtildi.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin (CHS) demokratik kurumları, TBMM'yi, yargıyı önemli ölçüde zayıflattığı, denge-denetim-kuvvetler ayrılı ilkelerini işlevsiz ve yetersiz hale getirdiği uyarısı yer aldı. Seçim yasasında yapılan değişikliklerin, seçim kurullarındaki en kıdemli yargıç ilkesinin değiştirilerek bağımsız yargının gözetim ve denetiminin bertaraf edilmesinin, seçimlerin güvenliği açısından ciddi endişe kaynağı olduğu vurgulandı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına saygı gösterilmemesi ve uygulanmaması konusunda da ağır eleştiriler yöneltildi.

Terörle mücadele yasasının yargılamalarda en geniş şekilde yorumlanması, ifade ve basın özgürlüğü önündeki engeller, ifade açıklamanın terör suçu kapsamında soruşturulması vb. pek çok eleştiri raporda yer aldı.

Özgür ve adil seçimlerin garanti altına alınması için tüm koşulların sağlanması çağrısı yapılan raporda, ayrıca yargının tam bağımsızlığı, etkin bir kontrol ve denge sistemini yeniden tesis etmek için acil reformlara ihtiyaç duyulduğu uyarısında bulunuldu.

Raporun sonuç bölümünde, AKPM'nin Türkiye için denetim süreci çerçevesinde demokrasi, hukuk devleti ve insan haklarıyla ilgili gelişmeleri yakından izlemesi tavsiyesine yer verildi.

Sadece bu tavsiye bile iktidarın 20 yıllık uygulamalarıyla ülkeyi getirdiği yer açısından uluslararası alanda utanç vericidir. AKPM'deki denetim süreci demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü vb. alanlarda sıkıntıların yaşandığı, baskıların arttığı, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı ülkeler için tavsiye ediliyor.

Türkiye, özellikle faili meçhul cinayetlerin, suikastların yaygınlaştığı, OHAL Valiliği gibi uygulamalara gidilen, yolsuzlukların, siyaset-mafya organizasyonu iddialarının gündeme geldiği 1996 yılında denetim sürecine alınmıştı. Daha sonra yapılan düzenlemeler, yasa değişiklikleri, yapısal reformlarla 2004'te süreçten çıkarıldı.

✓ Türkiye, demokrasi ve insan hakları alanındaki ciddi sorunlar, OHAL ilanı, KHK'larla yönetim süreci vb. gerekçelerle 2017 yılında yeniden AKPM'nin denetim sürecine alındı.

Yargı reformu vaatleri, İnsan Hakları Eylem Planı açıklamaları sonrası süreçten çıkan Türkiye'de iktidar, bu vaatler doğrultusunda hiçbir adım atmadı. İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi. Dezenformasyon yasası, seçim yasası değişiklikleri, internet yasası gibi adımlarla demokratik yönetim ilkelerinden iyice uzaklaşarak baskı ve otokrasiye yöneldi.

Şimdi Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde (AKPM) kabul edilen raporda bir kez daha Türkiye'nin insan hakları, temel hak ve özgürlükler, yargı bağımsızlığı, hukuk devleti uygulamalarıyla AİHS'ye aykırılıklar nedeniyle **denetim sürecine alınması tavsiye ediliyor!**

KADER DEĞİL!

Hafta sonu, hepimizin yüreği dağlandı. Türkiye Kömür İşletmeleri'ne ait, Amasra'daki bir kömür madenindeki patlama, ülkemizi derinden sarstı. 41 maden emekçimiz yaşamını kaybetti. 11 maden emekçimiz de yaralandı. Yaralılarımızın bir kısmının durumu ağır... Cumhuriyet Halk Partisi olarak, vazifesi başında hayatını kaybeden şehitlerimize, bir kez daha Allah'tan rahmet, kederli ailelerine sabır, tüm milletimize baş sağlığı diliyoruz, yaralılarımızımıza ise tez elden şifa dileklerimizizi iletiyoruz.

20 Yılda 30 Bin İş Cinayeti, 2 Bini Madenci

Bu acılardan milletçe bunaldık. Bu kaçınıcı maden kazası, bu kaçınıcı yas... 2003'te Ermenek, 2004'te Kastamonu Küre, 2009'da Bursa Mustafakemalpaşa, 2010'da Balıkesir Dursunbey ve Zonguldak Karadon, 2013'te Zonguldak Kozlu, 2014'te 301 emekçimizi yitirdiğimiz Soma faciası, 2014'te bir kere daha Ermenek, 2016'da Siirt Şirvan... Bunlar toplumda travma yaratan, büyük facialar... Bir de gazetelerin üçüncü sayfalarında, kıyıda köşede gizlenen "Elbistan'da madende bir işçi öldü", "Gemerek'te göçük sonucu, bir işçi hayatını kaybetti" haberleri

var. Çoğu kişinin görmediği, duymadığı iş cinayetlerinde, onlarca ocağa ateşler düştü. 2003'ten bu yana, 2 bini maden emekçisi olmak üzere 30 bin işçimizi "iş kazası" denen, iş cinayetlerinde yitirdik. Bunlar sıradan sayılar değil... Bu sayılarda; "Yüz karası değil, kömür karası, böyle kazanılır ekmek parası" diyen babalar var. "Güneşi görebilmek için karanlığı kazan" gencecik evlatlarımız var.

Soma'da Yaptıklarını Unutmadık

Fransız Yazar Albert Camus; "Bir ülkeyi tanımak istiyorsanız, insanların nasıl öldüğüne bakın" demiş. Vicdansız bir düzen elinde, emekçilerinin iş cinayetlerine, vicdansızca kurban gittiği bir ülkeye döndük. Gerçi şimdilerde, ufukta seçim sandığı görününce, kurt, kuzu postuna büründü. Ama Soma'da maden kazasında bunların yaptıklarını unutmadık. Soma'da 301 canımızı yitirdiğimiz maden faciasında dönemin Başbakanı Erdoğan, kendisini protesto edenleri, "Başbakana yuh çekersen, tokadı yersin" diyerek tehdit etmişti. Sonra, bir markete girip korumalarıyla beraber, genç bir çocuğu dövdü. Delikanlıyı döverken de, "Ne kaçyorsun ulan İsrail dölü" diye, bağırması da cabası.

Madenciye Tekme Atanı Frankfurt'a Ticari Ateşe Yaptı

Tabi ön teker nereye, arka teker de oraya... Erdoğan bunları yaparsa şürekâsı neler yapmaz. Bu fotoğraf toplumsal hafızamıza, bu vicdansız düzenin alametifarikası olarak kazındı. Fotoğraftaki Erdoğan'ın özel kalem müdür yardımcısı... Şu yüzdeki ifadeye bakın. Soma'da yere yatırılmış bir emekçiyi tekmelerken yüzündeki büyük nefrete bir bakın. "Millete hizmetkâr olmaya geldik" diyenlerin, millete reva gördüklerine bir bakın. Peki, yere yatırılmış, eli kolu tutulmuş yerdeki birine tekme atan bu zorbaya ne ceza verildi, Erdoğan ne yaptı? Binlerce Avro maaşla Frankfurt'a Ticaret Ataşesi yaptı. Tekmeyi ödüllendirdi. 301 insanın hayatını kaybettiği Soma davasında, bugün tek bir tutuklu sanık bile yok. Aslında var... O da Soma maden şehitlerinin ailelerini savunan avukatlar... Avukatları içeri attılar. İşte Erdoğan'ın adaleti bu!

Bu Kader Değil Cinayettir

Bundan 8 yıl önce Erdoğan, Soma'da ölen yüzlerce işçi için, "Bu işin fitratında var" demişti. Aynı Erdoğan, ne kadar kendine hakim olmaya çalışsa da yine kendi fitratına uydu, Amasra'da, da "Biz kader planına inanmış insanlarız. Bunlar her zaman olacaktır" dedi. Bununla da yetinmedi, 20 yıldır hükümet koltuğunda kendisinin oturduğunu bir anda unuttu. "Madenlerimizde hiçbir eksik, hiçbir gereksiz risk görmek istemiyoruz" deyiverdi. E eksikliği, riski giderseydiniz ya! Elinizi tutan mı vardı? 20 yıl o koltukta oturacaksınız, işçinin hayatını tehlikeye atan eksikleri gideremeyeceksin, devletin denetçileri çıkacak "Risk var" diyecek, çözmeyeceksin, sonra da "Maden kazaları kaderin planı" diyeceksin. Tedbirsizliğin, ihmalkârlığın, tamahkârlığın adı ne zamandan beri, fitrat ve kader oldu? Bizim inancımızda, "Önce tedbir, sonra tevekkül" vardır. İlmin, aklın emrettiği tedbirleri almayacaksın, sonra "fitrat" diyeceksin, "Kaza" diyeceksin, "Kader planı" diyeceksin. Hiç eğip bükmeyin. Bu korkunç bir cinayettir. Ve biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, o anaların, babaların, eşlerin, çocukların, güzelim bebeklerin adına sorumluların peşini bırakmayacağız. Bu faciayı unutturmayacağız. Hesabını soracağız.

Türkiye Madende Hayatını Kaybedenlerin Sayısında Dünya Birincisi

Bu Uluslararası Çalışma Örgütü'nün verileri... "Ülkeyi uçuracak" diyerek pazarladıkları, ucube saray rejiminde, madenlerde hayattan uçup giden canlar... Sadece son 3 yılda, 2019-2021 döneminde, madenlerde yaşamını yitiren emekçilerimizin sayısı 189. Bu kayıplarla Türkiye açık ara dünya birincisi. Bu acı tablonun sahibi, hala hiç sıkılmadan, "Hamdolsun!" diyerek, Amasra'da 41 cansız bedene, 24 saatten az sürede ulaşmakla övünüyor. "Utancı gidenin kalbi de ölür" derler. Bunların kalbi de millete karşı artık ölmüş. Bunların millete karşı kalbi körelmese, devlet kurumlarının tespit ettiği eksikleri giderir, bu madenleri güvenli hale getirirlerdi.

Sayıştay'ın Raporu Nokta Atışı

İşte Sayıştay Raporu ortada... Patlamanın yaşandığı müessese için hazırlanan, 2019 Denetim raporunda, bugün olanlar için açıkça uyarılarda bulunulmuş. Raporun 16. sayfasında, bu müessesede, üretimi olumsuz etkileyen başlıca etkenler tek tek sayılmış. "Metan gazı ve karbondioksit gazındaki yükselmeler" bunlardan biri... Sayfa 21'de iş kazalarındaki artışa vurgu yapılıyor. 2019'da müessesede önceki yıla göre yüzde 70 artışla 190 iş kazası olmuş. Bunun 72'si göçükler nedeniyle yaşanmış" diyor rapor. Sayfa 63'te; "Solunabilir ve patlayabilir tozla mücadele kapsamında alınan önlemlerde aksamalar var" deniyor. "Tane boyutu küçük tozların sürekli ortamda dolaşması, infilak riskini artırıyor" tespiti yapılıyor. Ve sayfa 65: şimdi ilgili bölümü olduğu gibi okuyorum: "2019 yılında müessesenin dengelenmiş üretim derinliği eksi 300 metre olmuştur. Bu derinleşme, ani gaz degajı ve grizu patlaması gibi ciddi kaza risklerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışılan damarların tamamında gaz içeriklerinin yüksek olduğu, dolayısıyla degaj kapasitelerinin de yüksek olduğu, arıza zonlarında riskin daha da arttığı bilinmektedir. Bu nedenle, müessese ocaklarında ilgili mevzuat hükümlerinin yanı sıra 'Kurum Degaj

Yönergesi' hükümlerinin titizlikle uygulanması gerekmektedir." Bugün 41 canımızı yitirdiğimiz derinliği, Sayıştay denetçisi nokta atışı tespit etmiş. "Aman dikkat, derine gidildikçe gaz artıyor. Grizu patlaması riski artıyor" diye de uyarılmış... Yapılması gerekenleri de söylemiş. Daha ne desin? Sayıştay görevini yapmış.

Madenciler De Riskin Arttığını Söylemiş

İşte bu nedenle bugün Saray'ın kibirli yönetimi, Sayıştay raporlarını sansürlüyor. Şimdi biz de soruyoruz: Enerji Bakanı, Sayıştay'ın 2019'daki bu uyarı ve önerileri için, bugüne kadar acaba ne yaptı? Bakan 24 gün önce bu işletmeyi ziyaret etmişti. Bu ziyarette Sayıştay raporu hakkında neler yapıldığını sordu, inceledi mi? Sadece Sayıştay'ın raporu da değil, yaşamını kaybeden madencilerimizin ailelerinin de tanıklıkları var. Madencilerimiz, madendeki patlama riskinin arttığını, ailelerine açıkça ifade etmiş, koku olduğunu söylemiş. Bu işçiler neden göz göre göre ölüme gönderildi?

Enerji Bakanı Gitmeden Söylenen Her Şey Boş Laftır

Enerji Bakanı, şimdi bu ailelerin yüzüne nasıl bakacak? Ortada bir görev ihmali olduğu çok açık... Bakanlık makamları ağlama makamı değildir, ağıt yakma makamı değildir çare bulma makamıdır. Çareyi bulamıyorsan, yapılması gerekeni yapamıyorsan, edebinle çekip gideceksin. Erdoğan, "Bu olaydaki ihmal, tüm boyutlarıyla açığa çıkarılacak" dedi. Enerji Bakanı istifa etmeden, ya da Erdoğan bu Enerji Bakanını görevden affetmeden, bu laf, sadece lafı güzafıtır. Boş laftır.

Erdoğan İçin Vatandaşımızın Canının Değeri: 100 Oradan, 50 Buradan

Yaşanan faciadaki ihmaller yetmedi. Erdoğan çıktı, büyük bir kibirle, ölenlerin ailelerine hangi kurumdan kaç lira yardım yapılacağını, "100 bin lira oradan, 50 bin lira da buradan gelecek" diyerek, bir bir saymaya başladı. Daha cenazeler toprağa verilmeden, yapılmamış yardımı, acısı taze ailelerin yüzüne vurdu. Sanki "Aman fazla sesinizi çıkarmayın, bu kan paralarını alın, konuyu da kapatın" demeye getirdi. Oysa milletimiz "Sağ elin verdiğini sol el görmemeli" kültüründen gelir. Bu kültürden gelen milletimizi, bu kibir derinden yaralamıştır. Sarayın kibirlisi için insanın canının değerinin ne olduğu da ortaya çıkmıştır. Yüz oradan, elli buradan, sonra, "Allah rahmet eylesin!"

Saraya Göre İşin "Güzel" Yanı

Ama ayıplar silsilesi burada da bitmedi. Madencimizin cenazesinde imamdan rol çaldı, "İşin bir güzel yanı daha var" diye söze başladı, vefat eden madencilerimize ve ailelerine cennet vadetti. Bu dünyayı iş cinayetleriyle emekçiler ve aileleri için, cehenneme çevireceksin, sonra da onlara öteki dünyada cennet vadedeceksin. Bu ülkenin imamlardan rol çalan bir Cumhurbaşkanı değil, çalışanların can güvenliğini sağlayacak yöneticilere ihtiyacı var. 20 yıldır ülkeyi yönetiyorsunuz ve devlet madenlerinde insanlarımız hala, tedbirsizlik ve ihmal nedeniyle kitleler halinde hayatlarını kaybediyor. Ülkemizi madenlerde yitirilen canların sayısında, dünya birincisi yaptınız. Bu durumda ne yapılacağı bellidir. Beceremiyorsunuz. Sorumluluğunuzu kabul edeceksiniz, hep beraber çekip gideceksiniz.

Emekçinin Sadece Canına Değil, Cebine De Kast ediyor

Bu ucube rejim, işçilerimizin canına kastetmekle kalmıyor. Onların cebindeki üç kuruşa da göz dikiyor. Emekçilerimizin alın terini gasbediyor. 2018'den beri, "Faiz sebep, enflasyon netice" dedi, milletin döviz kasasını boşalttı. Paramızı pul etti. Ücret ve maaşları enflasyona ezdirdi. Emegün milli gelirden aldığı pay, son iki buçuk yılda 10 puan birden düştü bunların yönetiminde. Sarayın kibirlisi, 67 milyar doları emekçilerimizin cebinden aldı. Yandaşın, döviz baronlarının, faiz lobilerinin cebine koydu.

Türkiye'nin Kayıp 20 Yılı

İleride tarih ve ekonomi kitapları, bu son 20 yılı, "Adaletsiz 20 yıl", "Kayıp 20 yıl" olarak tanımlayacak. Bunu biz söylemiyoruz. Türkiye'nin de üyesi olduğu, uluslararası kuruluşların verilerinden bu çıkıyor. Uluslararası Para Fonu'nun Ekim tahminlerine göre, Türkiye'nin 2022'de, küresel gelirden aldığı pay binde 8 olacaktı. Oysa ülkemiz daha 1980 yılında küresel gelirden binde 9 pay alıyordu. Yani bu hükümetin yönetiminde az gitmişiz, uz gitmişiz, dere tepe düz gitmişiz. Bir de bakmışız ki, 20 yılın sonunda 1980'nin bile gerisine gitmişiz.

Bu Enflasyona Suriyeli Sığınmacılar Bile Dayanamıyor

Yine bu tahminlere göre; 2023'te Türkiye ne milli gelirden, ne kişi başına gelirden, ne de ihracatta Sarayın kibirlisinin açıkladığı 2023 hedeflerini yakalayabiliyor. Bırakın hedefi yakalamayı yarısına bile ulaşamıyor. Erdoğan, milletimize "2023'te ilk 10 ekonomiden biri olmayı" vadetmişti. Önümüzdeki yıl, bıraktık ilk 10'u, ilk 20'den düşmenin sınırında geziyoruz. Milli gelirden ülkeyi millete vadettiği gibi dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına sokmayı beceremedi. Ama Erdoğan bir şeyi becerdi, memleketi dünyada en yüksek enflasyona sahip, ilk beş

ekonomi arasına soktu. Ülkemize sığınan Suriyeliler bile artık pahalılığa dayanamayıp ülkelerine döner oldu. Türkiye'yi pahalılıkta, iç savaşla yıkılan Suriye'den işgal altındaki Ukrayna'dan yaptırımlarla boğuşan işgalci Rusya'dan beter etti.

Taşı Bağladılar, Köpekleri Saldılar

Seçim sathı mailine girdik. Şimdi ülkeyi 20 yıldır yönetenler çıkmışlar, "Yolsuzluğun, rüşvetin ve yoksulluğun olmadığı" bir dönemin geleceğinden bahsediyorlar. Bu tam da; "Şecaat arz ederken sirkatin söylemektir." Devirlerinde ayyuka çıkan, yolsuzluğu, rüşveti ve yoksulluğu, itiraf etmektir. Son 4 yılda, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 8, Yolsuzluk Algı Endeksi'nde 18, Dünya Mutluluk Endeksi'nde de 38 sıra birden gerilemişiz. Bu verilerin bize söylediği şudur: Tek kişilik ucube yönetim, taşları bağlamış, köpekleri ise etrafa salmış. Hukuk katledilince, yolsuzlukların önü açılmış. Vatandaşlarımızın hakkı olan refah ve mutluluk, bir avuç yandaşmanın kasasına kilitlenmiş. Ülkede ne huzur, ne de güven kalmış. Öyle uzun uzun analizlere, istatistiklere gerek yok... Bazen bir fotoğraf bin söze bedeldir.

Sarayın Yolsuzlukla Mücadeleden Anladığı

Şimdi iki tane fotoğraf göstereceğim. İşte bu hükümetin yolsuzlukla nasıl mücadele ettiğini gösteren fotoğraflar bu. Bu dolar kulelerinin yanında poz veren rüşvetçiye, bu yöneticiler "Hayırsever" dediler. Plaket verdiler. Yetmedi yandaş kanallara çıkardılar. Rengini şehitlerimizin kanından alan al bayrağımızı, bu adama dekor yaptılar. Bunların rüşvetle, yolsuzlukla mücadeleden anladığı bu. O gün bu rezalete ismi karışan bakanların, dosyalarının Yüce Divan'a gönderilmesi, iktidar partisine mensup milletvekillerinin, Erdoğan'ın talimatıyla havaya kalkan parmaklarıyla engellendi. Yetmedi, Erdoğan, rüşvetten aklanmamış bir Bakanı, Türkiye'yi temsil etsin diye, Prag'a büyükelçi bile atadı. Genel Başkanımız o günlerde, bu Bakanların Yüce Divan'a gitmesini engelleyen Soruşturma Komisyonu'nun AK Partili üyelerine "Hırsızların hamisi oldunuz" demişti. Onlar da Erdoğan'dan aldıkları talimatla, Genel Başkanımızı utanmadan dava ettiler. Dava Anayasa Mahkemesine gitti. Geçtiğimiz hafta Anayasa Mahkemesi karar verdi. Genel Başkanımız suçsuz bulundu. Anayasa Mahkemesi kararıyla, kimlerin "Hırsızların hamisi" olduğu ortaya çıktı.

Türkiye Kara Para Cenneti Oldu

Hırsızlara hamilik yapan bu düzenin elinde Türkiye, kara para cenneti oldu. Ülke dünyanın en büyük kara para aklama makinesi, kaynağı belirsiz para merkezi oldu. Merkez Bankası, bu yılın ilk sekiz ayında, nereden geldiği bilinmeyen döviz girişinin, 28 milyar doları aştığını açıkladı. Bunu birkaç defa tekrarlıyorum çünkü önemli. Bu ülkede 1992'den 2011'e kadar, sıfır etrafında dalgalanan kaynağı belirsiz finansman giriş-çıkışı, 2011'den sonra sistematik bir hal almış ve artmış. Birikimli rakam, 79 milyar doları aşmış. Bu paralar kimin, hırlının mı, hırsızın mı? Rüşvetçilerin mi? Ya bu paraları birden çekip götürürlerse? Milletten neyi saklıyorsunuz? Ekonomide çok iyi bilinen bir kanun vardır. Kötü para, iyi parayı kovar. Kaynağı belirsiz para girişinde rekorlar kırılıyor, kaynağı belirli kaliteli para girişi suyunu çekiyor. Kaliteli dış finansman, yani ülkede iş ve istihdam sağlayacak yabancı yatırımcılar, zaten uzun süredir gelmiyordu. Şimdi portföy yatırımları da gelmiyor. Daha önce gelen de kaçıp, gidiyor. Son 5 haftada yabancı yatırımcılar, 825 milyon dolar tutarında Devlet İç Borçlanma Senedi ve Hisse Senedini satıp çıkmışlar. Hem de ne zaman? Ülkede faiz lobileri abat olurken...

Faiz Lobilerinin, Dolar Baronlarının, Yandaş Müteahhitlerin Bütçesi

Bugün Eylül ayı bütçe rakamları açıklandı. Yılın ilk dokuz ayında bütçeden yapılan faiz ödemesi tam 207 milyar TL olmuş. Birde Kur Korunmalı Mevduat diyerek, dövize endeksledikleri mevduatlar için ödenen paralar var. Aslında bu adına faiz denmeyen faiz. Bunun tutarı da 85 milyar lira olmuş. Bir de Dolarlı Avrolu garantilerle, milletin kesesinden, yandaşların kasasına aktarılanlar var. Milletin geçmediği köprü, uçmadığı havaalanı, geçmediği tünel, karayolu için. Bu yılın ilk dokuz ayında "Bir kuruş harcamadan yaptık" dedikleri ballı ihaleler için ödenen garanti parası 19 milyar lira. Sadece dokuz ayda bu saydığım 3 kalemden milletimize çıkan fatura 311 milyar lira. Buna karşın aynı dönemde çiftçiye verilen destek 30 milyar lira. Halk Bank'tan esnafa verilen destek 7 milyar lira. Hükümetin hatalarıyla ezdiği milletimize verilen sosyal destekler ise 31 milyar lira. Hepsini toplayın 70 milyar lira bile etmez. Faiz lobilerine, döviz baronlarına ve yandaş müteahhitlere aktarılan paranın dörtte biri bile değil. Hep söylüyoruz: Bütçe bir hükümetin tercihlerini gösterir. Bunların tercihlerinde esnaf yok. Bunların tercihlerinde çiftçi yok. Bunların tercihlerinde millet yok. Varsa yoksa, faiz lobileri, rantiyeler, yandaş beslemeler.

Sansür ve İstibdattan Medet Umuyorlar

Gırtlığına kadar yalana, rüşvete, yolsuzluğa batmış bu hükümet, şimdi bu pislikler konuşulmasın, duyulmasın diye, sansür ve istibdattan medet umar hale geldi. İfade özgürlüğü, demokratik toplumun temelidir. Ama saray

hükümeti giderayak Türkiye'yi, totaliter rejimler ligine bir adım daha yaklaştıran, görülmemiş bir sansür yasası getirdi. Yasayla ilgili Venedik Komisyonu acil görüş yayımladı. "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki, ifade özgürlüğüne aykırıdır" dedi. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği; "Keyfi, subjektif yorumlamaya ve suiistimale açık" dedi. Bu düzenlemenin ifade özgürlüğü bakımından Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı olduğunu Birleşmiş Milletler ifade etti.

Hükümetin Dezenformasyonu ile Çıkan Dezenformasyon Yasası

Saray ve şürekâsı ise, adına "Dezenformasyon Yasası" dedikleri bu ucube düzenlemeyi Meclis'te savunmaya çalışırken, "ABD'lilerle görüştük, bizdeki yasayla onlardaki yasanın birebir örtüştüğünü söylediler" dediler. Açıkçası, Amerikalılardan himmet umdular. Ama himmetini bekledikleri ABD, bu iddiayı reddetti. Yapılanı "dezenformasyon" olarak tanımladı. Yani Sarayın Dezenformasyon Yasası, hükümetin dezenformasyonu çıktı. Bu yasayı Erdoğan henüz onaylamadı. Ama şimdiden yürürlüğe girmiş görünüyor. Amasra'daki maden faciasında İçişleri Bakanlığı'nın ilk işinin patlama hakkında paylaşım yapan 12 hesap hakkında soruşturma başlatması, "7/24 sanal devriye faaliyetlerinin yürütüldüğünü" belirterek millete sopa göstermesi, Saray'ın İletişim Müdürlüğü'nün çıkardığı bültenler, Sarayın artık "Dezenformasyondan" ne anladığını, bu yasanın nasıl uygulanacağını açık seçik ortaya koyuyor.

Anayasa Mahkemesi'nin Samimiyet Sınavı

Bunların yapmak istedikleri çok açık... Seçim sürecinde Cumhuriyet, Havuz Medyası, trol orduları dilediği gibi sövecek, sayacak, yalan, yanlış muhalefete karşı konuşacak. Muhafız sesler ise, 3 yıla kadar hapisle cezalandırılacak. Bizim bu dayatma siyasetine cevabımız bellidir. "Kahrolsun istibdat, yaşasın hürriyet!" Biz bu ucube yasayı iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne elbette taşıyacağız. Ancak bu iptal isteminin karara bağlanmasının, seçim sonrasına kalacağı yönünde duyular alıyoruz. Bu, Anayasa Mahkemesi için de büyük bir samimiyet sınavıdır. Anayasa Mahkemesi; ya seçimin adil ve güvenli olmasını ciddi bir biçimde sakatlayan, bu yasayla ilgili iptal istemini ivedilikle görüşerek, karara bağlamalı veya bu sansür yasasını karara bağlayana kadar, yasanın 29. maddesinin yürütmesini durdurma kararı vermelidir. Anayasa Mahkemesinin temel görevi, demokrasimize, fikir ve ifade özgürlüğüne, seçim adaletine vurulmak istenen darbeyi, bertaraf etmektir.

Bilim Işığında İlerleme Kararlılığımızın Göstergesi

Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılında, siyasetin farklı damarlarından gelen altı parti, ülkemizin geleceği için bir araya geldik. Farklılıklarımızı bir yana bıraktık, vatanını ve milletini sevmek ortak paydasında, bir masanın etrafında buluştuk. Sayın Genel Başkanımız, iktidar yürüyüşümüzün başladığı bu dönemde, dünyada bilimi, teknolojiyi ve hayatın ne yöne evirildiğini görmek, olası küresel risk ve fırsatları yerinde tespit etmek için bir dizi dış teması başlatıldı. Bu çerçevede, politikalarımızın dayanağı olan bilim, araştırma, teknoloji ve evrensel değerler konusunda görüş alışverişinde bulunmak için ilk ziyaretini de ABD'ye gerçekleştirdi. Bu, Cumhuriyetin İkinci Yüzyılında, bilimin ışığında ilerleme konusunda CHP'nin kararlılığının en açık göstergesidir. Genel Başkanımız, Boston'da; MIT ve Harvard gibi dünyanın en prestijli araştırmalarını yapan iki üniversitesine gitti. Bu üniversitelerde, ülkemizden oraya giden Canan Dağdeviren, Gökhan Hotamışlıgil, Zeynep Ton, Bilge Yıldız, Mehmet Toner, Asu Özdağlar, Pınar Doğan gibi önemli bilim insanlarının çalışmalarını yerinde gördü. Laboratuvarlarına kadar giderek bilim insanlarını dinledi. Daron Acemoğlu ve Dani Rodrik gibi dünyanın önde gelen iktisatçılarıyla bir araya geldi. İfade özgürlüğü'nün önemini, bilim insanına verilen değeri, devlet, üniversite ve özel kesim işbirliğinin, nasıl yeni çığır açabileceğini bizzat tespit ettik.

Genel Başkanımız Saraya Kırmızı Kartı Gösterdi

Washington'da ise, Genel Başkanımız, sivil toplum kuruluşlarıyla dünyadaki gelişmeleri tartıştı. Ülkemize ve bölgemize dair görüşleri dinleme imkânını bulduk. Tabi oraya kadar gidip de tanıdık bir ailenin New York'ta, Manhattan'da, ABD'nin en pahalı iş muhitiindeki gökdelenine "Hayırlı olsun" denmeden de dönülemezdi. Genel Başkanımız burada yaptığı açıklamada Anayasa değişikliğine aileyi katmak isteyen Saraya, "Gel bakalım önce aileyi bu binanın önünde konuşmaya başlayalım" dedi. Sarayın bu konuda önereceği Anayasa değişikliklerine kırmızı kartını gösterdi. Ama ne yaparlarsa yapsınlar, Saray ne yaparsa yapsın. Bunlar milletimizin gözünden de gönlünden de düştü.

Karanlıktan Hep Birlikte Çıkacağız

Halkımızın, içinde yaşadığı vahim şartların Türkiye'sine mahkûm olmadığı açık seçik ortaya çıktı. İnsanımız özgürlüğü, demokrasiyi, kalkınmayı, zenginleşmeyi hak etmektedir. Dünyanın her yerindeki parlak beyinlerimizle birlikte, büyük bir sıçramayı birlikte yapabiliriz. Halkımıza refahı, kalkınmayı, adil bir yaşamı sunabilecek vizyonumuz var. Cumhuriyet Halk Partisi, dünyadaki en parlak beyin gücümüzle, bu sıçramayı

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU
MEDYA VE KURUMSAL İLETİŞİMDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN BAŞDANIŞMANLIĞI

yapmaya muktedirdir. Aziz milletimiz; şartlar ne kadar zor olursa olsun umutsuzluğa yer yoktur. Karanlıktan aydınlığa hep beraber çıkacağız. Biz bu ziyaretimizle, CHP yönetiminde, çağdaş medeniyetler seviyesini aşabileceğimizi bir kere daha gördük. Bu vicdansız, bu insafsız, dediğim dedik, Saray düzenini değiştirmek için, milletimizi insanca bir yaşama ve hak ettiği refaha kavuşturmak için biz hazırız, milletimiz hazır.